

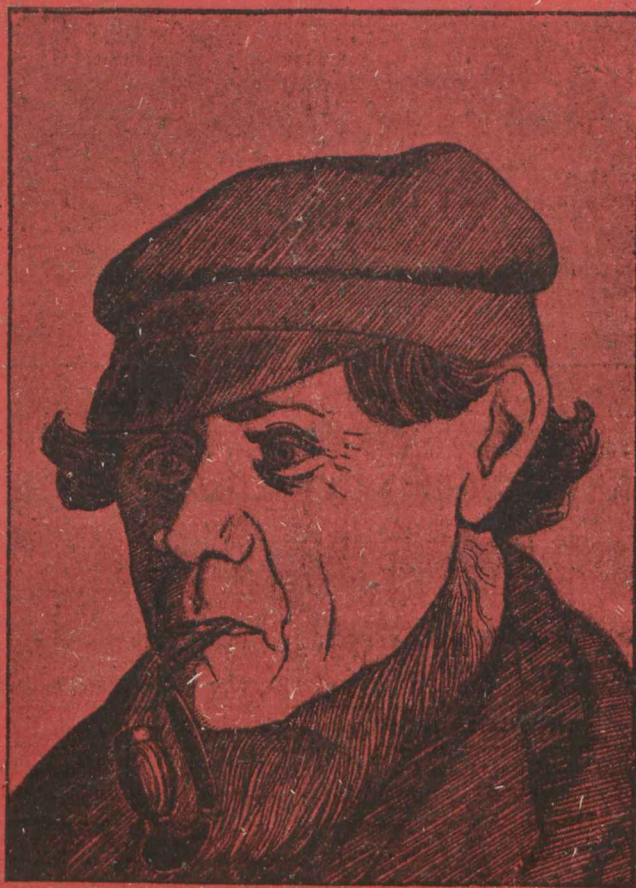
ORAS

Rahvalik teaduse, kirjanduse-
ja kunstiajakiri

Nõ 1-2

Jaanuar-april

1926

Mahtra sõjamees Hans Keinmann

Oli sõjaaja! 15-a. ja käis vallast valda sõjakutset laiali kandmas

JUTTUDE JA TEADUSTE AJAKIRI „ORAS“

Aastal 1926 ilmub „Orast“ 6 numbrit. „Orase“ 3. (12.) number (mai-juuni) ilmub juunikuu algul.

„Orase“ tellimisehind: aastas 2.70 kop., pooles aastas 1.40 kop., 4 kuud 95 kop. ja 2 kuud ehk üksik nr 50 kop.

„Orase“ nr 1-2 (10-11) sisaldab:

<i>W. Buck</i> : Sula (37 luuletust)	1 — 28
<i>Jul. Tamberg</i> : Üle piiri. Jutustus	29 — 42
<i>Wsewolod Iwanow</i> : Partisaanid. Jutustus	43 — 64
<i>Panteleimon Romanow</i> : Jutuajamine	65 — 68
<i>Aleksander Deutsch</i> : Mister Hopkinsi õõjuhtumised. Jutustus	69 — 74
<i>N. Lapshin</i> : Millest elab kunst Nõukogude-Liidus	75 — 82
<i>Ain Rannaleet</i> : Wälja kitsikusest	83 — 90
<i>W. Buk</i> : Kirjandusliste jõudude organiseerimisele	91 — 94
<i>H. Pöogelmann</i> : Kirjanduslised ääremärkused	95 — 104
<i>N. Semasshko</i> : Tehnika ja arstiteadus	105 — 106
<i>N. Pärne</i> : Haigustest ja nende arstimisest	107 — 110
<i>A. Mihailowitsh</i> : Elu ja surm. ihu ja hing	111 — 116
<i>M. Dubjanskaja</i> : Mis on witamiinid?	117 — 120
<i>Ain Rannaleet</i> : Me koidu tõrwikute walgel	119 — 120
<i>E. B.</i> Aatomi sisemine jõud	121 — 124
<i>A. Päärson</i> : Sooserwal	123 — 124
<i>A. Murawjof</i> : Kuidas maakera liigub	125 — 128
<i>E. Heidpark</i> : Mägedetütar	125 — 128
<i>A. Dernowa-Farmolenko</i> : Ärge lõõge lapsi	129 — 134
Iludus ja terwis	139 — 146
<i>Ain Rannaleet</i> : Arwustawaid märkusi	147 — 148

Pildid ja ilustused

<i>A. Leo</i> kaane joonistus	Kaanel
<i>J. Anvelt</i> : Hans Heinmann	1 — 2
<i>J. Klever</i> : Talwehommik	41 — 42
Marsiwäljal 18. juunil 1917.	63 — 64
Külakurnajad. Fotografia	135 — 146
6 päewapilti Tallinna noortööliste spordiseltsidest	
Peale nende <i>Tshehonini</i> , <i>Vidbergi</i> , <i>Dobrokowski</i> , <i>Brodatoï</i> , <i>Viduse</i> ja teiste joonistusi algu- ja lõpuilustustena.	

„Klassiwõitluse“ 73. numbri sisu:

<i>H. Pöogelmann</i> : Wiis aastat	3 — 12
<i>H. Pöogelmann</i> : Tööstuse demokraatia	13 — 14
Kiri Tallinnast	25 — 28
<i>Kägu</i> : Hurtsikuelaniku noorest-põlwest	27 — 28
<i>A. Lukin</i> : Unustamata kohake	27 — 28
<i>M. A. Toinby</i> : Klu-Klux-Klani telgitagusest	29 — 30
Diktaator	31 — 32

Pildid

Kommunaari mahalaskmine (Isborski wäerinnal)	1 — 2
8 pilti klassiwõitluse ohwritest Eestis 1.12.1924.	16 — 17
Fasshistide juhid: <i>Stevenson</i> (Ameerika), <i>Mussolini</i> (Itaalia), <i>Päts</i> (Eesti)	31 — 32

„Orase“ ja „Klassiwõitluse“ aadress: Leeningrad, Fontanka 53.

PARANDUS: Joonistus „Orase“ 27—28. weerul on Sergei Tshehonini, mitte S. Vidbergi oma. Vidbergi joonistused on 65—66. ja 107—108. weerul.

ДОРОЖНЫЙ КОМИТЕТ				Профессион. Союза Работн. жел-дор. транспорта СССР Мурманской жел. дор. („ДОРПРОФСОЖ“)			
Ленинград, Фонтанка, д. № 117.							
ТЕЛЕФОНЫ:				ТЕЛЕФОНЫ:			
№№ комн.	гор. ком. М. ж. д.	№№ комн.	гор. ком. М. ж. д.	№№ комн.	гор. ком. М. ж. д.	№№ комн.	гор. ком. М. ж. д.
Председатель	320	561-68	65	Тарифно-экон. отдел	318	—	217
Отв. секретарь	320	—	215	Культотдел	311	589-31	218
Орган. отдел и дор. бюро	313	—	219	Статистика и инф. ама	324	—	222
секции : вж. техн. р. б.	313	—	219	Канцелярия	317	97-09	221
Зав. тарифно-экон. отд.	316	—	216	Инспекция труда	322	—	220

ligemat latvagi tema tillukese tüve najal soopinnast kõrgemale kasvatada.

Siis tuli sügis! Ta valas vihmaga suure soo samblaladvuni täis ja silutas külmakangelase kaastööl samblajärve ja soosaare tänavad kivikindlaks kõnniteeks. Siis käisid soosaarlased kuiva jalaga kergel sammul ning nende kõnekeeles ja hüüetes siginesid ülen-davad rõõmutoonid otsegu maisemaa kevades. Siis tõttasime virgalt tööle ja teele.

Ja õrusel talveõhtul hulus tormine tuul urtsiku katuses, raksus külm sa-garapuudes, kasvasid jäälilled kambri aknal ja liuglesid läikivad lumehelbed lagunud ukse vahelt sisse, kuna mure-männid urtsiku ahjus rõõmuleeki-deks muutusid. Siis sündisid urtsiku vaikusel ootmata hääled ja hõisked nagu uued ilmad udulaotuses; siis viibis kõrge vaimustus madalas urtsi-kus ning minu hüüded ühinesid hüm-nuseks hirmsale talvetormile, kuuldu-sid kiidulauluna kargele külmale, mis sarnastab sood nurmega ning ehitab sillad ülepääsmata mülgastel; siis laulsin Põhjamaa Pakasele, kes võimaldab teed ning ahvatleb edasi kõiki... edasi — ühisele eesmärgile, edasi — ühisele õnnele.

Rahustamine

Viiksuvad võllad ja raksuvad rauad,
väljadel kerkivad kääpad ja hauad.

Hiilgab maa pääl surmahigi,
ülestõusmine on ligi.

Õö ja koit

Õudne on Põhjamaa pilkane õö, pakane otsatu uinutav õö. Elu halvates ja ilu ävitades suigutab ta loodust ja looma tarduseunde vaikima. Ta muretseb rahutunnid pimedusejumalale ning juhhib hirmu unistusi taeva poole, kus pilvede vahel nõrk kuma virvendab... Kõike vaigistades õövarjudes trotsib ta looduselooma, kel silmad ja kõrvad.

Suurustab ja õudleb põlises õös inetuse hing. Lendavate hiirtena aele-

vad õöinglid hoovates hämarust ja puistates pimedust pilverahnudelt. Nad huluvad kiidulaulu õöjumalale võitluses surmavaimudega.

Siis kerkib kohutav kumendus taeva-kaarele. Vehklevad virmalised külides tardunud kiiri maapinnale. Aeg-ajalt veerleb valendav laine läbi laotuse, ning õöinglid liuglevad tondikarjana üle küngaste ja kääbaste. Virmalised vajuvad kollase pilvena Põhja poole ning õövarjud valguvad pilve alla pimedaks keskööks kokku. Veel kerkivad tardunud kiired, veel lendlevad angunud sädemed.

Äga õö põhjas vaikib maa, varjates oma hõlmas päiksetundeid ja valgusemõtteid.

Ligineb hommik.

Silmaringil tõuseb kuma, palistades pilvi punase helgiga.

Koit.

Õö raugab. Põgeneb õudusejumal.

Ilm imestab Põhjamaa punavat koitu.

Teravate tulenooltena tungivad koidukiired õudse õö hingesse: saab kahvatuks taevas, kuid kiirgavaks maa.

Ida kaares hiilgab ja punetab pilve-sagarik otsegu võitleva kangelase vere-rüüd.

See on uue elu eesriie.

Pimeduse ja valguse vahetekk.

Pariisi kommuun

Ma olen inime.

Mul jumalat ei ole,

ei usku, isamaad,

ei häid ei kurje vaime;

ei ole kodukohta, isamaja, —

ei tea ema hauaküngastgi.

Ma olen võitleja.

Mis oleks mulle püha,

küll vähe kõiges ilmas leian ma.

Kuid võitlemise ajaloosse vaates —

kui mälestustes minevikuvarjud

ja mõtteis tulevikukujud kerkivad —

näen võitlemas Pariisi kangelasi.

Kommuuna kalmul pühanevad tunded.

Kommuuna lapsed, noorikud ja mehed

siin surmapõlgtusega

tormasivad võitlustulde.

Nad surres kõigutasid tervet ilma,

lõid vabisema vallid, müürid, sambad,
mis seni vankumata seisnud ajaloos.

Me tuletorni kindlustades kaljul,
me lipukirjadele andes elujõudu
Kommuuna võitlusvannet
kuulutas:

Sul olgu püha inimeseõigus,
sa sure võitlejana,
sa orjaikkes elada ei tohi.

Ma olen proletaar.

Mul kannatust on palju.
Ja teiste tuhandete keskel võideldes
ma ootan võitu. Nähes orjarauas
veel miljonid, ja võidus julge olles —
ei kaota tasakaalu karges hinges.

Kuid nähes timukateperet
püha kalmu ümber
ja kuuldes nende
hooplemise ohtrust
mul katkeb kannatus,
mind võidab viha
ja meeletuse verelained
tõusvad üle pää, —
süüpinkil saadan külmaverelise ajaloo,
ja hukka mõistan iseenese,
miks prasvad timukad me sõjakääpal,
mispärast vaba pole veel Pariis.

Kommuun

(18. märtsil)

Miks vaatate murru, kus vajunud haud,
raidkujudes samblenud vallid.
Ju kiljatas kivi ja rabenes raud,
ning vaarusid varemed hallid.
Ju tõustes ta purustas maanala kalda,
läks Oktoobri kotkana päikesevalda.

Turuhaan

(Põhja-Siberis)

Kas tunned tasast talve
ääretumas udulaanes,
kus taevas toetab teivastel
ja telkidel ta rasket võlvi.

Kas nägid lumelangendikul
talveööd vast valget —
sääli kumamas kaks kuud
nii madalas, et küünita neid käega.

Kas tunned some suve muste päivi,
kus puudub päiksetõus ja -loode;
kus pole õhtut, hommikut ei ööd,
ei ole koitu, eha ega taevast!

Su ümber saatuslikult sõuab päike
vast vahetpidamata siinpool silma-
ringi,

kuid lootusetalt upub tema helge
ja kustunevad kiired igaveses udus.

Siin kasvukehval pinnal uitab inime,
näe, kaetu näoga — viirastuse-vaim—
ta väsimatalt hoiab hõõgval kaitsetuled
majas, õues, väljal, —
et suurendada suitsupilvi
udulaotuse võlvialuses,
kus ämarus ja õudus
õnnistamas sääseparvi.

Kas tunned tundramaad,
kus pääle surma
saab antud inimesel
puune haudgi siinpool pinda.

Kas tunned maad,
kus ilmsi und võib näha
ja viirastusevallas viibida,
kus mõistus muinastõega murrab jala
ja tavalised tunded tõrguvad.

Talvetundmused

Talvetundmused on tugevad kui
raudsed lained.

Nad hoovavad lumelaanes, mida
tarretus ei vaigista; nad hoogavad
jõgedes, mida äakate seisma sundida
ei suuda.

Võitmata vägilane, talvetorm, vilis-
tab väljakutsuvalt kivikaljudel, lend-
leb jääväljadel ja mühistab lumeange-
del — trotsides tarretust ja pilgates
pimedust.

Tuisutuhinatel kuulduvad raksumi-
sed jääväljadel, puudes, tulpades ja
katustes, kohinad kärestikkudes ja kos-
kedes — see on maa hingamine, loo-
duse meelevaldused pakase surve all.

Suurelik on külma meelevald ja
talvetormide tugevus.

Hoolimata hiiglane ehitab läbipää-
semata anged käidavatel teedel ja
avab lahedad käiguteed põhjatutel
soolaugastel.

Suurepäraline oled sina, Põhjamaa
pakane — meeletu tuisu ja tormiga.
Sinus kuulen ma eluvisadust ävitu-
sega vaidlevat, kuulen võitluse ülem-
laulu igavese liikumise mõtetest paka-
ses õudsuses ja talvetundmustest tuis-
kavatel lumeväljadel.

Veebruar

Mis helgib nii heledalt
päikse ees nüüd?
Liigvalguses valuvad silmad,
Kas langemas talvine
rõhulik rüüd,
kas koitmas ju kevade ilmad?

Siin kevad vast tarduse
peeglisse kaeb.
Jää läigib ja hiilgavad anged.
Talv kogub veel kütkeid,
end valjuvaid vaeb —
ees tormised heitlused kangad.

Raske...

Kui kuningas näeb kurja und,
ei tervis ette löö,
ja mõisal maksuvõtu tund
on liiga raske töö.

Nad seda selgelt teavad,
hulk abilisi peavad.

— — — — —

Kus rent ja töö käib üle jõu,
iäab järele üksainus nõu:
sää! orjad võtku appi ööd,
sää! tehku ületunnitööd.

Kasbek ja Elbrus

Laotuste lõpmatusest
otsatutest aegadest
päiksekaugus kiirtekeelel
kõrgustega kõneleb.

Helk, varjundid ja vikerkaared
jäaliugustikkel lainlevad
kui aated igavikuvallas,
kui ruumitunded rahutud.
Sää! teemantitesaarestikud
ja pärlimered muigavad,
sää! luulelised linnad hiilgavad
ja hõbekaljud kiirgavad.

Tormavad polaarsed tuuled
angeharjul hõisates,
maale aimamata hüüni
talve valjus veeretab.

Ja kõrgustiku valdamata vallast
vaatab aja mõte,
kaeb tunnelid ja kaljud
tuleviku teedel,
kus lähtejaamu jaotades jätkab
magistraali jooni.

Hiiglaharjult alla poole
muinasmetsad mühavad,
seedrikuused, palmimännid
lennukõrgust kiusavad.
Pilve pilliroog ja rahnud
päikse poole pinguvad,
õilmerikas remmelgane
kuristikka küünitab.

Vast orustikkes väsib valgus
ja koidud, ehad eksivad,
mäeharjul maandub taevasina,
puuokstel pilved puhkavad.

Kiired äiksest ägedamad,
vari valgest vägevam,
vihmad maisest madalamad,
järved kiltmaast kõrgemad.

Küll püsiv püüd ja maldav mõte
jäab võitjaks saatlusisel maal,
laotuse otsatused valdab,
loob paradiisid paeraal.

Allikad kristalliselged
nägemata kiirusel
looklevad ja läigatavad
põõsastikkes põlistes,
äikseägedusel ojad
hõlma haarvad allikaid,
koserikas kohav jõgi
jooksul kirgsest kogub neid.

Puud üle kuristiku ligistavad latvu,
oks müriseva kose kohal kiigub
ellitades õilme õrnust
ja suurustades aigutava kaljulõhe
valdamata põhjast.
Kui kotkapesa kaljunurgal
end elumaja mahutab,
jõekärestikka orus katvad külad
ja tihnikutest tõuseb sõorusuits.

Mäerahvas raugemata
rutuga käib kaljudel,
kuristiku seinte servil,
hõljuvatel sildadel.

Ei kaelamurdvat rada käies
ta iluilmu unusta, —
loeb lainte rütmeid, kose lööke
ja kallastega kõneleb.
On igal ojakäänul nimi,
on mõetud iga perv ja puu...

Küll angerjana looklev rada
kord lehestikus varjab end,
kord käänleb kiviservil kitsail,
kord kuristikku kukub ta, —
ei siisgi käija teda kaota,
teed küsib, kuulab kaljudelt

ja kuristiku teisel kaldal
ta üles arvab oma raa.
Mäelases maldamatas
kehanenud karedus,
iganenud ilu, noorus,
vajanenud vabadus.

Teel iga ohtu, iga tõket
siin kõrvaldavad julged käed,
ja ülesaamatuse mõtted
ei valda vaprat tööl ei teel.

*

Sa nägid kõrgustikka
aja laotuses
ja sündmustikus
raskemaid momente,
sa tead, kus aatekõrgused
ning tundesügavused
ühinevad hinges.
Sa tunned kangelasi
inimesteilmas;
neil ajalugu kaalutades
tardub mõte,
kaaslase kannatustest,
ju igapäistest
rahva muredest
neil põleb rind.

Näed ajaloo murdlaintes rahvajuhti,
kes vaprad hulgad võitlusele viib,
kes viletsuse vaikust, kannatuse kül-
must
teeb võitluskireks, vabaduseleegiks,
atoome arvates ja okeaanis mõõtes,
ja rahvaid rakendades uue ilma loob.

Tundes rasket orja rada
mineviku võitlusteed
tuleviku tuletornid
paistvad rajanenud teel.

Aeg ääretu. Ta okeaanis
nii paljud kaljud kerkinud,
kui laotustes päikseilmad
täis loovat jõudu rahva hing;
ei siiski unustada suuda ajad
kaht kõrgust igaviku horisondil —
Marx ja Lenin.

Pööripäeval

Tuisutuul käib üle metsa raaguslatvel
raksudes,
õue ümber tõusvad anged põnevuses
pakases
katvad tardemaad

lumekoormala.

Aga eluik ei lange
ega heitu lumeange.

Talve-pööripäev plaanerib kevadesed
teed ja tööd,
päevast päeva valgus võidab tarretust
ja talveööd.

Ihkel eluhüüd,
kevadene püüd.

Päike, kiirga kevad alla,
kisu külmakütked valla.

Pööripäeva põnev päike ööle otsa
kuulutab.

Kevad talvetarretuse üle varsti võidu
saab.

Pimedusevõlv
langeb. Kasvupõlv
põlistab uut ilma-algust,
ilma vabadust ja valgust.

Rahvamaja

Kroonlühtrid ei ole. Ka puudub parkett.
Uh! kus me saaks ainsagi ahju.
Et kunstide kuningas vaeb leiba ja vett —
me rõõmul pole sest kahju.

O! kui palju võitlust ja vaidlemist
võis

meil' tuua see seinadevare.

Kuis puikles siin kulak ja kiriku-
mõis.

Nüüd siiski on vaba me tare!

Uks hingab. Veel akendest libiseb lund.
Mis sellest. Me oleme noored.
Näeb aukline eesriie iludest und.

Naer, kõmin ja seemned, ja koored...

Tst! Eesriie heitub (ta järsku ei saa —
veel palju on sõlmi me traadis).

Juht algabki. Jutuga esineb ta,
kui külamees lihtsamal laadis:

Me tänane tähtpäev. Me seisukord nii.
Teed võtsime varemevallas.

Eks hooled ja ühendus edasi vii.

Küll võidame. Paistab ju kallas.

Noor pioneer näitab (siin sumisev
saal

teeb põneval vaikusel ruumi)
kuis paljaste kätega leekidemaal
võib segada süsi nii kuumi.

Küll laksudes tõusevad lained. Kuid
veel

ei varise vajunud talad.

Siis vaheaeg. Mõõna ei märkagi meel.
Uus põnevus — näitluse alad.

Meil grimmi ei ole. Kes osades
 noor,
 siis pääkate kukla ja — nudi;
 kes vana, sel pääkate ripub kui loor,
 käib küürus ja kõngates — tudi..

Me lavame ladusalt. Pidudel vast
 ei puhu me puudustest juttu.
 Kus näitleja nõuta, kus kogeleb kast —
 sääl publikum parandab ruttu.

Hütt raksub ja rõkkab. Kuis hin-
 dame sind, —
 külm, ämar ja lagunud maja!
 Mis palju siit valgust ja soojust
 saab rind —
 kuis väga on meile sind vaja!

Küll puudub me Leeninil lehvitud
 raam,
 kuid Volhov(stro)ji võtted on selged.
 Ju külal on keskküte, elektriijaam —
 nii sädekad, kiirgavad, helged.

Kevadele

Nad ajas küllalt kevadeid on kiitnud
 ja veeretanud tuhatkordseid laule,
 küll aanud õõsnat hommikust,
 küll koidust kõlastanud
 ja ülestõusmist hüüdnud linnud kooris.
 Kuid kevad tuleb nüüd — nad tulejat
 ei tunne.

Sääl vaikselt vastu võtab teda laulik;
 kui lumeanged alanesiid hääled,
 end tiigiloigus lõbustavad linnud.

Las lahkub kõik, mis langemise oma,
 las väsivaimud vaikselt maanduda.
 Koraali kuminal poeb muruvaipa
 vana
 ja tiigivirvendustel vilgub eha.

Me kevad äikseks muudab endsed
 ohked,
 kurttummadele annab hõiskehäält,
 me kevad okealani lainetena
 viib nooruslõkked üle Alpe, Himmalai
 ja Kordiljeera.

Mai

Sinuga suurustab päike,
 lehkavad põõsad ja puud,
 ülistab õilmete läike,
 hõiskavad miljonid suud.

Ämaras orjuseilmas
 ärkas su kevademeel,

vägivald pidas sind silmas,
 möögad sind saatsivad teel.

Võredes vilkus su päike,
 ahelas haljavad puud,
 keelduna kevadeäike,
 õilmed ja ööpikusuud.

Äike ei ähvardust kuule,
 päike ei paranda meelt,
 ahelail allu ei luule,
 kevad ei komista teelt.

Võttes tirannidelt troonid
 jumalat julgelt sa löid,
 paisates kirikukroonid —
 pühade pühaks meil' said.

Pimedas kaevandi põues
 äiksenä helises Mai,
 tumedas tehaseõues
 valgusekevadeks sai.

Kündja, sa küngastel kuuled,
 päiline põldudel näed
 eluna aegadeluulet,
 loojana töörahvaväed.

Tõkkeid ei tunne ta tõte,
 kaljudgi kaovad ta eel.
 Tööliste üldilmne mõte —
 ruttab ta rajatul teel.

Ajaloo kevade püha,
 ülesetõusmise hüüd,
 metsas ja mägedel müha
 maale ja linnale nüüd.

Aegade eelkäija olles
 võitlusepäevaks sa said.
 Võitude võiduna tunneb
 tulevik Esimest Maid.

Kevademõtted

Orjust ja väevalda vihates,
 kõrgemaid eesmärke ihates
 tormasivad vennad, õed
 nagu kevadised jõed
 vabadusevõitlusesse.

Lõkkena kiirgab ju kevadekoit,
 äiksenä heliseb vaprate võit.
 Võitlusväljal verelilled,
 kalmel tulekarva õilmed
 vabadusetähtedena.

Õilmitse iluna, vabanev pind,
 tõtta ja tihene võitluserind.
 Vii meid, vaimustusevoole,
 üleilmse võidu poole,
 vabadusekevadele.

Enamlus

Sa sündisid pimedas Põhjamaa udude-
kogus,
sa vangistud teadusel' tundmata huk-
kav komeet,
said leekivaks Neevala raua ja kivide
segus
kui orjastud hulkade päevatäht, tule-
planeet.

Sind meeletult armastab Põhjala
pind
ja ihkab ekvaator ja troopika rind.

Siin purustab inime põlise alandamise,
ei ohverda taeva-, ei maalise isanda ees,
siin riigiks on rahvas ja valitseb vaba-
dus ise,
siin ahelas endine õigus ja seaduse-
mees.

Mis valemõrk aastatuhandel löi —
su löke ju aastakümnega sõi.

Ju vaarumas kiskjate karjad ja taa-
rumas troonid
ning hulvamas haavatud tiigrid ja
kaarnate parv,
said tänavapühkmeteks isamaa tähed
ja kroonid.

On täidetud karikas. Algab uus aja-
loo arv.

Su hüüe on laava ja võitmata taud,
on timukaperere kraater ja haud.

Kas tunned?

Kas tunned teed, mis Peipsi rannalt
viib Voologda ja Siberi,
viib metsalaande, steppi, mäele,
viib Saamara ja Suhhumi?

Siin paljud väljarändajad
kord maad ja kodu leidsivad,
kui maha isamaalist orjust
nad jätsid kahtlustes ja lootustes.

Kas tunned maad, kes punast lippu
peab kõrgel kõige ilma ees;
tead maad, kus pole võimukõrgust,
ei ole orjaalandust?

Tead maad, kes kangelasena
peab võitlust vägivallega;
tead maad kus kõigi maade orjei'
on paistmas hiiglakaljult tuletorn.

Proletaarne revolutsioon

Sa tuiskasid tulemäe tormise jõuga
su võitmata leegi
ja halvastid võllalist võimu, mis ilma-
maad ahelas pidas.
Su leegid ei raue, ei jaksa neid pii-
rata keegi —
nad läitavad lämbunu Lääne, nad
hõõguvad orjunud Idas.

Nii äiksenä müriseb kraater, ju tae-
vani tõusevad lõkkes,
su kuma maailmale koiduks — ta vai-
mustab vaevatud jõud.

Su laavades sulavad kindlamad kivi-
sed tõkkes,
su sädemeid ihkavad orjad, kõik rüüs-
tatud rahvad ja tõud.

Ei varandust valda su leegid, ei põle
siin metsad ei majad —
leek mööda lääb õlekõrtesgi õiglaste
põllul.

Siin põlevad kaagipuud, troo. id ja
võllad,
altarid templid ja hiied, ja ristid, ja
urnad,
mis kuhjanud maapinnal usu ja orjuse
ämarad ajad.

Võitluselaul

(Viisil: Ilm ohkab, pisarad tal laugel)

Ilm hõiskab, võiduhüüded huultel,
ja rüüstab orjaahelaid;
maalt lahkub udu tormituultelt,
pilv noolib värke heledaid.

Ü. K. P.

võitude
alguse
annud orjastute ilmale.
Komintern,

meiega
ühenda
seisused, klassid ja liigid,
kõik põlised orjuseriigid.
Kõik võitlusesse! Edasi
me üleilmse võiduni!

Küll vaja vastset hiinamüüri
Eroopa orjakauplejail,
et hoida veel maailma tüüri
ja pidustada katkumail,
K. N. I.,
edasi
otsani,

vabaduselõket õhuta,
 linn ja maa
 ühenda,
 võimsaks saa!
 Äiksena iga ilmakaarde
 hüüa mannermaale ja saarde:
 Kõik võitlusesse! Edasi
 me üleilmse võiduni!

Maalt kaovad vürstid, see on vähe,
 jälk usutroongi põrmusse!
 Me enne lahingust ei lähe
 kui kodanluse hukkame!
 Meie noor
 pioneer,
 sõjaleer
 sinust kangelase kasvatab;
 rahvaväel
 raudsel käel
 võidumäel
 lõpetad sõdade ohtu,
 mõistad viimaseil mõrtsukail kohtu.
 Kõik valmis! Valmis alati!
 me üleilmse võiduni.

Siis

Töö ja teadus vend ja õde,
 õigeõigus, tõsitõde,
 neid me üldsel ühendame,
 lõpuvõitu pühendame, —
 siis maailm on meie käes,
 meie võimuses ja väes.

Siis

Kui ärkavad su jõud ja tõusvad tujud —
 kõu tormitseb ja meri vahutab,
 end kiirelt vahetavad pilvekujud,
 vihm põudset nurme joodab, jahutab,
 puu kõrge püüdes pilvi pillutada
 teeb ladvas liigutusi ägedaid
 ja okstes kohistades tormilaulu
 ta lehtelt raputamas pisaraid, —
 siis armastan sind, maa, näen sinus
 võimu,
 mis sinu orjakütkeid vapustab,
 näen elu võitu siis, ja elu ilu
 ning tunnen vabaduse ligidust.

Omad

Kes su isa, vend ja õde —
 ära otsi sarnast tõde.
 Teadvus siin sind jätkaks maha,

astuks usu ukse taha.
 Aga uskuda ei tohi —
 see on ohtlik kihvtirohi.

Merde voolvad lätted, jõed —
 olgem kõik vast vennad, õed —
 elulained okeaanis,
 igaviku talismaanis.

Noorus

Mind kutsub koit — ja kevad,
 kohustab mind noorus,
 mu poole pilgutavad kauged ilmad.
 Mult lahkub lapsepõlv,
 ma eluvalmis varsti.

* * *

Mu endised pühadused piherdavad
 põrmus.

Mult jumal ahastades ootab armu,
 mu jalgel meeletlik roomab isamaa,
 mu poole riik ja rahvus ringutavad,
 mind kallib kodu, paelusteleb pere —
 mu omad, hõimud... Risti-isad ikvad,
 keelvad kasvatajad, hoiatavad hoidjad...

Kaastundmus koormab...

Mu hinges aadetega
 veel minevikuarjud vaidlevad.

Ma lahkun teilt —

ränk silmapilk on ligi!

Mõnd' kallist kaisutan veel kura käel,
 mu parem käsi otsib mõõgapidet.

Veel... veel üks pilk —

ja kaob viimne kahtlus.

Mu parem käsi pigistab ju mõõgapidet.

Veel... veel üks pilk —

ma surman jumala,
 kõik valelikud pühaduste-loojad
 ja lahkun lapsepõlve haiglusest.

Ju eemalt paistvad tuleviku alad.

Sääl teised suurused ja uued piirid,
 ka kõrged pühadused kaugel teel.

Mu tunde tiiva alla poevad planeedid.
 Sääl Siiruste Vankril kihutades mõte
 toob igaviku algult sõnumid.

Atoomidest ma uued päiksed loon
 ja asutan oasid vana päikse pinnal.

Mu ees on kauge tee. Mind ootab
 raske töö.

Ma tõttan. Silmapilk on ligi.

Mu käsi pigistab ju mõõgapidet.

Veel... veel üks pilk.

Suvi

Põud... hingamist matab.
Ja ümbruses õudlemas vaikus.
Tolm tiheneb tuas ja tänavateel.
Täis võrke on aedades teibad
ja tulbad. Puuokstelgi
söödikud pidamas jahti.

Aab silmaring sinavaid sagaraid üles
ja kõuemürinat kuulda. Ju kuulda!
Tuul tõuseb, ja tuhinal tulebgi torm.
Vihm väristab trummina katuseplekki
ja kuulipritsina akende klaasidel ra-
giseb rahe, suurtükina pilve all mü-
riseb pikne, välk tulise okastraadina
helendab väljal.

Leht rabiseb, haarlevad oksad ja
looklevad ladvad; maas madalad tai-
med kõik virgad ja julged, ning ojake
joovastab jõena.

Künnilind *

Õöbik, kaunis künnilindu,
mille sul laulul tõstab rindu,
millest kostab metsasalu,
on see rõõm või hingevalu?

Laulan kündja külvitööle,
iluõilmest õitsiööle,
vaidlen külvi küllaldamist,
eha-koidu kokkusaamist.

Kündjad külvi lõpetanud,
suvelinnud ligi saanud, —
möödunevad õilmeajad,
vaikivad mu laulukajad.

Tormiajal

Leht, miks sa oksa otsas rabeledes
teed tormi tõusul kahtla kabina —
kas tahad tõusta teistest kõrgemale
ja üle metsa mäele lennata?

Kas ihkad ilutseva linnu võtteid,
kas samblasüles ilmu ootaks sa,
kas avaldeled tuulel' rahumõtteid,
et põrmuvalda sind ei paiskaks ta?

* Õöbik laulis akna taga lepikus iga õhtu.
Korraga ühel õhtul vaikis. Kui ta teisel ja
kolmandal õhtulgi enam ei laulnud, arvasin,
et ta ära lõune poole lennanud. Tegin tule
lampi ja kirjutasin need riad. Mingit kauge-
mat mõtet meele ei tulnud. Aga kui „Künni-
lind“ trükkis ilmus, järgnes „Edasis“ pessi-
mistlik arvustus, nagu pidi see minu sulest
viimane laul olema.

Tilk, kuhu piiskad pilves tormihooga—
kas vahutavaid laineid ootsid sa,
et voolata võiks võimsa vetevooga
ja kohisedes kaldaid lõhkuda?

Kas mürisevas piksepilves sõuda
sa ihkad üle kõrge kaljumaa
ehk püüad põuanurmedele jõuda,
sääli taimi elustada vihmamana?

Leht, võimsa kohinaga kokku kõla,
kui äikse häälteil hõiskab mets ja maa,
tilk, tormis tasuma pead maale võla,
mistarvis okeanist tõusnud sa!

Säde

Vestab vana luulelugu:
Muiste matkas rahvasugu
pimes õruõudses külmas.
Sädetgi ei olnud ilmas,
sest et pimedusejumal
oli peitnud tulekuma,
katnud kiired kaljudesse,
säde sammaldanud kivis.

*

Kangelased kartuseta
läksid valgust vabastama.
Ei neil kaasas kaitsekilpi,
ei neil teele terasmõõka
ega kaenlas raudakangi.
Kilbiks võtsid kindla meele,
terariistaks tahtejõudu,
raudavasaraks vapruste.
Käies pimet pikka teeda,
rändes raskeid radasida,
võites võhkraid varjutonte,
pimedusepäälükuid,
kangutades kaljurahne,
killutasid kivimurde; —
säde sähvas pilvepõue,
pani piksemürinala
õhulained lahvatama,
kirjutades tulekiirtel
välgujua joonedela
valendava võlvi päale
kangelaste võidulugu.

*

Noorus — kangelasesugu,
tõesta ilmsi muinaslugu,
saates sädet sõõrudesse,
aades hoogu ääsisesse,
sula-ahju suurde leeki,
haamid hulgal helisema,

- tõustes üles terastiivul,
kinni püüdes piksenooli,
taltsutades taevatuuli.

Oktoober

Käib äiksena ümber maailma me ok-
toobrimõte.

On kaotanud keskpunkti ajaloo ras-
kustekaal.

Siin võitlus saab sääduseks. Hävineb
sundusevõte

ja looja läeb orjuseigavik ohketeraal.

On alanud tormihoog ajaloomerel,
ta kadumist kuulutab timukaperel'.

Suur algus viib varjule endised aja-
loo nimed

ja võitluseilmale uue ekvaatori loob,
teeb rusudeks rahvateel tõkkes ja ju-
malaimed

ning aegades varjatud väärtuseid esile
toob:

Toob priiuse fata-morganale kadu
ja ävitab põliste valede madu.

Uut mõtet saab sõda ja rahu, uus
aime saab tõele ja aule

ja leekimas tundmused uued, uus rah-
vas, uus tüüpus ja laad.

Kes vabastas võitluseaadet ja võitluse-
laule —

ta saatust hümni on kuulamas rah-
vad ja maad.

On kustumas orjalik tõde ja valgus.

Siin rahvaste ajaloo hommik ja
algus.

Sügis

(Kehviku veste)

Paar mõõtu seemet seljas
ja käekõrval kõhnakene hobu —
mul kevad kaldus õue hiljukesi;
suurt pakki polnud tal. Kuis üelda,
mind just oma töö ei kihutanud taga...
vast suurem tegu oli naabritega,
kes uue lõikuseni laenasivad leiba...

Ka suvi, see ei võtnud liiga suuri samme;
sai rukis lõigatud

ja esimene rehi maha,

veskil käidud...

siis — jättes kesvad kaerad naiste
hooleks —

me algasime rahulikult heina lõõma.

Kuid kas on meil ka mõned heinailmad!
Küll katsud nii ja na,
pead aru tiudi taudi,
kuid töö ei läe.

Ja kui veel oleks

nii et oleks

kõik sul korras,

et kui ei oleks puudust, hoolt ei muret.

Va Jankal — sel on juttu laialt!

Kus tema kõik ei ole ära käinud

ja mis ta näinud!

Et säääl ja säääl

peab niidetama enne jaani.

Ja mis säääl viga niita —

oopis teine maa

ja teine hein!

Et ega nii ei saa.

Et meilgi tuleb

argunoomi manu minna.

Et säääl ja säääl

see põllumeestering

peab kolmest põllust

lööma seitse nurme!

Et kaks vai kolm

(vai mitu nurme ta säääl luges)

on muudku selget ristikehina täis

ja härjapääd.

Ja mine võta kinni,

mis ta kõik ei räägi...

Säääl korraga!

Meil pooleli jäi sõna suhu —

suvi läinud!

Ja sügis särgeväl

vast vihub tulla,

nagu välgub külategel!

No mis sa mõtled nüüd

ja mis sa siin veel ütled!

Ta kiirelt kahmib läbi niidetava loo.

Sääält nobedaste nurmedele.

Norib!

Kas akid ilusad,

kas kuhelikud kaetud

korralikult kinni?

Ja — üks, kaks, kolm...

mind viibimata viibki

peenra pääle.

Noh, vennas, see on liig!

Sul kesakordamine alles poo'el.

Tee veel mis võid.

Nüüd seemet saab,

nüüd uudset ulatab.

Sa külva kesa korralikult täis

ja künna kuigipalju kütist lisaks.

Säält oma õhinaga hoovab õue.
Ta küsiteleb küünist,
räägib räästast...
Nii ja na.
Säälsamas soeb mu läbi,
peseb pää
vast pisikese augu pärast
rehekatuses!

Meil nüüd on vabadus,
meil nüüd on maa.
Sa vaata ringi, ennast kohenda —
nii uue elu ehitusel
võid kaasa aidata!

Küll see on sipelgas, see sügis!
Ta minutit ei malda.
Kui pilve vahelt vaevalt
vaatab päike...
Noh, katsu kas on kuhi tahe,
peab ahtma reht.
Ja egas seemet sa
või sarja alla jätta!

Ta häbemata loeb su vardalöögid.
Ta rehkendab su heinareha
pidemetel päeva pikkust,
kuid rehereha pulkel puhketunde.
Küll see on sipelgas!

Metsaküla

(Keskniku veste)

Kui meie Metsakülast algan juttu —
siis Veski Jaanist vast ja noorest Ed-
kast...

Jaan oli väsimata tegelane,
juhtis kogu küla.

Kas kirik,
põllumeestering
või ühiskauplus
ehk ka klubi —

Jaan oli esimene liige,
aitas nõu ja jõuga.

Ta oli külas kõige rikkam mees,
kuid siiski vabameelne.

Ja vabameelne olles
tagurlane ta ei olnud.

Ta igas uues asjas
oli puha peri.

Kuid mis on liig, see liig.

Mis sünnib viimsel ajal —
seda kõike

ei võinud õigeaks kiita Jaan —
ma sellest seisukohast ise aru saan.

Kuid rahvamees ta oli
otsani ja läbi.

Ning päale selle
meil kõigil oli kindel seisukoht —
nõukogulik
ehk veelgi veidikene punasem.
Ja mis tal viga oli
punasem siis olla,
kui selle hulgas
kodanikka terve kümmekond
end tunnistas ju kaasatundjaks
Ü. K. P-le.

Seepärast siis
kui Edka hakkas noorterangi
asutama siin, —
tal paljud arukamad mehed
vaidlesivad vastu.

Ja oli neil ka tõelik põhjus.

Ju isegi on külas kolm parteid
ning kõik nad ajakohased,
kõik pahempoolsed...
Mis siin veel neljandaga jannata!
Sa kaasatundjatest
vast olla pahempoolsem
ikkagi ei suuda!

Kuid Edka edasi.

Ja oleks teinud oma tegu
nagu kord ja kohus,
meil oleks hästi läinud k ik.
Ent Edkakene (kes siis muu)
säälsalgas seinalehes meie vastu nori.

Et „noored püüdvad nii ja na.
Kuid takistavad need,
kes oma arvates täiskasvanud
ja täied mehed,
ent keetvad koduviina,
humaldavad õlut, kiitvad kirikut
ja teevad takistusi ühistööle,
ning üldse tüürikkad tühjad kaimud;
nad põikleavad ja sõitlevad,
ei täida säädust ega riigimaksu,
vaid vana õigust otsvad taga,
andvad altkäemaksul..
Nii ja na.

Noh, kas siis sedaviisi
kõlbab kuulutada omast külast!
Ma ise püüdsin Edka poole
hoida kõigest hingest,
kuid oli võimata.

Koosolekul, kus ükskord
jooksivad asjad tulid ette,
Jaan Edkat sõimas täies vihas
ja Edka andis vastu nii et sai.
Jaan — muidu külas
kõige targem mees —
ei osand lõpus kolme lugeda!

No mis sa ütled!
 Me seisukoht jäi erapooletuks
 ja kaasatundjad
 ühinesid meiega —
 ei võtnud vajelustest osa.

Ma mõtlesin,
 et kudas lepitada noort ja vana,
 et sedasi see asi
 kaua kesta küll ei või, —
 sääl äkki algas hirmus lugu.

Ju Edka pääle
 lasti jahipüssist metsateel.
 Ta suri.

Mul niigu väits käis hingest läbi.
 Et mis see meil siin
 ometi nüüd oli.

Kuis see tuli!
 Jaan viidi kinni,
 ka mitmed teised
 võeti kuulamise alla.
 Ei kuigi kaua... Teised lasti lahti,
 kuid maha lasti Jaan.

Ja kõik see läeb nii kiirelt
 nagu hirmus unenägu mööda.

Küll mõtled, juurdled —
 aru tast ei saa.

Komnoores — leinalipud, vanikud
 ja suurte tähtedega kirjad —
 nad rias ja rongis käivad teel.

Kõik küla valgub kokku
 nagu suurel pühal.
 Kõik tõsised ja tusameeles,
 mõtlevad vist nagu mina,
 et mis see meil siin sünnib.

Tuul vaikne, päike paistab,
 taevas näib nii isemoodi, selge.
 Rong peatab. Rinnas nagu nõelub.
 Just nagu tahaks ise olla püha.
 Ei jõulus ega jaanipäevas
 pole tunnud nii.

Ju noored kõnelevad Edka kalmul.
 Suur rahvahulk jääb vaiki nagu
 haud.

Kui paugud —
 iga sõna selge, vali.
 Sa kuuled, mõistad.
 Käib värin hingest läbi,
 sa kuulamast ei väsi.
 Ei läinud üksigi hulgast
 enne lõppu eemale.

Mul nende sõnad
 praegu kumisevad kõrvus:
 „Ju mitu, mitu aastat sellest mööda,
 kui langes isevalitsuse-ike

Leeningraadis, Moskvas...

Kuid meie Metsakülas seni püsis ta.
 Sa andsid talle surmahoobi, seltsi-
 mees, —

me keskel võitlesid sa esimeses rias
 Sa langesid. Me jätkame su võitlust...
 Teid, kodanikud, vaevab veelgi endse
 hirmuikike vari. Miks vaikite
 veel viivitades kahes mõttes, kus leegib
 surmavõitlus vanade ja noorte vahel!
 Eks raputage kärisenud kütkeid kätelt
 maha!

Kõik tööle uuel jõul, uuel teel!“

Asunikud

Kuis käib me käsi asumise ajal,
 kuis korraldame endid endsel mõisa-
 rajal —
 meil pole palju kiita, pole laita ka.
 Üks võit, meil pole kivi, kanda —
 selge maal

Meil' anti mõisa küün ja moonatare,
 näe, sääl vast seisab alles ahjuvare
 (säält toome telliskivi). Küll on tööd!
 Me ehitame hooneid päevad, ööd.

Meil pole karjalooime. Põlluriistu vähe.
 Nii põllutöö meil ladusalt ei lähe.
 Kuid õnneks, esimesed aastad maksu-
 priid,
 nii ikka otsad otsadega kokku viid.

Saaks kõik need pered ühe mütsi
 alla.

Siis üle öö me oleks vaevast valla.
 Meil hooneid nõuab iga seitsmes tiin,
 kuid ühed hooned aitaks külalt siin.

Saab tare valmis — vaja sahka, äkke...
 veel palju muud, mis aitaks võidu-
 märke.

Küll kõike saaks me ühenduse jõul,
 kuid üksiaaval mitte milgi nõul.

Ei aita eraomanduse hooled,
 ei kaugele vii veerandid ja pooled, —
 me toome traktori, meist saab kom-
 muun,

kõik peenrad kokku künnab raudne
 ruun.

Seitsmendal novembril

Sel päeval vabadusepiigid
 löid vabisema ilmariigid.
 Ilm võrdlemata pöörde eel
 ja klassivõitlus uuel teel

Me ainsa tõega võime leppi:
kõik ühe eest, üks kõige eest.
Ei vaja valitsusekeppi,
ei hoolekandjat peremeest.

Ja tormikiirusega sõudes
maailmast läbi lendas ta,
lõi vägivallalt aru nõudes
kõik kannatused põlema.

Kommuun maailma veel ei valda —
on siin ja sääal tal tõkked ees.
Kuid juba jõudnud iga kalda
hüüd: „Maha vürst ja peremees!“

Kirjaoskamatusse lõpetamine

a b d... mis annab meile see?
On ta seemneks maha teha,
on ta kuueks katta keha...
a b d... ei atra tassi see!
a b d... mis tulu toob meil' see?
Maad meil' manu anda suudab,
maksu vähendab vai muudab?
a b d... me aega raiskab see!
a b d... meil palju ütleb see!
Laulab, vestab, lugu loeb,
kas vai hinge põue poeb.
a b d... maailma juht on see.
a b d... küll tööil meid aitab see.
Raskuses ja ruumis, ajas
nurmel, tehases ja majas.
a b d... suur tõstekang on see.
a b d... kõik avab meile see.
Mõistab maad ja tunneb taevad,
arvab hooled, võidab vaevad.
a b d... maailma kool on see.

Kirjaoskuse lõpetaja

(likvidaator)

Enne olemata ohtu —
isemeelse orjatõu
ajalugu kaebas kohtu,
otsis igavikult nõu:

Vaata vanaisakene,
hirmus ebaõige joon!
Eks meid kukutanud Vene
mässu kulminatsioon.

Elaks veel su vana jumal,
võiks sa taevas väidata, —
mulle, pojapoeg, on rumal
sarnast akti näidata.

Viis arhiivi provokaator
oma hiiglakirjakoo;
ette astus „likvidaator“ —
avas uue ajaloo.

Peremeestele

Maad mõõdetult täpselt ja arvatud õhk,
on jagatud rahvad ja orjuserõhk.

Küll muidu kõik rajad ja osad on
hääd,
kuid Nõukogu-Liiduga murravad
pääd.

„Kui enamlist Venemaad jätame nii,
siis sedamaid orjadest oleme priid!

Kus Aasia mässulist mõtet vast saab?
Mil põhjusel Afrika vastu meil aab?“

Kui küüniks te küüned nii kaugel' kui
suu,
te pimestaks päikse ja kustutaks kuu.

Päev-päevalt teil väheneb voli ja
piid,
päev-päevaga laieneb võitluserind.

Teid jumal ei avita paganamaal,
ei kihvtised gaasidgi kristlasteraal.

Tund tuleb — maad valitseb tõde
ja töö,
teid matab te vale ja võllalik õõ.

Aeg vaagib ja vabastab Niiluse veed,
säeb Siiami sillad ja India teed.

Saab lahti Kalkutta ja Kapimaa reid
ning vaba Gibraltar ei tunnegi teid.

Kuis võeti teilt Peeter ja Moskva,
Tiiliis —
nii võetakse Rooma ja London, Pariis.

Sirp ja haamer

Tööliste ja talurahva
ühenduse armia
töö ja vaeva väerinnal
lagumist lööb langema.

Ääs lõkendab ja alas huugab,
raud haamrihoobil heliseb,
sirp välgub väljal, rehi rökkab,
puuratas kiiksus külateel.

Terasroopal tärisedes
edasi ja tagasi
rühkvad ronges rutulistes
vedurid ja vagunid.

Küll tööga tagandame vaenlust, —
me vaesust siisgi vaagib ta,

sest liigutades püssilukku
veel täägi tähtsust hindame.

Vaja võita vaenuväge,
tõtku tuppa taud ja nälg,
sädest sütitame peergu,
vaesust veelgi vaevame.

Küll kannatust ja jõudu jätkub
me mineviku mässumaal,
kus ämar õlekula kainelt
elektri tulevikku loob.

Toome tuld ja loome leeki,
lõmmu lõukalt laename,
haarub iga väerinda
kangelasi küllalte!

Maa mured, küla küsimised
säeb põimu päevakorda sirp;
teeb, tunneb tehas, vabrik vaagib
ja haamer hoobil otsustab.

Kord rühksid vägivallovõimud
Oktoobri õigust hukkama,
kus muljus Moskvat tulerõngas
ja Neevat nõudsid röövlikäed,
kus tõrkus teadus, tuikus tehnik,
sai äraandjaks haridus,
kus kaaki kavatsesid rüütliid
ja hauda kaevsid kulakud, —

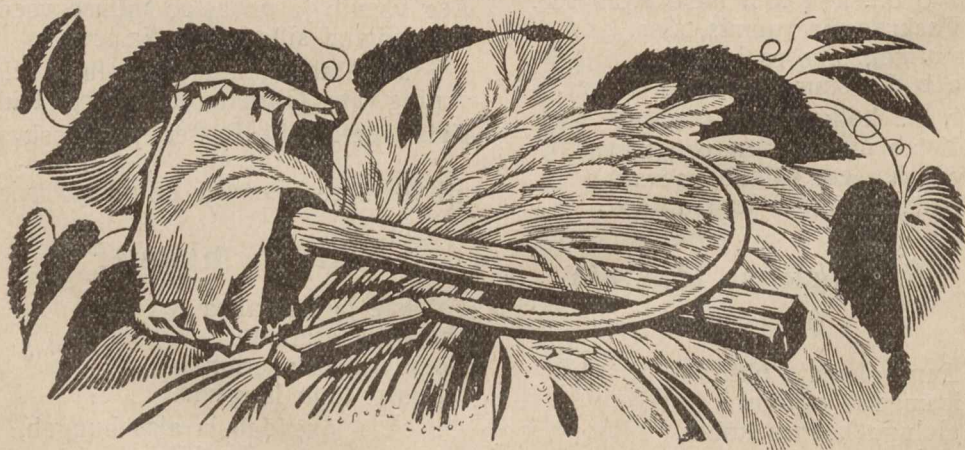
Sääl varisenuist vabrikutest
ja külariismeilt rahvana
me sirp ja haamer hooplemata
viis väerinda vapruste.

Töölised ja talurahvas
kangelase kindlal käel
kannavad Oktoobri lippu
valdamata võidumaal.

Nüüd haamer-sirp me linn ja küla
suur töö- ja hoolearmia,
põld, vabrik — vaevavend ja -õde
energilise hulgana
veel vaagib võitu vaherahus
ja valvab vägivalla nõu,
loob laotusesse õhulaevad
ja mere suurust soomustab.

Kutsub võitlusrind — me jälle
sõjaleeriks loovume,
ilmarevolutsioonis
ilmarahu võidame.

Sümbol haamer-sirp meil
ääsiks,
raadio — elektrina,
kus me surma suurettükid
traktoriteks taome.

S. Vidbergi joonistus

Üle piiri

Jul. Tambergi jutustus

Pikkamisi astub Juhan lumise metsa all edasi. Jalus krabisef kanarpik, palukawarred ja wäiksed kuusewõsud. Segamets, mis ennem oli noorte kuusekeda alt väga läbi kaswanud ja maha langenud puudega ummistanud, läbipääsemata paks ja pime, muutus nüüd harwemaks männimetsaks, mille all weel üksikult paksud noorte kuusekeda salgad kaswawad.

Ühe sarnase kuusetihniku juures peatas Juhan, löi kepiga okstelt lume maha, et see kaela ei langeks, ja puges padrikusse.

Rõrgemale küntale asenedes wõttis ta taskust wäikse merekompassi ja elektritaskulambi, keeras kompassi kaane pealt, pühkis klaasi puhtaks ja juhtis lambist walgusejoa kompassi peale, ise tuldud teed läbi madalate kuuse tüwede silmitsedes ja kompassi sihtjoonega wõrreldes.

Kurfs on õige. Otsse wasta ida. Ja nii pidi kaardi järgi piir kõige ligemal olema. Nii edasi minnes peab ta ükskord ometi wasta tulema!

Kui Juhan ka kella oli waadanud, pani ta riistad tasku tagasi ja jäi kuulata des paigale istuma, et filmad uueste ämarusega ära harjuksid. Mitte wäiksematgi krabinat ei olnud kuulda ja õige tastaft metsaohkamist ei wõinudgi Juhan kuulda.

Talle oli rindu töökoda ehitatud, kus niisugustel hädaohhtlikudel filmapilkudel, nagu praegu ees oli, ettewalmistusi taoti. Pidi ju pea tähtis otsus tulema, kas — elu wõi — surm. Pääseb õnnelikult üle piiri, on elu; tabab aga piiril sõduri kuul, on — kas kohe surm ehk, mis weel halwem, salapolitseis piinamised ja

siis surm, ehk jälle eluks ajaks wangi kongi matmine. Rinnus aga taotakse ettewalmistusi; ja ehk küll Juhanil wäljast poolt suuremat ärewust märgata ei olnud, wirutatakse sees pool nõnda et ühes rinnaseintega kõik liikmed pöruwad.

Piir ei wõi enam kaugel olla. Kuus tundi on juba käidud, nüüd peab dieti ettewaatlik olema.

Tasa astus Juhan kuusesalust wälja lagedama metsa alla, kus juba nõrka ämarust õhuke lumekord rohkem aitas walgustada.

Wõõdukalt järgnesiwad sammud edasi. Selja taha jäiwad ka wiimasedgi kuusesalgad ja ümberringi asuwad, kõrgete lagedate tüwidega pedakad.

Juhan seisatas; seal eespool paistis metsa all walge lage joon nagu lint.

Piiri siht, mõtles Juhan, tasandas sammu ja lähenes pikkamisi walge joone poole.

Ta waatas paksu tüwe ligi hoides ringi ja kuulatas. Pikuti laial sihil käis hobusetee ja telefonitraadid, milledest tasane sumin kostis. Pealeselle ei kihkukahku. Kiireste läks ta üle sihi tee, aga imestuseks puudus traataed. Nagu räägitud, pidi see teisel pool sihi serwal olema.

See ei olnud siis weel oodatud piir, Juhanil oli liia ettewaatuse pärast kaotatud ajast kahju.

Julgelt astus ta nüüd edasi. Rõndides tundus nagu oleks maapind allapidi wajunud, justnagu määst alla sammudes. Ka mets muutus madalamaks. Weel mõned minutid ja Juhan seisatas madalate männinässtide wahel järwerannal.

Imestusehüüd tahtis tal wägise üle huulte libiseda, nii väga üllatas pilt teda.

Ees lage jääwäli, mille kaldad mõlemale käele pimedusesse ära kadusiwad.

Juhan õorus filmi.

Kas see tõeste ilmsi on, tuitas tal kiire mõte läbi aju, wõi näen ma wiiras-tust.

Lage soo. Järsku oli raske aru saada, kas see juhus head wõi halba tähendas.

Juhan lastis ennaft ligemale kiinkale.

Jalgades tundus wäsimust. Lähimär-gades saabastes õorusiwad wanunud su-kad warbaid. Ka ülewal pool kehas tun-dus korrawastast. Ennem alaliselt läbi tiheda noore metsa pugedes oli kuuskedest kuiwanud offaid lumega segaminekaela pu-denenu, mis nüüd higiga ühinedes pesu all piha kipitama ajasid.

Peaks ta kerge samblasoo olema. Oleks otse edasipääsemise lootust rohkem.

See siin näib küll mädasoo wõi umb-järw olewat. Et maapind järsku alla langes, tähendab endise sügawa järwe kallast, ja sellega on edasipääsemisel kriips peal.

Juhan otsis taskust tubakatarbi wälja ja wäledaste keerutasid jämedad tõntsid krobelisted sõrmed tubakast paberossi wal-mis. Aga enne kui seda põlema jõudis tõmmata, ärkas ta mõtteft. Rogu keha tuisatas: kuuldufid juftkui inimeste hää-led. Hinge kinni pidades kuulatas Juhan. Tõeste kuuldus jutukõmin läbi waitse metfa sumina seljataha jäänud sihi poolt küllest.

Üksilise ropsuga oli Juhan püsti, et põgeneda, ja pillas unustades suitsu. Wäga selge oli ju, et need tagaajajate hääled oliwad, kes sihi poolt järele tuli-wad.

Mõne pika pooljooksu moodi wõetud sammujärgi lõppes mets, aga ühtlasti langes ka Juhan läbi nõrga jää külla-kile wette ja jalad olid põlwini mudas.

Kiireste kiskus ta jalad mudast ja ronis kõwemale maale tagasi, kuni männisalk täitfa warjas. Seifatas siin. Justkui oleks põhjaõhtu poolt kõhatamistkuulda olnud ja kufagilt kaugelst kostis nõrk koerahauku-mine.

Läksiwad mööda sihiteed põhja poole. Need ei olnud siis mitte tagaajajad. Wiist patrul wõi wahtide-wahetus.

Wiimane juhtumine muutis Juhani seisukorra märksa halwemaks. Saapasää-red olid lund, külma wett ja muda sega-

mine täis ja jalad pistlesid külmast nagu oleks nõeltega torgitud.

Tõmmas siis ilma pikema mõtteta kiin-kale istudes saapad jalast, kallas säärtest wee ja muda wälja, wäänas sukad ja piiksisääred nii kuiwaks kui wõimalik oli. Kui uueste kõik korras, siis jälle mööda sooserwa lõunahommiku poole edasi. Tagasi kõwemale maale minekust ei wõinud juttugi olla. Jäi seljataha kar-detaw sihitee telefonipostide ja jutu-kõminaga.

Juhan keeras wähe rohkem paremale käele, et kõwemal maal kergem oleks kõndida, aga mõne sammujärel seifatas ta uuesti üllatuseft. Ees oli traataed, ja mitte wana, nagu neid metfast läbi rän-nakul mitmes kohas poollagunenud teel ette tuli, waid uus, wast tehtud — wiist peale esimise detsembri sündmust, nii et postid helekollastena ööamarufes walen-dasid. Ligi kahe arsjina kõrguseid postift oli kaks rida poolteise arsjinase wahega maapinda püsti pandud. Postide wahel risti-rästi wõrguna tihedalt jooksiwad okastraadid.

Juhan naeratas. Tõlked kommuniis-musele, aga ei pea sääskegi kinni.

Süsi on niisuguses kohas kar-detaw, sähwas mõte.

Ja kiireste keeras Juhan pahemale käele, mööda sooranda, mis nüüd pool-lookas rohkem ida poole näis kalduwat.

Õhus tundus suitsulõhna ja harwa wälgatas tule walge hell kõrgemal maal sihi serwal, kust paks kõrge mets mustas. Tule wälgatifted kordusid mitmesuguste wahaeagadega, nagu siis kui maha tehtud tulelõke hakkab lõppema ja wiimased tükid põlewad.

Räes on otsustawad minutid. Kas elu ehk surm. Tuli meele wiimane walitsuse käsukiri, kus kästi piiril kõhe ilma hoia-tamata külge lasta.

Sõdurid wiist tukuwad, mõtles Juhan. Katsun weel kord kuulata.

Aga südametuksumise hoobid kuulusid rinnust nii selgeste, et kõrwal midagi — pealegi tastaft krabinat ei wõinud kuulda. Ettewaatlilikult, aga wõrdlemisi kiireste sammus Juhan piiri peale. Üle traataia ronides — komistas ta okastraatidesse. Üksilise ropsuga jalgu wabastades tarretas weri soontes. Tule juureft sihilt kuul-dus püsiluku laskumine.

Wähe aega enne seda kui Juhan oma põgenemise teel metsast tüma soo randa välja jõudis, oli soopiiril õõsine walwewahetus. Salga ülem määras süa walwefohale lihtsalt sõduri Jaan Wü-bergi ja wahetuseworm oligi täidetud.

Jaan lasi pikkamisi raske wintpüssi lae õlalt lumesse ja jäi, käega rauast kinni hoides, teiste soldatite taktis sammusi kuulama. Neli reas salgana sammudes kadusiwad pimedada metsa alla. Peagi waitis sammude müdin ja Jaan oli üfsinda.

Tälle juhtus halb koht süa tüma soo ääre. Jaan tundis ennast üfsinda nagu maha jäetud olewat. Ei ole õnne. Teised teewad iga päew salakaubawedajate käest „soomust“, joowad ja kiitlewad sellest päris awalikult kasarmus. Tema aga küttagu täna jälle süin soojärwe kalbal, kust huntgi läbi ei pääse. Aga kus sa lähed. Popsi poega ootawad alati sarnased walwefohad. Sea süisgi et siit keegi läbi ei pääse, wähem muret.

Jaan waatab poollagunenud saabaste peale. Kui tuld ei lubataks ette teha, siis wõiksid jalad soos käies hommikuks ära külmada. Ta istus männitiwele, kohendas eelmisest piirwahist põlema jäänud tulele puid peale ja jäi püüsi põlwile tõstes käsi soendades ja tulesse wahtides mõttesse.

Rääkimises oli Jaan kehwa, aga mõtelda, tundide wiisi arutada, seda ta oskas.

Ennem üffi olles arutas ja rehendas ta alati, millal küll see raibe teenistuseaeg lõpeb. Oli mõte wenna juure asuda, kes aasta eest asunikohaga sai. Oli wist laisk see esimine peremees — ei tulnud kohaga välja. Noh, kui meie Jüriiga murdma hakkame, siis alles peawad kõik nägema, kuda meil lühikesel ajaga ehitused ja kõik forda on seatud.

Muidu ta wõttis selle näljakoha, korutas mõte. Ennem tegi seal ka mees tööd kogu jõuga. Rabeles ööd ja päewad, aga välja ei tulnud. Jüri esite kirjutas mulle ja arwas et maksusi wähe maks jäetakse, aga pärast juhtus nii et juure pandi weel. Ehk oleks siis see riigirent üffi, siis poleksgi nii hirmus. Talumaksud wõtawad weel wiimase. Kirjutas et läks maakonnawalitsusesse kaebama. Loll oli, ega hunt hunt ei murra.

Sai kommunisti nime ja maksu juure pealekauba. Arusaadaw et pankrotti pidi jääma.

Kus sa suudad künka otsas tühjas küünis talwel ühes loomadega külmades niipalju ja weel rohkemgi maksusi maksta, kui ohwitseride ja hallparunite pojad mõisafüdamest mõõdetud kohtade eest mõisa sakstemajades elades.

Kuhu ta nüüd puupaljalt wäikeste lastega läheb? Endisel ajal, kui koha peal pankrotti jääd, mindi linna, saadiku jagile wabrikusse duetööliseksgi. Nüüd pole linnas ka enam midagi teha. Wast onupoeg Juhan Tallinnast kirjutas et seal enam mingisugust tööd ei saa. Weel wiimaseidgi wabrikud jääwad seisu. Pole nüüd linnadesgi muud kui nälg, wiletsus ja surm. Põhemal juhtumisel mindi mõisa, sai silku-leibagi, kuigi töö hull oli. Aga ikka koht, kuhu minnagi. Aga nüüd? Sulafekohta otsima? Noh, siis pead naised-lapsed maha matma, enne kui ennast perepeegadest kaitseliitlased surnuks notiwad. Jaan kratsis kõrwatagust, aga nõu ei leidnud.

Hurraa karjudes läks Jüriigi wabatahtlikuna wabaduslõõta kommunistide wasta. Hoiskas iseseiswusest. Jaotame mõisad maata meestele! Pärast wõitu ja paranemist uhkustas Jüriigi „wabaduseriit“ rinnal. Orjaks müüsid hoiskajad kogu Eesti töörahwa! Ja nagu omad weel küllalt ei jaksu karjuda, tuli wõeraid weel appi. Orjamärk on see „wabaduseriit“ nüüd töörahwale.

Nüüd on see siis kõik selge, mis onupoeg Juhan iseseiswuseikkest seletas ja ette kuulutas, et selle ilke kaela maha raputamine rasket wõitlust nõuab. Ja siis tulid suuremad tööliste kothuprotsessid meele, üksteise järele, esimise detsembri ülestõusu kohtuasjaga lõpetades.

Ja püüsi oma põlwil silmitsedes tuli Jaanil korraka meele, et tal õigust ei olegi oma wenna peale kohut mõista...

Jaan oli tule täieste ära unustanud. Üffikud tukiotsad suitsusiwad ja wilkusid weel wähe ümber tuleaseme põledes, kui teda traatide krabin äkitfelt mõtetest aratas. Käsi haaras kirelt püüsiära ja teine käsi tabas luffu. Wälguüürul sähwas mõte peas: Wist ülejooksik selfimees? Ja wintpüüs langes põlwile tagasi. Aga, sähwas teine mõte, kui nuht? Keha sürgus, käed kerksid.

„Seisa, kes seal on!“

Ja Jaan nägi läbi ämaruse wasta walendawat sood, kuna must inimesekogu traatidest wabanus ja teisele poole männikuse kadus. Oli seltsimees, mõtles Jaan ja pidi hiiüdma, et siit poolt läbi ei saa, aga sealsamas tulid jälle nuhid meele ja hääl jäi kurtu kinni.

Imeti üksford tuli piir, mõtles Juhana juba kaugemal männikus seisatades.

Ja sain õnnelikult üle. Kena walwur, tule juurest nägi ta mind selgeste, aga ei lasnud.

Niiüd oli suur mure mööda ja Juhana tundis, kui hirmsaste ta wäsinud oli. Kõrged sookaelapõesjad ja pikk sammal, mis pealt lumega külmetanud, aga alt wett täis oli, ulatasid kuni põlwini. Jalgu tuli enne sammu astumist wäga kõrgele tõsta, mis koledaste wäsitas.

Niiüd istudes — kõigepealt tubakas ja suits, mis nii mõnus tundus, ja siis teesüht. Sinna idasse, sealt peawad inimeste elukohad kõige enne wastu tulema. Hommikuks peab juba metsast wälja jõudma. Tasust wõttis Juhana lagedale leiwatüki kiludega, mis niiüd magusad maitsefid. Lõpuks ilma kartuseta weel hea jäme suits suhu ja siis wärste kosunud jõuga mööda sooserwa edasi.

Korraga märkas Juhana et ka lõuna poolt, see on paremalt käelt lage soolaan paistma hakkas ja eespool paistis wähe kõrgem mustaw metsatükk. Sinna sammus Juhana, arwates et sealt ikka otse edasi pääseb. Männikust teisele poole wälja astudes selgis, et see arwamine eksitus wõis olla. Kes lage walge wäli, mille keskelt mustad jooned pikuti läbi jooksiwad, ja kaugel udus metsaserw. Wõimata oli ära arwata, kui palju sinna maad wõis olla, aga wähe oli lai küllalt, et Juhanit seisatama ja järele mõtlema sundis.

Roh, piirist olen üle, kas see soo siis weel peab kinni! Edasi.

Uga mõne sammu järele, kui kõige madalamadgi männiräsfid soopiiril hakkasid selja taha jääma, lõppes kõwem pind ja jalad jäid ligi põlwini mudasse. Eespool kaugemal mustas must lage ilma lume ja jääta mülgas. Juhana keeras tagasi. Onnaks ei tulnud wesi üle saapapäarte.

Siit edasi ei saa, waja rohkem põhja poolt katsuda. Näh, seal nagu mustats mets ligemal.

Ja uues sihis sammus ta rabasse.

Ra siit oli edasisaamine wõimata.

Pool pahaselt kiskus Juhana jalad mudast ja peatas jälle männiku serwal.

Wõib olla lõuna poolt polegi soo nii pehme, sammuda õige sealt poolt edasi. Ja Juhana astus lõunahommiku poolt küljest lageda soo peale, aga seesama lugu.

Weel ikka edasi lõuna poolt ikka ühesugune tiima mülgas.

Nii oli Juhana juba mitu korda igalt sihilt soost katsunud üle minna, aga ikka pidi ta nõutult tagasi pöörama. Wiimaselt katselt wedas ta jalgu juba wiimase jõuga järele. Saapapäared jäetanud wett mudaga segamine täis ja tinaraksed.

Jämedad higipisarad weeresiwad juustest põskile ja kadusiwad hallidesse habemetüügastesse.

Uus leidus äratas Juhani edasikippumise tuhinast. Külmetanud lumises sambal leidis ta inimese jalajäljed.

Kas siis peale minu weel kedagi siin on?

Uga weel rohkem kohkus ta, kui jälgi mööda hommiku pool sammudes oma endisele einewõtmise kohale jõudes oma istekoha ära tundis. Nii oli ta wiimasel soost ülemineku katsel just piiri ligi olnud, sest ägedas edasiliikumise tuhinast oli ta kompassi tarwitamise unustanud. Seda hooletust oleks wõinud Eesti sõdurite kätte sattumisega tasuda. Niiüd kompassi peale pilku heites selgis et see arwamine õige oli.

Edasipääsemine oli siis wõimata.

Juhana wedas ennaht niiüd õige pikkamisi ennem tuntud künkale männi-rägasse. Mure öökortri pärast sundis teda siin hästi hoolega ümber waatama. Wähemalt mõne passema kadakapõesagi lootis ta leida.

Täna öösel oli siisgi õnne rohkem kui wiimastel öödel millalgi. Rest tihnikut oli madal kaewiku moodi koobas, kas sõjaajal wõi inimeste poolt ehitatud. Wiimasel ajal oli seda öömajaks tarwitatud. Madalal katuseroowikul olid wäljas pool weel toored männioksjad ja sees pörandaliwal wärste tulease tuki otstega.

Juhan murdis seeft poolt katusest kuiwi offe ja peagi lõendas hele tuli mõnusat foorjust laiali laotades. Ta wabastas jalad saabastest, kraapis pilpaga püüfifäär-telt jäätanud muda ära, ja suurem mure unimes.

Nii hea oli tule juures soendada. Mõnu-fas foorjas külmaft kangeid jalgu paistes hakkas wäsimus kallale tükkima.

Midagi nagu ronis pikkamisi aurawate fukkade seeft ulespoole ja pani ihu kibeleva. Juhaniil tuli fuitsu tõmmates tinaraske unehärm peale. Ta katsus weel mõelda, miks sõdur seal piiril teda ometi ei last-nud, kuna ta püüfiluku ules tõmbas — seda oli ta selgeste kuulnud. Nõrgalt nagu kaugesse udusse kadudes wilksatafid mõtted wiimaste päewade juhtumiste juures... detsembri wõitlus Tallinnas peastaabis... perekond... Ruda nüüd Juuli küll kolme lapsfega läbi saab... wiletjus... ja nälg... hirmus tagafufamine... Silmad wajufid finni. Ta tahtis neid weel kord awada, haarata saabaste järele, et neid enne magamainumift jalga tõmmata, aga käfi läks peaalla, feha wajus tagafi ja kõik mured olid tükkis ajaks unu-statud.

Nus ma fiis olen? Juhan waatas ümber ja õõrus filmi.

Ukfeauguft tungis juba hommituwal-gus kaewikusse. Tuli põrandal oli am-mu kustunud ja Juhaniil walutas alu-mine pool feha märjas riides külmaft kangenult.

Ilma pikema mõtteta seodis ta mafin-likult tule põlema ja soendas poolkül-manud liikmeid. Neid õõrudes tulid kõik eilfe päewa juhtumised järkfjärgult meele. Arusaamataks jäi weel, miks Nõukogude-Wenemaa piirwahid teda ei tabanud. Kus fiis need oliwad?

Pea lõppesiwad külmawärinad ja edasipäafemife, tulewiku küsimufe, umbrufega tutwunemife mure fundis Juhaniit peagi kaewikuft lahuma.

Oli hommit, umbes poole koidu aeg, selge ja külm ilm. Päiksetõufu pool punetas koit, mis küllalt walgustas, et umbrufega wõis tutwuneda.

Kohe päiksetõufu poole üle külmä käes aurawa soo mustas kõige ligemal umbes weerand wersta kaugufel metsafõrw. Ka lõuna pool oli kallas palju ligemal kui

õõfifel ämarufel paistis. Aga kuis kohkus Juhan lääne poole lagedale astudes, kui piiritulbad talle wast kõige rohsem paari faja samm pealt wasta paifufiwad. Kii-relt tõmbas ta ennast männikusse tagafi warjule.

Edela pool, kus männiräfsid piirini ulatafid, wõis fee wast sada samm uau-gel olla. Öõfel pimedas näis maa nii pikk olewat, et wiis korda kaugemale wõis arwata.

Seisufoha kohta oli muidu õõfine ar-wamine õige. Kõwemat maad mõõda wäljapääfeteefi fiit oli üks, fee on üle piiri Eestise tagafi. Muidu ümber ringi tüma laugas, kufst paiguti auru seeft õige madalad pilliroo- ja fooluba-tufad walge lumise jää korraga wasta paifufid.

Umbrufega tutwunemine ei rõõmuf-tanud Juhaniit fugugi. Ta katsus pealt läiküwa, mülgastanud weega jänu kus-tutada, mis paha maifses. Tahtis fiis õõkõrtisise tagafi pöõrata, soendada ja wäljapääfemife üle nõu pidada. Pöõras enne finnajõudumift weel kord koidu poole, mis nüüd juba õige wägewalt färas.

Nagu tuska ja halemeelufst äratas fee läbi puretud ja põrutatud põgeneja rin-nus. See küdne koit kumas ka fiis, kui meie wõitlufesse ruttasime, aga päike ei tõusnud mitte meile, waid neile...

Juhan pöõras kaewiku poole minema.

Miks sattufin ma nüüd fiia umbjärwe, kufst enam ei pääfe? Kas fee on karis-tufeks, et ära jookfin?

Ei! Ma ei oleks põgenenud, oleksin edasi wõidelnud et seal — Juhan löi loomufunnilikult käega piiri poole — wõit töörahwale ennem oleks tulnud, aga ei olnud ju mingifugufi eluwõimalufi. Ma pidin põgenema!

Juhan istus tule juure, ja seda pare-mine kohendas lendaufid minewiku pil-did filmade eeft mõõda.

Endine elu täis põhjatumat wiletufst, mere ääres liiwakünkal, üfifikus faunas, kus perekond sel ajal elufses, kui Juhan ise wahest madrufena merel purjetades, wahest mõifas ja mujal päiwiti tööl käies ja talwel metsas puid lõigates perekon-nale ulespidamift teenis. Siis Tallinna kolides oli elu efite wähe lahendam, aga wiimastel aastatel, ühes elufallidufe

tõusmisega ja tööpuuduse suurenemisega muutus seisuford jätk-järgult ifka raskemaks. Ja kui siis Zuhanit kui kommunisti walwama ja taga kiusama hakati, siis ei tahetud teda enam kufagile näljapalgagi eest tööle wõtta. Millal Zuhan kommunistiks sai, seda ei mäletanud ta ifegi. Käis koosolekutel, esiteks awalikudel, pärast kutsuti ka salajastele. Ja siis, ühel koosolekul, kus õige wähe selfimehi oli, sai Zuhan raskema ülesande osaliseks — peastaabi ärawõitjate sekka. Sel hommikul olid nad Juuliga wara juba jalul. Zuhan seletas asjalugu lühidalt, endi wõidu peale kindel olles, keelas lastega warahommikul uulitsale minna, ja läks ife.

Pärast kautust oli wõimata linna jääda ja tuli kohe põgeneda. Ta pääsis Birita kaudu õnnelikult linnast wälja, ilma et perekonda nähagi oleks saanud. Järgmisel päewal oli ta oma endise kodu juures juba sealsete selfilistega läbikäimises. Need tõiwad siis teateid ja muretsefid ülespidamist, aga tõiwad ka nuuskurid kaela.

Jälle pidi Zuhan põgenema. Nüüd oli sellest juba ligi kolm nädalat mööda. Kõik aeg piki metsi põgenedes näljas, kadakatpõõsastes ja heinakuhjades öömaja otsides. Igal pool nuhid ja kaitselfiitlased. Ka wiletsamasse saunahurtselfikuse oli kardetaw fiske astuda leiwapala paluma. Nii mitu korda oldi juba tema jälgi haifutatud ja taga kihutama hakatud. Siin tule juures tulid need kiffifufefilmapiigud meele, kus ainult kawalus ja tugew wastapidamisejõud weel päästis.

Ei, ma ei ole süüdlane. Ja edasi peab saama.

Wõi polegi ma enam see Zuhan Kuusemägi, kes merehädas tundide wiift hirmsa maru käes merel, hukkaläinud laewarifu külles rippus ja siisgi ära pääsis? See fiin minu teel ees ei ole ju mäsfaw meri, waid wäike tähtsfufeta soomülgas. Kas see siis kinni peab! Ja kuuldawalt hüüdis Zuhan: Edasi!

Siis jäi ta korraga kuulatama.

Misgi fähwas läbi pea ja fiireste hafas ta tuld fustutama, tukiotfe pehmefse kaewikufalda liiwasse torlides. Piiri poolt kuuluf nagu waielufe häält. Tuli meele kähapiiri waheline kardetaw seisukoht. Suitf wõis ära anda, ja teatawaste ei

põrganud ka Eesti nuhid piirilt tagasi, kui weel teifelt poolt wõimalik oli ohwrit tabada.

Õfel suure wäsimufega oli Zuhan fõõgitagawara jaotufe unustanud ja pidi täna ilma eineta teele minema.

Wäljas oli just päikesetõufu aeg ja suurem koidupuna walgufele maad andes kadunud. Zuhan pani taskudest kõif märgatartwad asjad igaks juhtumiseks kaelafalli fiske ja fidus selle üles pihale. Tõmbas siis kaewikufatufest kaks pikemat teiwast ja männi najalt ennem kaafas kantud kepi ja asus teele.

Otfe hommiku poole. Soosfe minewate õõfiste jälgede lõpul, kus nõrga pinnaga muda algas, sealt püüdis Zuhan endise mereäärse elanikuna õpitud nõrga jää peal liifumise wiifil edasi pääfeda. Ta wiskas teiba oma ette nõrgale pinnale, astus seda mööda teiba otsani, keppi toeks ja tafakaaluhoidmifeks tarwitades, wiskas siis teife teiba kõwemaid kohte walides edasi, asus sellele ennem tarwitatud teiwast kaasa wõttes, ja nii edasi, kuni soo õige tümaks läks ja wiimane jääkirmetis lõppes. Teiwas wajus jalgade all mudasse, kufst wänge foogaafide pulin pinnale kerkis.

Wiimaks lõppes farnane edasipääfemine sellega, et Zuhan ühe teibaga poole sfääreni mudasse wajus. Pool maad oli küll käidud, aga nüüd oli ka sel kombel edasi liifumine lõppenud. Jalg libifes teibalt täieste ja Zuhan oli nüüd üle põlwede mudas. Siis kättega teiwaste peale toetades katsus ta edasi riihkida. Rehaofad külmas jäetanud wees kirwendasid hirmsaste, kuna wesi ifka kõrgemale ja kõrgemale ulatas. Juba jõudis wesi puufadeni, aga ifka — edasi.

Sarnane mudas ronimine wäsfitas hirmsaste. Jalad wajufid põhja kõwemasfe mudasse kinni ja nende lahtiskummine kulutas palju jõudu. Piffkamisi kadus pistlemine, alumine pool keha jäi tümaks ja jalad kuulafid waewalt weel kasku. Tuimus aga ronis puufadest ühes weega kõrgemale ja kõrgemale, aga ifka — edasi.

Juba ronis see tuimus ühes weega kerkkehasse ja lõpuks oli keha Zuhanil ligi rinnuni mudas kinni. Jalad eikerkenam kudagi, paljudest katsetest hoolimata. Kõlm ja wäsimus tungiwad sfidamesse,

filmade ees läheb aurust wirwendaw weepind kirjaks. Ei mingisugust toetuskohta kusagil pool. Mõistusejõud nõrkeb. Siia siis ajasid mind need kaagikohtud surema!

Reha, mis enne ronides ette poole hoidis, langeb nüüd nõrgana tagasi. Veel teeb masinliselt paar sammu ja ei märkagi, et keha juba kõrgemale weest välja tekis. Wastast kaldalt kõlab nüüd appikutsuks kaks püssipauku, aga neid Juhan enam ei kuule. See mis ta wiimase weerand tunni jooksul oma raudselt kehaehituselt nõudis, ulatas üle wiimase wõimise piiri. Mõistust kaotades wajus Juhan teiba peale küllakile ega märga-

nud enam, et ta üsna teise kalda ligi oli jõudnud ja et selsamal filmapilgul neli tugewat päästjat kätt temast kinni haaras.

Meelemärgusele ärkas Juhan Kingis-sepa linna haigemajas. Päästnud olid teda Wene piirwahid.

Loibudes leidis Juhan ka Jaani haigemajast. Tema süü, et ta põgeneja üle piiri laskis, oli Cesti wahiposti ülem selgetks teinud ja teda wangi wõtnud. Jaan jooksis wahtide käest ära ja sai üle piiri põgenemisel selja tagant tugewaste haawata.

Partisaanid

Wsewolod Iwanow'i jutustus (Järg¹)

IV.

Aitasi ehitati karjaaia taga, kus mets ja kalju algas. Mõlemil pool männad, eemal aga hallid, pealtnäha rõsked kiwid.

Kaugemal olid mäed; kui männa otsa ronida, siis näed harjade walget hammastikku. Otse silma ees olid karjalaudad, nende taga kloostri kellatornid kuplitega, nagu silutud lastepead, ja eluhooded.

Puusepad magasid hurtsikus, mis hiljuti karjalaudade kõrwale ehitatud. Öhtuti löödi kella wäsimata tralinal, mis ühetasaselt ja wõikalt mägedes wasta kajas. Puusepad mängisid sel ajal „kahtkümmend ühte“.

Jemolin oli töö juures koguni teistsugune kui, külas. Oli nagu waljum ja nagu enam oma kohal. Pikk kui mänd, pruun pihktasukas seljas, liikus ta kärmeste ühest kohast teise, ja kiirelt oma õhukesi, justkui paberist huuli liigutades kiirustas ta tasakesi ja käskiwalt:

— No rutem, rutem, kisakõbrid.

Wastata talle ei tahetud, ainult Bespalõh'i äritas see:

— Kasi kaugemale siit, sa kolmetaasiline wemmalworst.

Jemolin heitis põletawa pilgu üle ehituse ja jäi wait, aga minuti pärast sõnas, justkui hädawalus uueste:

— Liigutage ometi oma laiska keha!

Aidanurgad raiuti tahku (puhasnurka): palgid ilma otsteta, justkui laudkastil. Nõnda läheb küll puud vähem, aga maja selle eest on külmem.

Kubdja nõudis et palgi otsad vähemalt õnarassegi löödaks: ots otsa peale, mõlemaid wiltu raiudes ja ühte teise sisse lastes.

— Äh mul majaanitajad ka! hüüdis Kubdja wahete-wahel.

Kõwerdasid endid ühtlaste kirwelöökidena märjad seljad. Ühtlaselt kajasid tahumisehoobid.

Nagu mänglewad kalad päikse käes läigatades kõlisesid klirinal suured kirwed. Walkjaskollased waigust lõhnawad laastud lendasid nagu linnud õhus.

Jemolin käis ringi, naeratas arusaamatult ja kõneles mõistu:

— Tislerid ja puusepad on jumalast neetud; nad on neetud sellepärast et nad palju metsa ära häwitawad.

Nööri krüüdiga õõrudes kostis Bespalõh:

— Pofeks kiilu ja sammalt, siis jääks puuseppi nälg! Korista ennast eest, inimesejätis; muidu saad weel kirwega...

Seitsmesüütlased mastipuud ja kolmesüütlased palgid lamasiid maas, kollase koorega tihedalt tiksteise wasta surudes.

Koorele oli walgunud läbipaistwat waiku, ja palkidest tõusis sambla lõhna.

Jemolin ei sallinud kui suitsetati:

— Waja rutem weeretada.

Puusepad istusid palkide peale, panid suitsu ja hakkasid juttu ajama. Jemolin käis mööda, waatas nende peale üht silma mööda, siis pööras nagu ani pea wiltu ja waatas taewa poole.

— Päike on juba kõrgel, poisid.

Juba oli tuul siia, Ulei kloostrisse, kuulujuttude kõminat kannud: räägiti et rahwas igal pool mässab ja oma, talurahwa walitsust tahab. Seda kõnelesid niihästi wäljast sõitnud mehed kui ka naised, kes toidumoonu töid, ja Jemolin kinnitas:

— Kui majaraiumise lõpetate, kirjutame endid „risti“ sõjasalka sisse ja — tuhknai enam-lasi peksma!

Solominõh ümises omale midagi habemesse, kõmises palkgi tema all, Kubdja aga küsis ootamatalt:

— Sul wist naine paks?

— Mis pagan sinul seda tarwis, et ta paks oleks?

— Noh, et warsti hakatakse kõhukaid naisi mobiliseerima. Mehil ei jaktu.

Jemolin wangutas pead:

— Loll oled sa, Kubdja, olgugi et suur mees. Lobad, asja ees, teist taga.

— Jumala eest! Niisuguseid mehi, nagu meie, kardawad wõtta, hakkawad weel mäs-sama. Rasked naised aga on justament parajad, kui mässama hakkab — wiskab ära.

— Wähe saate weel naha peale.

— Kuidas kellelegi meeldib...

Puusepad hakkasid naerma, Bespalõh aga kukkus kättega wehkima:

— Käi parem minema, peksumeister, kasi ära!

Jemolin hooples:

— Waata, annan miilitsale teada, et walitsuse wasta olete.

Puusepad naersid:

— Katsu aga, raiume sul nina maha.

Kord tuli metsast kloostri ülewaataja. Jemolin oli just parajaste Bespalõh'i ropuste sõimanud. Ülewaatajat nähes tõmbas ta enese küüru, pani käed kamalusse kokku ja läks õnnistust saama.

¹ Eelmises osas jutustab kirjanik, kuidas podrätsik Jemolin omale kehwa käsitöölise (puusepa) Kubdja, keda ta purju jootnud, tööle palkab. Järgmisel päewal tellib Kubdja omale weel kolm teist töömeest — Solominõh, Bespalõh ja Gorbulini — kaasa, kellega nad artellis töötawad. Nii lähewadgi neljakesi palawal suwepäewal liigidasse Ulei kloostrisse aita ehitama. Esimisel öhtul, tule ääres leeris, tutuwnewad nad kooliõpetaja Koblew-Malishshewskiga, kelle kana nad ära tapsid ja supiks keetsid.

Ülewaatajal oli õngeritw õlal ja paremas käes wäike plekkämber kaladega. Ta pani nõu maha ja õnnistas Jemolini.

— Kudas töö läheb?

— Pole wiga, tänu jumalale, pühaisa.

Bespalõh lõi kirwega palki ja jorutas ümisesedes:

— Pühaisa, wõta nisa...

Munk nähtawaste kuulis. Ta liigutas õngeritwa õlal. Tema oli täna halwa püügi pärast pahas tujus ja sõnas Jemolinile karedalt:

— Sinu puusepad, armas poeg, on nähtawaste kõige riwetumad mehed.

Jemolin kirus siidames, aga wäliselt käis lipitsedes munga ümber ja sõnas meelitawalt:

— Kaswatus juba niisugune, nagu isegi teate, pühaisa.

Kloostriülemal oli ühetasane must habe, nagu palenukkidele ja lõuale riputatud tükk musta kalewit. Kubdja waatas talle habemesse ja mõtles: „Wat kus päewawaras!“

Päris ootamata wiskas kloostriülem korraga õnged maha, läks nagu järsku näost kollaseks ja käärtas, laiui mantliwarrukaid lehitades, Jemolini peale:

— Suu kinni! Lõuad pea, koerapoeg! A-ah?

Jemolin taganes ehmunult; puusepad nägid, kuidas ta järsku kõssi wajus ja kukkusid korraga naerma. Munk pööras nende poole, hüppas ehituse junre, sülitas ja krüskas:

— Olge ära neetud, te lurjused!

Ja läks, õnge ja ämbrit üles korjamata, minema. Eemal paistis nagu oleks kell taarunud.

Jemolin kortsutas kohmetult nägu ja weni-tas kohklaselt:

— Waat kus loomus.

Wähe aja pärast lisas juure:

— Raibe, mis?

Puusepad jätsid kirwed puusse ja naersid laginal.

Õngede järele tuli pikk ja peenike, pilliroo-taoline mungake, kulunud sametmütsi ja „kuradinahast“ mantliga.

— Oled ka mõni munk wõi? hüüdis Gorbulin talle.

Mungake wastas kohmetult:

— Olen kuuekandja... Mungaks alles õnnis-tamata...

— Sul wist need kisakõrid mahla wälja imend, näed wälja nagu peekind riie.

— Küll need kaanid juba imewad! — lisas Bespalõh juure.

Munk läks näost punaseks.

Puusepad liirwitasid, kuna pikkade koibadega munk, suurte saabastega lahwerdades õngede ja kalaämbriga minema läks.

Jemolin kirus kaua kloostriülemat, siis aga kukkus puuseppadele kallale. Kubdja saatis ta „kõigi kuradite“ teed, ja kümnik jäi wait. Linnatöölisestega oleks ta järsumalt talitanud, need aga wõisid töö katki jätta ja ära minna.

Kõneldi et Altais karistussalgad ümber sõitwat ja talurahwast rahustawat. Pärast seda kui enamlased ära olid aetud, wõtsid talupojad neid „karistajaid“ rõõmuga wasta ja aitasid linnast ja külast laialijooksnud enamlasti wangistada ja peksta.

Nüüd liikus „karistajate“ eel midagi pimedat ja õudset, mis tihti „enamliste“ külade peale langes ja nurisejad tulde ja weresse mattis.

Agaga ka „karistajad“ ei käinud ühekaupa. Metsast lasti üksikute peale, mahalastul löödi naeltega pagumid õladele ja jäeti keset teed — hirmuks ja õpetuseks teistele.

Sossim - Sabbateuse mesipüha eel ütles Kubdja Bespalõh'le:

— Homme wiskame nürka.

— Mida? küsis see arusaamatult.

— Töö, noh.

Bespalõh mõtles weidi ja kehitas arusaamatult õlgu:

— Ei saa aru, wennas.

— Sossim-Sabbateus...

— Noh?

— Uleis on kirikupüha.

Bespalõh'i oleks nagu torgatud:

— Wat kus kurat, päris ära unustasin. Kas lähme wõi?

Kubdja waatas üles. Oredad, loorina läbi-paistwad pilwed katsid taewast. Allpool langesid nad madalale taigasse.

— Tahaks walhest nii luusi lasta... Lähme põmmutama.

— Püssi ei ole.

— Solonihõh tõi wintpüssi kaasa.

— Ega ta anna.

— Annab. Ta läheb homme hommiku Gorbuliniga ühes küllasse, kirikupühale Uleisse.

Bespalõh kehitas püksid üles, nuuskas ruttu nina ja läks püssi küsima.

Hommikul oli ilm selge, wähe tuuline. Kubdja ja Bespalõh tõmbasid sääsewõrgu üle näo ja kaela, laadisid püssid täis ja sammusid jõe poole.

Jõemadaliku pajuwõsastikus tuult ei olnud, pürises piunuwa alalõpmata suminaga sääsk, lendas läbi wõrgu ja torkis pööraselt. Raksudes murdusid jalge all mädad oksad, tundus jõemuda ja mäda haaisu.

Jõgi paistis sinakas-mustana ja peen liiw kollasena.

— See on päiksest, ütles Kubdja.

Waiksetes jõekäärudes, kõrkja wõotjoontes oli palju metslindusi. Jahilised laskisid. Kubdja lõi alati lennust, kuna Bespalõh sellejärele püksid maha wõttis ja wette summis. Kabjalehed mässisid talle jalgu, ta puristas ja hüüdis Kubdjale:

— Jegorka! Upun!

Kubdja, porine ja üleni hebemeis, säras kaldal oma armilise näoga, wastates:

— Pole häda. Klooster on ligidal — tellime papid hingepalwet pidama.

Kui part koha suruuks ei jäänud, siis hammustas Bespalõh tal kõri läbi ja lausus:

— Anna aga hingede kätte.

Nad läksid juba kloostrist kaunis kaugele. Paistsid walged mäeharjad siniste ojasoontega.

— Lähme tagasi, — ütles Bespalõh lõõtsutades. — Milleks neid tappa, ega's lõhki süia wõi...

Kubdja ronis kõrkjast läbi, saabastega pori mööda lõrtsutades ja hüüdis kärsitult:

— Weel natuke, Wanjka, weel...

Bespalõh sülitas ja istus kannule.

— Enam ei lähe, — ütles ta.

Kubdja läks üksi. Warsti kajas kusagil kõrkjates pauk. Bespalõh tahtis sinna minna, aga jäi paigale. Käigu ta kuradile, — mõtles ta, — temaga ei saagi siit minema.

— Jegorka - a!

— No - oh!

— Siia tule - e, koolera - a!

Bespalõh ei wastanud. Ta tahtis suitsu panna, siis tuli wõrk meele. Kirus ja siis hakkas mõtlema, kas sünnib naist wõtta wõi on weel wara. Kahekümne neljaastane juba, aga poissmees weel.

„On juba aeg“, — otsustas ta.

Legendikul ulatas rohi kaenla alla ja Bespalõh polnud kannul nähagi; ta otsustas puhata ja siis üksi minema hakata. Toetas pea puu wasta, pani pardi pea alla, püssi jalutsisse ja pigistas silmad kinni.

Kubdja äratas ta üles. Ta seisis magaja ees, rebis teda warrukast ja naeratas;

— Aitab juba, oled küllalt magand. Lähme altaripühale.

V.

Kubdja oli rahul nii jahiga kui ilusa sooja päewaga ja waluga, mis wäsimusest ristluis pistis. Toorettest haawatüwedest mööda sammudes wilistas ta aina ja waatas naerdes üle öla loiuft järelkomberdawa Bespalõhi peale.

Bespalõh higistas nagu alati pärast und palawa päikse käes, ja suus tundus wastikut magusust.

— Katsume aga koju, — ütles ta, partisi ühest käest teise wõttes.

— Ei wõi, peab jumalat pühitsema nagu kord ja kohus. Inimesed hakkawad muidu naerma.

Nagu kõik siberlased, pistsid nad harwa jala kirikusse, aga et pühadeajal mitte natuke winti wõtta, seda pidasid nad patuks.

Hommikust saadik ajasid korstnad päksu suitsu: tiheda musta laiguna õljus suits taewa all. Kohe oli näha, et kookisi ja pirukaid tehakse. Wärawate kõrwal pinkidel istusid külamehed, suitsetasid ja ajasid majapidamisest juttu.

Neil olid uued, wärwist lõhnawad sitsisärgid seljas. Need olid kohewel ja paistis kui oleksid mehed kasetohtu rietatud.

Poisid käisid harmoonika saatel reas mööda küla.

Rikked harmoonik andis walehääli. Ise sammusid nad aga waikides ühelt poolt teise, näod olid kõigil tõsised ja oli raske uskuda, et need purjus inimesed on, kellest juba kaugelt samagonnihaisu tundub.

Poiste järel, samuti reas, nagu pardipojad ema järel, sammusid tüdrukud heledates kashemiri riietes ja laulsid wenitawalt:

Sammun, sammun sooda mööda,
sammun, käega lehwitan:
kallim, mustakumuline,
wõta mind kaasa endaga.

Kubdja ja Bespalõh wiskasid pardid kooli-õpetaja ettekotta.

Tahtsid ka püssid ära panna, aga Bespalõh ütles:

— Wõtame moodiks kaasa: püksid katki, aga püss on.

Pesti nägu, riputati püssid õlale; Bespalõh kohendas, saabaste kallal ja pani nad uueste jalga. Siis läksid tänawalle, teretasid poissa ja sammusid nendega ühes reas harmoonika saatel.

Harmoonikamees käis keskel, kiskus huuli hammaste wahela, kandis harmoonikat nõnda ja mängis niisuguse näoga nagu oleks ta alles praegu harmoonika omandanud ja mängima õppinud. Päike läigatas klahwiplekkidel ja harmoonika ümarguste kellukeste peal.

Noor rohi paindus jalge all, aedadest hoo-was toomelõhna ja wäikse kiriku tornis löödi rutuliselt, „kamarinski“ taktis:

— Tu-lu-lu-li-pomm! Põmm! Pomm...

Kui niimoodi waikides ja heas tujus kaks uulitsat läbi oli käidud, pani harmoonikamees ette:

— Lähme õige Antosshka poole?

Piuksuw hää! reast wastas:

— Lähme.

Poisid pöörasid Antosshka Selesnewi poole minema.

Anton Selesnew — pikk ja tõsise näoga mees, aasta wiiekümmene — wõttis nad wärawas wasta. Tal oli seljas sinine pinsak, jalas säärttega lakksaapad. Ta raputas nii enesega rahulolewalt laia pruuni habet ja siledalt kahele poole soetud juukseid, et kõik lahkelt naeratasid.

Teda peeti külas kõige rikkamaks, ja ta waliti alati kirikuwanemaks, sellepärast ta täna kõiki kostitasgi.

Selesnew wiis poisid trepi juure, läks ise ettekotta, koputas millegi puust asjaga ja sõnas:

— Astuge sisse.

Üksteise järel astusid poisid sisse, jõid igaüks kruusi samagonni, wõtsid tüki lodjamarjadega pirukat pihku — ja kellel sellest küll oli, see läks wärawast wälja.

Kubdja jõi kaks kruusi järgimööda tühjaks, läks wälja trepile, istus maha, hammustas pirukat. Tema juure astus kukk — punane, ühe silmaga.

Kubdja wiskas talle kooriku, kukk waatas põlastawalt ja läks tasa eemale. Bespalõh nägu läks naerule.

— Ei söö, sõnas ta. — Uhke.

Selesnew astus wälja, sawikruus käes, ja küsis:

— Poisid, tahate weel wõi?

Bespalõh kehtas õlasid.

— Pärast, Anton Semjoonõtsh. Mispärast sul kukk leiba ei söö?

— Peab aega. Ta sööb mul ainult hommikuti ja õhtuti. Kaks korda õgib enese täis ja rohkem midagi.

— Kannatab?

— Ega kaeba ühti.

— Imelik on see Wenemaa! — hüüdis Bespalõh. — Aga wamagonn on sul imehea — paned tubakat sisse wõi?

— Midagi ei pane, — ütles Selesnew, peme-helikult õuet üle waadates. — Sul pea walutab?

— Ei waluta, ainult ümber käib.

Kubdja ütles:

- Pikast käimisest.
- Käisite jahil? — küsis Selesnew loiuult.
- Käisime.
- Tuleb ette, — wenitas Selesnew ja jäi wait.

Waigiti nii, nagu oleks suurt ja tähtsat juttu aetud. Selesnew jõi samagonni ja wiskas põhjajäänud tilgakese kruusist välja.

— Joon ja joon teda, — ütles ta, — aga ei mõju. Elu teeb täis.

Bespalõh andis nõu:

— Sa joo tühja kõhu peale.

— Tahab põtra halli tantsima panna... Haha! — naeris Kubdja, vähem Bespalõh kui iseenese üle: pead hakkas tal pikkamisi ja lõbusalt udu täitma.

Selesnew istus trepile, keerutas wilkat.

— Käite tööl? — küsis ta nagu poolpilkawalt.

— Tööl.

— Nii-i... Nagu kodu ruumi wähe? Maa ära kuiwand wõi.

Bespalõh lõi omale rusikaga wasta rindu:

— Sellepärast et — oleme rändajad! Mõistsid, Anton Semjoonõtsh?

— Minge siis parem jahile; misjaoks ennast wõera inimese orjaks anda? Ei saa ma aru teist. Wõerast pori tallama? Mis mõtet sel on?

Kubdja wõttis angunud purjus pilgul Selesnewil käe alt kinni.

— Sa, sõber, ära jaburda. Tead isegi, misuguse sissetuleku juures inimene raha läheb teenima. Üks ja seesama — mure ja wiltsus... Olin, ütlen sulle, Saksa sõjas, Poolamaal olin, Saksamaal olin — siin ja seal...

Kubdja näitas Bespalõhi ja weel kellegi peale wärawas:

— Seal alles nägime kus on rahwas! Elawad, tead, teewad tööd. Puhtalt ja kuiwalt, masinad ümberringi. On isegi inimese tapmiseks sihukese masina välja mõelnud — käib wett mööda, õhku mööda, — kõigest muust weel rääkimata.

— Ei maksa ikkagi luisata.

— Sina luiska paremine... Töötab kuda jõud jaksab ja siis — puhkab.

— Aga on sul siis halb?

— Halb? — Kubdja hakkas ägedalt rääkima: Me pole rahul, mõistad. Tahame elada ühtaoliselt kõigiga, mitte aga seašaba lakkuda. Nagu oleks see ämmanisa. Ja seesugusest seisukorrast — on meil willand.

— Ega ikka kõike korruga saa. Ainult kasid üteldakse, nagu tead, kiireste tegewat.

— Asjata öeldakse nii! Laisk on inimene, laisk on raibel! Ta ei tahakski muud kui kõhtu kratsida ja oma wenda haugutada. Aga sa, libu, põleta ennast enne töös läbi ja nuta välja, siis wast saad aru, kuhu koha peale paik panna.

— Eks sa siis õpeta.

Kubdja hüppas trepilt alla ja hakkas jalgel tuikudes naerma:

— Käin isegi pimedispidi.

— Kas on küünalt tarwis wõi?

— Ega's ometi sinu kirikust?

Selesnew tõmbas käega üle habeme, kurgu poolt nina poole ja muheles silmadega:

— Küünlad on kõik ühesugused. Kui aga walgustawad. Sa mõtled siit, mina sealt poolt,

aga wiimaks jõuame ikka samasse ühte kohta välja.

— Kas tõeste ühte, Anton Semjoonõtsh?

Kubdja haaras Bespalõhil käealt kinni ja läks.

— Istu, ütles Selesnew.

— Läheme parem lahutame, poiss ongi juba päris longu jäänud, — ütles Kubdja.

Selesnew ohatas sügawalt ja astus kambri tagasi.

Siin istusid ja jõid samagonni külalised naabrikulast: wõimeister — paks mees, pealagi paljas nagu pott; mölder — nagu kõik möldrid — suur pühakirja ja naiste armastaja, oma tütreaga, ja papp salmilauljaga.

Selesnewi naine, laia näoga pikk eit, walas külalistele samagonni klaasidesse ja sundis õotsudes külalisi takka:

— Wõtke, ärge häbenege, wõtke, wõtke...

Toas oli palaw. Lõhnas läpastedud terawilja järele — samagonni, leiwa, geraaniumi, tubaka järele.

Läbilõikawa häälega, justkui oleks toas kuue paari kiwidega weski käimas, waidles mölder papi ja salmilauljaga kahesõrmega ristitegemise üle.

Papil tikkus uni peale, aga ära minna ei kõlwanud, ja ta tõrjus käega möldrit enesest eemale:

— Hoi a eemale patust, hoi a eemale...

— Ma näitan sulle, — kisendas mölder, — näitan pühakirja põhjal, katekismuse ja kõige, kõige põhjal! Kas mõistad?...

Salmilaulja puudutas möldrit õlast:

— Mis sa ikka ühte ja seda sama korutad? Sa too tõeasjad välja; teistest üle karjuda wõib iga lollgi, eks?

Wõimeister waidles kõige kolmega, ja lallutas ilma et neid wõi ennast oleks kuulnud:

— Papp! Nukiwark ja kulnud on sul küll kui prohwetil, aga kuulda ma sind ei taha, sest et mu hing mind ennast kuulda tahab... Igal inimesel kukub ise oma kägu sees... Sina aga aina oma pühakirjaga...

Meister tõstis käed üles ja karjus passi-häälega:

— Isa, õnnista-aa!

Salmilaulja põikas papist eemale ja waatas lahkel naeratusel Antoni otsa:

— Suurepäraliselt see rahwas siin elab.

Anton tundis roidumust kogu kehas.

Oli olnud pikk hommiku- ja lõuna-jumalateenistus, temal tuli seista kõige ees, ja teades et kõik teda silmas peawad, iseäranis hoogsalt ja ruttamata kumardada ja risti ette heita. Pealegi oli sulane kuhugi ära läinud ja tal enesel tuli hobuseid jooma wiia, neile heinu anda.

See kõik äritas teda wihale, aga wihastada ta püha pärast ei tahtnud.

Selesnew wõttis salmilauljal õlast kinni, pani ta oma kõrwale istuma ja ütles:

— Noh, jutusta, Nikiita Petroowitsh.

Salmilaulja keeras oma kuiwetanud nägu igasse külge ja ütles siis:

— Majanduslik mees te olete, Anton Semjoonõtsh.

— Teisiti ei saa.

— Meil, Wenemaal, nii ei ole.

Anton waatas ta peale mõttest elustatud pilguga:

— Tean. Olen seal olnud.

Salmilaulja surus hambad kokku ja ohkas nii, nagu oleks hinge välja wisanud:

— Tahan omal ka majapidamist sisse seada.

— Ilma majapidamiseta on inimene — tuul wäljal.

— Aga mis edasi, see tuleb iseenesest wõi?

— Mis nii?

— Noh, elu?

Salmilaulja jäi kawalalt suure mustahabemiku mehe otsa waatama ja mõtles: „Suur oled sa küll, onkel, aga kelm ikka kah.“

Anton jäi loiuks ja lausuis roidunult:

— Kudas keegi tahab, nõnda ta oma elu ehitabgi.

— Aga jumal?

— Jumalat on ainult ööseks tarwis, päewased asjad tulewad ilma temata teha.

Nüüd astus eit Antoni juure ja ütles:

— Sind küsitakse seal.

— Kes nii?

— Miilitsamehed wist. Püssidega, kahe hobusega sõitsid ette. Seisawad wärawa taga. Selesnew waatas ta kahwatanud näole ja sõnas pahase häälega:

— Ja sinul juba wesi ahjus...

Ja saabastega kriuksutades läks ta lühikestel sammudel miilitsameeste juure.

Need olid kahekesi. Nad istusid korw-wankris ja kõnelesid midagi isekeskis. Kõrwid hobused ajasid wäsinult pirsuwaid parmusi eemale.

Küüdimees, noor poisike, toimetas midagi wankrirataste kallal.

Selesnew mõtles et miilitsamehed kärakat wõtma sisse pöörasid ja otsustas neid hästi kostitada.

— Pöörake sisse, — ütles ta.

Miilitsamehed waatasid talle otsa. Üks neist oli linnamoodi — sileda lõuaga, ilma wurrude ja habemeta, teine — päris noor, mütsi peale soetud kähara juuksetutiga.

Wanem miilitsamees sõnas:

— Sina oled Anton Semjoonõtshi Selesnew?

Ja see, et ta neid sõnu nii ütles nagu kohtus räägitakse, ei meeldinud Antonile. Ta ütles: See ma olen.

Miilitsamehed waatasid üksteise otsa ja ronisid wankrikorwi kallutades, paremale poole wälja.

Wankri ümber kogus rahwas: poisid ja tüdrukud.

Wanem miilitsamees waatas ümber ja nägi Kubdjat ja Bespalõhi püssidega.

— Kas lubad on? — küsis ta sama karmilt.

— Oo, palju, — kostis Kubdja lõbusalt.

Miilitsamees katsus rewolwritasku külje peal, ja talle meeldis wist wäga silukseid külmi protokolliseid sõnu rääkida. Ta sõnas:

— Eks pärast waatame. Ärge te ära minge.

— Hea küll, — ütles Bespalõh, — meie ju siit elanikud.

— Aga rahwas mingi laiali. Wahtima aina tikub? Kus siin on külawanem?

Külawanem astus wälja. Unise näoga mees, satinetist särgiga ja ilma wöõta.

— Mina olen külawanem, ütles ta naisehäälega.

Miilitsamees lausuis pahaselt:

— Lased ennast kaua oodata. Siin on tarwis läbiotsimist toime panna. Räägitakse et samagonni ajate?

— No, kes neid teab! — wastas külawanem ükskõiksest.

Miilitsamehed olid linnast pärit, ja neid karwaseid purjusinimesi, neid silmade kitsaid pilusid nähes, kus jumal teab missugused mõtted pesitsewad, olid nad alguses weidi kohmetud.

Pärast, nähes et rahwas Inglise moodi sine-lite, lõwiga nõopide ja siniste Prantsuse sääremähiste ees kiireste laiali astub, läksid miilitsamehed lõbusamaks, ja said oma argtust meele tuletades wihaseksgi.

Noorem, kes püssiga polnud harjunud ja alatasa rihma kohendas, käratas hoowi astudes:

— Wõi purjutamas mul siin, ah!

— Ta kärkimine kostis aga kaebena, ja ta jäi wait.

Samagonni ajamise aparaat — kaks kõhukat sawipotti rea wasktorudega ja plekist jahutamise nõu seisis kuuri all wankris, wildiga kinni kaetud.

Siinsamas oli ka ankur samagonniga. Miilitsamees tõmbas taskust paberi ja tindipoti ja hakkas protokoll kirjutama.

Rahwa hulgas kõneldi:

— Näe, tahawad et tsariwiina joodaks!

— Rikud oma kaubaga nende äri!

— Ja kuidas weel.

Noorem miilitsamees pigistas huuled kokku ja tõmbas kulnud kortsu.

— Eks waata asjameest.

— Wõi ei joogi!

Kui protokoll kokku seatud, lõi miilitsamees potid püssiga puruks, torkas täägiga jahutamise nõu läbi ja murdis wasktoru katki.

Külamehed waikisid.

Miilitsamees paiskas samagonni ümber. Tekkis wäike loik, läigatas karjalauda mustjas katus ja maa imes wiina oma sisse.

Tundus sooja leiwa lõhna.

— Kuradi kahju! — hüüdis üks rahwa hulgast.

Miilitsamehel hakkas kahju nii samagonnist kui enesest, et ta niisuguseid pahu tegusid teeb; ta sai wihaseks:

Suu kinni, närakad!

Noorem miilitsamees haaras püssi:

— Kõik wiime kinni.

Rahwahulk nagu hakkas kiiremine hingama ja rõhus miilitsameeste ümber kokku. Ruum jäi kitsaks; wanem miilitsamees hakkas ropult kiruma, teine wahtis kokkunult joobnud nägudesse, mis ärewalt tüksatasid.

Mehed tungisid lähemale.

Miilitsameeste rindu ja külgedesse surusid end kellegi kõwad küünarnukid ja käed. Tundus samagonni ja weel mingit wastikut, wist läpistanud kõrkjate lehu laudast.

Korwwanker wärawa taga kägises.

Wanem miilitsamees katsus ära minna — ei lasta. Ümberringi aina silmad ja inimeste soe hingehhk.

Noorem miilitsamees karjatas; kõlas ta hää—
peenike ja weidi kähisew. Tema seltsimees
kukkus äkki sunnitöoliste murrakus kõige ropu-
maid söimuseõnu laduma.

Keegi rahwa hulgast — wäike ja kärmas
mehike — hüppas wälja ja wirutas talle wasta
hambaid.

Miilitsamees karjatas tätest kõrist ja laskis
järjeste kolm pauku rewolwrist rahwa sekka.

Kuuldus oietusi ja aietusi.

Rähiwahulk andis teed.

Miilitsamehed jooksid küürutades wärawate
poole.

Nende näod olid higised, kortsukiskunud ja
sinakaks kahwatanud kui kasetoht.

Nad hüppasid wankrile.

Poisikesest-küüdimees nõatas hobusid.

Bespalõh wäntas kättega:

— U-lju-lju-u!...

Ta haaras õlalt püssi ja laskis sõitjatele
järgi — mõlemast rauast korraga.

Üks miilitsamees nõksatas peaga ja wajus
wankrikorwi.

Postipoiss pukil hakkas ehmatanult lamba-
moodi lõugama.

Kubdja wõttis püssi õlalt ja laskis paugu
õhku.

Wanker kadus tänawa nurga taha.

Mehed tulid hooiwist seesuguse tundega
wälja nagu oleks seal õhk raskeks läinud.

Bespalõh tundis jalus tinast raskust, silmad
wirwendasid walusalt; ta waatas Kubdja otsa
ja talle näis, et Kubdja nagu rahul on.

Bespalõhil hakkas kõrwus kumisema ja ta
sammus ruttu kloostri poole.

Kubdja sai ta silla peal kätte, ja ütles,
kuna kotsand wasta laudu klobisesid, katkend-
lise häälega:

— Küttisime, mis?

Ohtal kuulas Gorbulin ja Solominõh, kudas
Bespalõh lõõtsutades ja tuba mööda joostes
jutustas, kuda miilitsamehed minema aetud.

Gorbulin löi wõidurõõmsalt käsi kokku ja
kiitis takka:

Nii nendele... nii... nii...

Ja oli arusaamata, mis seda laiska ja unist
keha nii ergutas.

Solominõh istus, jalgu kringlisse tõmmates,
kõrgiisi moodi ja paistis eemalt, raswaküünla
walgusel, ebajumala taoliselt.

Kubdja magas.

Kloostriis lauldi weniwalt.

Mägedes kohasid mihinal seedrid ja kusa-
gil kaugel kuuldi mürinat — wist „nutsid mäe-
harjad“, murdusid ja kukkusid alla jäämürakad
liugustikkudelt. Rohelise kassisilmana piilus
pimedus aknast sisse.

Jutu lõpul koputati eeskojas. Keegi kobas
kaua ust otsides. Bespalõh jäi wait. Sisse astus
Jemolin ja sõnas kohkunult:

— Kohtu alla saatsite mu, raiped!.. Kubdja,
kus Kubdja on?

Bespalõh kostis:

— Magab.

Jemolin taganes ukse juure. Ja pimedast
kostis ta hää, koguni wõõra kõlaga:

— Magab... Tapab inimese ära ja — põõnu-
tab! Waat kus sunnikud, ah, issand! Kes tont
mind sundis temaga jändama! Nüüd aetakse

ka mind kloostri wälja. Tema aga magab.
Aja ta wõi ülesgi, Jegorsshal!

Solominõh küsis:

— Kas tõeste ära tappis?

— Paugu pealt. Põrutas, wennike, kohe
terwe laengu haawlid kuklasse.

— Haawlitega tappis?

— Ja mis kurat teda taga ajas!

Jemolin jooksis juure ja müksas Kubdjat
jalaga:

— Tõuse ometi üles, saadanakeha.

— Nüüd wõtawad küll õnge, — ütles Solo-
minõh ja Bespalõhile näis et ta räägib justkui
rõemustades.

— Kas poowad üles wõi lasewad maha.

Bespalõhil tuli õudne tunne. Ta waatas
aknast wälja ja pööras näo kõrwale.

— Mõlemad?

— Wõib olla ka kõik neli.

— Aga mis pärast siis teid?

Kes seal weel arutama hakkab.

Jemolin tõmbas Kubdjat ja kirus:

— Tõuse, sunnikuhing, luupainaja. Ajan
sind inimese moodi üles — inimene otsib sind.

Kubdjal pööratas pea, ta istus pakule, hai-
gutas — lõualuud naksusid.

— Mida sul tarwis on, podrätsik? — küsis
ta kähisewalt.

— Keegi tahab sinuga kokku saada.

— Kes?

Jemolin läks ukse juure ja hõikas pimedasse:

— Tule siia, Anton Semjoonõtsh!

Selesnew löi risti ette ja teretas. Kubdja
wõttis kapa ja jõi suure sõõmu.

— Noh, poiss, küll on aga samagonn, —
ütles ta lõbusalt. — Aga mida siis sina, onu
Anton, õõsi meile tulid?

Jemolin sõnas:

— Eks ole, talb sulleilmade waele, wõi
küsi weel! Tappis inimese ära ja nagu poleks
midagi!

— Kõigile tuleb üks kord surm, — ütles
Kubdja, pingile istudes.

— Noh, ma siis lähen, — ütles Jemolin
rutuliselt, — mul siin oma käsi määrada ei tule.
Rabelege ise wälja, aga wõite kindlad olla, et
üles teid puutakse.

— Üles puuakse küll, — kinnitas Solominõh
ükskõiksel.

Waigiti weidi, kuupalju just asi nõudis, ja
Kubdja küsis:

— Panna teemasin üles wõi?

— Ei ole waja, — ütles Selesnew. — Ma ei
tulnud ju kauaks. Tulin selleks et — peate
walmis panema.

Kubdja pani ühe jala teise peale ja waatas
lakke:

See ei wõta meil kaua. Aga kuhu siis
minna?

— Metsa.

Bespalõh küsis:

— Taigaasse?

Selesnew waikis ja lisas wähe aja pärast
juure:

— Kuda tahad, mul ükskõik. Ainult ära
peate minema. Koltshakid lasewad teid maha.
Ma panen sadulad ja kompsud walmis, wõib
olla, tulewad juba homme õösel.

— Tulewad, — ütles Solominõh.

— Metsa tuleb nii kui nii minna. Selle walitsusega meie ikkagi ei sobi. Meie walitsus on nõukogude-, talurahwawalitsus...

Bespalõh küsis:

— Arwad et see samogonni ajada lubab?

Selesnew ei wastanud jällegi midagi ja küsis:

— Aga kudas siis teie mõtlete?

Otsustati et jah, tarwis on metsa minna.

Selesnew astus ukse poole, nii aeglaselt, nagu oleks hobuseid jootma läinud—ja tal oli lai hobuse selg, märgataw lohk keskpaigas.

Kubdja walitis teda aupaklikult, ja kui ta läinud oli, lausus:

— Tüse, teine, pagan, ja ka oma kirp on tal peas.

VI.

Maadjas ja punapõskine kapten Popof, Niowski kreisi ülem, oli tõsiselt enese peale pahane. Teistes kreisides nagu polnud wigagi, siin aga ühtejärke — mässud wõi üleemeelsed korrarikkumised, ei saa isegi aru.

— Molu! Wana naine! — kirus ta iseenast ja käskis tentsikut et lipnik Wisnewskit kutsuda.

Laua juure tagasi tulles märkas ta et tal üks jalg weidralt wiipab. Ta tõstis jala toolile.

Konts oli wiltu wajund. Popof katsus saabast. Selles seisandis leidisgi teda lipnik Wisnewski. Ilma et tema peale oleks waadanudgi, ütles kapten:

— Räägitakse, et me suurt palka saawat. Aga saabaste ostmiseks ei jätku.

Lipnik pidas ennast wäga wiisakaks ja luges praegugi tarwilikuks kannuseid kõlitas kändasi kokku lüüa ja kumardada.

— Kuulsite? — küsis kapten, sõrmega laualolewale paberile näidates. — Uleis on militsionäär maha lastud.

Lipnik kehitas järsult õlgu ja mõtles: „eks anna neile vähem woli.“ Waljuste aga ütles:

— Purjus peaga. Ma ei arwa et enamlastega tegemist oleks.

— Siisgi, — ütles kapten kuiwalt. — Ajalehtedes on „sisemise wäerinna“ teated ilmuma hakanud. Arwate et seal ka enamlaste ei ole? E-eh!.. Elust sügawam arusaamine puudub teil.

Lipnik tundis enese haawatud olewat.

— Wõtke omadest nelikümmend meest ja rahustage neid seal Uleis. Ja ärge unustage et te mitte purjus inimeste juure ei sõida.

— Kas kirjalik käsk antakse? küsis lipnik.

— Tuleb. Kirjutatakse.

Kapten tegi wirila näo ja ohkas sügawalt.

— Eh, issand! Wat kus on alles ajad, ei teagi kust küljest rahwast waadata. Poe kas nahast wälja. — Suitsetate?

Lipnik pani suitsu ja määramisega rahul olles mõtles:

„Ta polegi nii tige.“

Teise päewa lõunel sõitis Poola ulaanide salk lipnik Wisnewski juhatusel talurahwast rahustama.

Ulaanid olid wõetud Poola leegionist, mis Barnauulis seisis.

Kõik nad tundsid wäga hästi seda maad, neid mägesid ja talupoegi, keda rahustama sõitsid. Suurem osa neist oli enim juba, weel

tsaariajal, talupoegade juures aasta wõi paar teeninud.

Mõned ulaanid teretasid, tutawatest küladest läbi sõites, talurahwast.

Talurahwas imestas waikides nende punaseid püksa ja siniseid, walge nõoriga üleõmmeldud kuubesi.

Mida kaugemale nad aga linnast sõitsid ja metsadesse ja wäljadele jõudsid, seda enam ja rohkem muutus nende iseloom. Nad kihutasid kisades külast läbi, mõnikord põmmutasid püssa ja ajuti näis neile nagu oleksid nad tundmatal ärawõidetud maal, — nii ehmatanud olid talumeeste näod ja nii wait jäi kõik, kui nad lähenesid.

Linnast kaugemale sõites tundsid ulaanid ja nendega ühes ka lipnik Wisnewski endid nõnda kui wäsinud, higine inimene palawal päewal ennast riidest lahti wõttes ja wette minnes. Sinna, madalate kreislinna majade juure jäi see, mida linn neile pea pool eluiga oli külge kaswatanud—aukarts ja tagasihoidlikkus ja weel paljud muud, mis linge alati walwel käskis olla.

Kõige selle õõrusid korruga tolmuks ja paiskasid tuule lõpmata põlised wäljad, metsad, kitsad, rohtunud teeroopad ja wõimalus inimese elu üle käskida.

Kõik nad olid koduses ringkonnas heasüdamlised inimesed ja pea kõigil olid naine ja lapsed; ainult lipnik Wisnewski oli poissmees.

Lipnik sõitis ees halli hobuse seljas, lükkas wäikse, pirukataolise mütsi kuklasse, hingas rõõmsalt ja sügawalt ja kujutas ennast wanapõliseks paaniks.

Peene peaga hobune, lühikese tüseda turjaga ja pika järsu laudjaga, tundis endal niisama hea olewat; ta astus mängides ja jooksis rahulikult ja kergelt.

Esialgu leppisid ulaanid ainult õhkupõmmutamisega ja õhtusöögiks kanadepüüdmisega, aga warsti olid nad sellest tüdinud ja hakkasid enamlasti otsima. Kutsuti külawanem wälja ja küsiti:

— Kes siin on enamlaste poolt?

Ja ei küsinud sugugi sellest külast, kuhu peatama jäid, waid naabrikülalt. Külawanem juhatas, ja siis sõitsid ulaanid sinna, ja peksid nuutidega kinnipüütuid.

Kinniwõetud mehed tunnistasid teiste peale ja nõnda oli ulaanidel külast külasse sõites wõimalik tõsiseid kestwamaid jalgi endist järele jätta.

Uleist wähe eemal püüti päris enamlane kinni—sepp, kes ennem linnas punakaartlaseks olnud ja pärast pööret külasse põgenenud.

Sepp oli wäike kaswuga, kõwerate jalgadena ja pikkade kätega mehike. Kui teda karistamisele wiidi, pilgutatas ta närwiliselt silmi ja hakkas nutma.

— Wesisilm! — sõnas Wisnewski põlastawalt. Wiimastel päewadel oli tal palju pisaraid tulnud näha, ja oli tahtmine näha julget ja lõbusat inimest.

Sepp wiidi karjaaedade juure ja lasti siin wahionni juures maha.

Samas külas läksid ulaanid õhtul kauaks kuhugi wälja. Tagasitulles pilgutasi nad üks-

teisele paljutähendawalt silmi ja naersid rõkka-walt. Aga nagu igalpoolgi, ei tulnud ka siin keegi kaebama.

Alles hilja õhtul sai lipnik jutujatukesest aru, et nad tüdrukuid wägistamas käinud ja see oli talle wastameelt, aga ühes sellega ka rõõmustaw teada.

Wastameelt sellepärast, et linnas wägi-walda naisterahwaste wasta wähem salliti kui isegi mahalaskmisi ja selle eest wõis tubli peapesu saada, rõõmustaw aga sellepärast, et lipnikul ammu soow oli siin wabaduses lihtsat, wilja järel lõhnawat külatüdrukut kaisutada ja kui see ise alla ei anna, siis wägistada.

Lipnikule näis, et kõik, kes wägiwalda wihkawad, need waletawad, nii iseendile kui teistele.

Teisel päewal jõuti Uleisse — see oli just nädal sest päewast, mil siin miilitsamees maha lasti.

Niisama seisid tumedad onnid, niisama sãrasid wikerkaarina aknate pleekinud klaasid; tãnaw oli kitsakene, justkui Siberi sãrgi krae, must ja wilu.

Mãel uppus klooster metsa nagu neuu nagu kasukakraesse. Sillalt kostis lamba sõrgade kobin; hoowas toomelõhna ja rõskust jõelt.

Mehed olid kũndmas. Wisnewski andis külawanemale walju kãsu neid õhtuks kokku koguda, ise aga heitis ulualla wankrile ja jäi magama.

Ulaanid tapsid ühe külawanema lamba ära ja hakkasid seda kesk õue praadima.

Tulest lendasid sõdemed õles. Külawanem kartis tulekahju, aga naeratas lahkelt ja kõõberdas ulaanide ümber ringi.

Kõrgele pakkudest pũstiaiale hüppas suure waewaga, tiibadega kaasa aidates, kukk ja laulis: kukereeku.

Üks ulaanidest sihtis ja laskis. Raskelt, nagu walminud wili, langes kukk maha. Külawanem naeratas siingi lahkelt ja lausus:

— Waata, kui osaw kohe.

Ulaan waatas pilgu silmakirjaliselt meelitawa wanamehe peale; ta oleks tahtnud kuulii kihutada sesse lautatasesse rinda, aga pani pũssi kõrwale.

Õhtu eel kogusid mehed kokku.

Lipnik walis neist kũmme, pealtnãha kõige hirmsamat wãlja, ja kãskis onni, tunnimõhe walwe alla kinni panna. Ülejãnuden mehed peksti lãbi ja lasti lahti.

Lipnik küsis külawanemalt:

— Aga need kes tapsid, lãksid redusse?

— Nii küll, — wastas külawanem kãhku.

— Ja sa ei tea, kuhu?

— Kust mina tean.

Lipnik kihutas külawanema toast wãlja ja kãskis kooliõpetaja kutsuda.

— Istuge, — ütles lipnik Kobelew-Malishshewskile. — Wãga rõõmustaw tutwuneda haritud inimesega.

Lipnik ei sallinud külakooliõpetajaid ja tema arwamise jãrele erinesid nad külameestest ainult pũgatud habeme poolest. Nii ei meeldinud talle ka see kartlik ja kohmetu inimene.

Lipnik kostitas Kobelew-Malishshewskit Mandshuuria paberossiga ja küsis:

— Kudas te seesuguses koopas wõite elada?

— Harjumus.

Kobelew-Malishshewski tundis oma piinlikkust ja tal oli hãbi. „Waatus metslaseks lãinud“, mõtles ta ja tõmbas sügawalt suitsu ja hakkas selle juures lãkastama, sai aga kõhast jagu.

— No, — lausus lipnik umbusklikult, — ei usu et seesuguse kohaga harineda wõib. Teil on wist teised põhjused.

Kobelew mõtles et lipnik, wõib olla, kahtlustab teda enamluses ja wastas kiireste:

— Mul emake toita ja wennad kah. Aga linnas on, teate ju isegi, raske elada. Praegu tungiwad kõik maale.

— Jah, linnas pole kerge. Arusaadaw.

Lipnik mõtles, millest weel kõneleada ja küsis:

— Aga kas talurahwas teile tüli ei tee?

— No, kudas ütelda... Mitte iseãranis... Teadagi, taigaa, rumal rahwas, teate isegi.

— Hulgused on teil kõik siin. Ja wõrukaelad.

Lipnik kergitas kulmisi:

— Siin woõlab weel palju werd.

— Palju, — kinnitas kooliõpetaja kãhku jãreie.

— Aga teie, kas te ei olnud juhtumisi ka selle metsikuse juures?

— Ei, ei juhtunud olema.

— Aga teate, kes tappis?

Kooliõpetaja mõtles et warjata ei maksa, juba niigi wist on külamehed õles tunnistanud. Ta nimetas puuseppi ja Selesnewi. Lipnik pãris weel seda ja teist ja küsis kooliõpetaja nime.

— Kobelew-Malishshewski, — ütles kooliõpetaja.

— Kentsakas nimi, — imestas lipnik. Ja siis hakkas kooliõpetaja seletama, mil kombel see nimi oli tekkinud. Jutu lõpus, nagu alati, lãks tal meel ärdaks, ja talle nãis et ta ka lipniku ärdaks on teinud. Wisnewski surus kaastundlikult ta kãtt ja lausus wenitawalt:

— Jah, wõimata on haritud inimesel siin elada.

Kooliõpetaja kirus külamehed lãbi, tuletas puuseppi meele ja kirus ka neid ja ütles, haruli sõrmedega kãtt lipnikule ulatades:

— Wiiekesi kõigest, aga lähewad kah riigi wasta. Pugesid nagu õõkullid Smoljnaja mãele ja arwawad et pããsewad.

— Kuhu? — küsis lipnik erksaks saades.

Kooliõpetaja sai äkki oma eksitusest aru.

— Wabandage mind, — ütles ta kahwatades.

Lipnik sammus ärewalt paar korda üle toa astus siis kooliõpetaja juure ja pani tal kãe ümber piha:

— Pole wiga, — ütles ta, — laususite kogemata wãlja, pole wiga. Ma teid ära ei anna. Ma saan aru. Kuda te siis muidu nende külameestega weel elada saaksite. See on hea.

Külawanema poolt wãlja astudes, mõtles kooliõpetaja hirmunult ja rahutult endamisi:

— Waat kus loll!.. Waat kus loll!.. No kudas sa seda ometi, kudas sa ometi wõisid...

Ja hãdaõhtlikult õudsed mõtted lõid kiirelt ta ajus keerlema.

Wãhe aja pãrast kutsus lipnik külawanema ja sõnas talle karmilt:

— Homme juhataid sa mind Smolnaja mäele. Kas on kaugel siit? Waata mul et sa ei waleta, mul on kaart kaasas.

Külawanem lausus kogeldades:

— Kümme... wersta...

Süda õnne wärinal, mõtles lipnik:

— Käes... Ei nad nüüd pääse...

Waljuste aga ütles upsakalt:

— Aga seni wõtan ma su wangi, saad aru. Istu siia ja ära liigu.

Külawanem istus, kratsis omal põuest, so-
sistas midagi endamisi ja mõtles:

— Eh poiss, sisse wedas mind.

Lipnik puhastas tolmunud rahwuslist märki
pahemal warukal ja käskis tentsikut:

— Walmista õhtust.

Selsamal päewal, kui lipnik ulaanidega Smolnaja mäele mässulisi mehi püüdma sõitis, läks ka see wiis redus meest — neli puuseppa ja Anton Selesnew Uleist — Smolnaja mäele ööd magama, ainult mitte Kuldjärwe poolt küljest, kust ulaanid sõitsid, waid ida poolt — haawatihnikut mööda.

Päiksetõusul oli veel lämmataw soe.

— Wihma tuleb, — ütles Selesnew.

Mindi üksteise järel ridastikku. Rohi ulatas kaelani, jalad jäid sitkes märjas mudas kinni. Hoowas peenelt altaleheliste sõnajalgade ja heleroheliste heinputkede lõhna, metsnõges mässis end jalgade ümber.

Wanadusest mädanenud ja tuulest murtud mustad haawad wajusid ladwaga poolest saadik pikka rohtu ja nende alt tuli nagu wärawatest läbi käia.

Kubdja polnud harjunud tihnikut mööda käima ja kirus:

— Siit ei lenda mesilaneги läbi, mis siis veel inimene. Parem oleksime järwe äärt mööda läind.

Selesnew pööras ümber ja ütles:

— Waata, poiss, et aga kahetseda põleks tulnud.

— Mida nii?

— Seal on igasugused inimesed hulkumas. Näe, poolakad olla Uleisse tulnud. Ma küll rääkisin meestele, et lähme ära mägedesse. Ei taha. No istu nüüd pogriss.

— Kui ainult pogriss paneks, — hüüdis taamal tagant tuliija Bepalõh, — aga waat lasewad weel maha.

Selesnew äigas kähku käega ja püüdis parmu kinni.

— Lahja loom, — ütles ta parmu waadates.

— Tuleb soe tali.

Bepalõh hüüdis ärdameelselt:

— Sa äh! Kündma peaksid sa poiss! Kündma armsa hinge eest. Sina aga tahad aina sõida!

Kubdja tõmbas kulmud põlastawalt kortsu:

— Ära möla tühje sõnu, Bepalõh.

Selesnew ronis üle mäda haawatüwe, mis humala wäätidega oli ümber põimitud. Tüwi raksatas, pruun tolm tõusis üles. Selesnew wõttis wõrguga mütsi peast ja raputas pead.

— Tont wõtaks! Määris üleni kokku. Te, poisid, waadake kuhu astute, siin tuleb niisu-

guseid kohte ette et kui wäle ei ole, siis kae-
lapidi hauda kukud.

— Pikne sind löögu!

Wäsinud ja higised, haabade hebemeid täis, mis nende habemed nagu raukadel halliks tegi, jõudsid nad legendikule wälja ja siit oli tee mägedele kergem.

Siin kaswasid siberikuused ja mustasid kännud eelmiste aastate metsapõlemistest. Kus tuli iseäranis oli laastanud, seal kaswas noor ja lihaw haawa- ja kasewõsastik.

Prääksudes lendas järwe poolt üle kaasiku kesapart.

— Wette lendas, — ütles Solominõh, teda pilguga saates.

Gorbulinile paistis kogu see aeg, nagu sammuksid nad wanasarwiku rada; nüüd ringutas ta ja tema kitsad silmapilud läigatasid uniselt.

— Kas warsti pärale jõuame? küsis ta.

Bepalõh hakkas naerma:

— Tahab järwe ära neelata!

— Sina lõigatud sabaga lontkõrw, ära mõlisel — ütles Gorbulin pahaselt. Wäsinud oli ta tihti tige.

Kubdja waatas walju pilguga poiste poole ja sõnas:

— Pole me siin maja ehitamas, poisid, waid oma elu. Peab ikka paremine üksteisest aru saama. Ei maksa ühti üksteisele ninasse karata.

Ülesronimine läks ikka raskemaks.

Seedrite ja tumeroheliste siberikuuskede wahel sattusid ette kollased liwalaiud, mida paiguti kiwilademed katsid; harwa sekka paisis mõni suurem samblaga ülekaswanud hall kiwi.

Liwandikul puhus tuul.

Selesnew wõttis mütsi peast.

— Higista kui hobune kesakünnil, — ütles ta, surus waruka kõwaste wasta palet ja pühkis üle näo.

Üle liiwaselja jooksid üksteise järele tuulekeerised, okkaid üles keerutades. Selesnew naeratas õnnelikult.

— See tähendab jällegi wihma, poisid. Hea wiljasaak tuleb tänawu...

Ta laksutas keelt, ja Kubdja aimas tumedalt, seespidi ta põllumehe rõõmu. Kubdjale see ei meeldinud, ja loiu, wäsinud häälega küsis ta:

— Kas puhkame õige?

— Wõib ka puhata. Seal seedri taga, kinnul wõib walwet pidada. Läheme.

Ta pööras pahemat kätt. Mindi wahakollastest männitüwedest mööda. Jõuti wäiksele kiwisele kingule, mis paari külakiriku trepi suurune oli. Kubdja wiskas koti ja püssi maha ja hüüdis täiest rinnast:

— U-u-uh!...

— u-u-u-o... — kostis kaugelt kaja.

— Waat kus koht! — ütles Kubdja, — Päril silmalegi walus! — Ja kergelt küürutades, justkui hüpata tahtes, waatas ta, kuni Selesnew kusgil wee järel käis ja Gorbulin tule üles tegi.

Kaugel all, mägede wahele surutud, lookles Kuldjärw. Ta oli sinine, kollase läikega, justkui mägedesse paisatud pikk läikiw wöö.

Järve palistasid kakrused seedrid ja kuu-
sed. Teisel pool järve tõusid walendawad
inäärharjad nagu walged kihwad kõrgele kahwan-
tanud taewa poole.

Ümberringi aga aina mets, wesi, kiwid.

Kubdja heitis kõhuli ja wahtis alla. Silma-
pilguks tundis ta ennast selle kiwiga kokku
kaswanud olewat. Süda löi tal jahedaks.

Kingu küljel langes järsult sülda poolteist-
sada, siis algas kuusemets, liiwandikud, kiwid.
Metsa taga oli järw.

Kingu külje keskkohal paistis kolme in-
mese läiune teerada, mis ringi kingule tõi.

Kubdja pööras Selesnewi poole ja hüüdis:
— Antossha, näe, see tuleb ju siia meie
juures üles. See rada seal. Tunned?

— Meie juure jah, — wastas Selesnew,
soolakotti lahti tehes, — eks näe, soolgi niis-
keks läinud.

Kubdja tundis ikka weel jahedust südames.

Raskelt sammudes astus Selesnew Kubdja
juure.

— Tule, tee on walmis. Mis tast wahtida:
kiwi on kiwi. Pole tas korda misgisugust,
jumalgi keelas teda edasi kaswamast. Kuipalju
maad põllule asjata kaotsi läheb.

Anton silmitse teraselt alla jalgraale ja
puudutas Kubdjat kergelt saapaga.

— Kas näed? — ütles ta sosinal.

Kubdja ei saanud aru:

— Mis?

Selesnew tõmbas teda käest ja heitis ise
ka kähku kõhuli.

— No näe seal pahemal pool, waata.

Kubdja hääl wajus sosinaks:

— Inimesed!.. Mäekallakull!..

— Poolakad, — ütles Selesnew ja ronis
tagasi. — Punased püksid, näed?

Nad roomasid neljakäpakil mõned sammud
tagasi, tõusid üles ja haarasid püssid maast.

— Poolakad, — ütles Selesnew puuseppa-
dele. — Kustutage tuli!..

Bespalõh kaarutas ägedalt tule laiail ja
hakkas saabastega süsi tallama.

— Teedgi ei lase juua, punn neile kõ-
rissel!.. Kas läheme tihnikusse wõi?

— Ma arwan küll et tihnikusse, — ütles
Gorbulin ja lisas kähku juure: Mehed on wist
meid üles annud.

Selesnew pani padrunid püssi ja roomas
tagasi.

— Kubdja! — kutsus ta puuseppa. — Tule
siia, katsume korraks.

Poolakad tulid pikkamisi üksteise järel rada
mööda üles ja lobisesid lõbusalt.

Kõige ees sõitis madala kõhuka hobuse-
kroni seljas külawanem.

Tema kannul halli hobuse seljas oli soldat
ilma püssita, wist ohwitser. Tuul sasis kärsi-
tult hobuste lakkasi.

Ohwitser waatas sagedaste kõrwale ja tõu-
sis wahel sadulas püstigi.

Agas mehi ta ülewal ei näinud.

Anton heitis otse Kubdja kõrwale, nii et
ta habe puuseppa õla wasta puutus ja ütles
katkendliselt, üksikute sõnade kaupa:

— Sa seda... kolmandat... ma iuba... wõtan
ohwitseri!..

— Agas wanamees?

— Wanameest ei maksa, ta... wist wägi-
waldselt... Noh?

— Kahju on inimesest... Ma pole harjunud...

— No eks siis jäänd parem... Midagi pole
kergem kui... inimest... tappa...

Selesnew pani talle käe pilha ümber ja sõnas
lahkelt:

No wõtad siis, mis?

Kubdja oli weidi nagu jõuetu, tõstis siis
püssi üles, sihtis.

— No, jumal siis temaga, — ütles ta ja
laskis.

Nagu tuulest lendu tõstetud paberitükid
hüppasid kaks hobust ja kaks inimest algul
nagu ülespidi, siis lendasid jalgraalt alla, õhus
kukerpalli käies.

Jalgraal löi keegi lõikawalt huluma.

Bespalõh hüppas kalju äärele, kumardas
üle serwa ja laskis ka. Poolakad taganesid
pikkamisi, hobused norskasid, külamehed
mäel aga lasksid ja lasksid, pöörased kui hun-
did, märjad ja kahwatud.

Külawanem sundis hobust edasi, aga see
lõi wärisema, hakkas koha peal tantsima ja
lendas ühes ratsanikuga alla...

Õhtul tuli tõepoolest wihma.

Mehed tegid kuuse all suure tule üles ja
keetsid kuiwatatud kala leent. Oli pime, okkad
naksusid, nagu oleks sõrmedega trummeldatud,
oksad raksusid.

Paukus pikne, kollane walgujuga löi
märke ja kõmises kaljudelt wastu.

— Äike suwisel feodoripäewal, — lausus
Selesnew loinult, — toob halba wiljakoristamise-
aega.

— Mis meil sellega asja, — ütles Gorbulin, —
me koristada ikka ei saa.

Selesnew lausus nagu kurwameelselt:

— Ei saa küll, see on õige...

— Õige, — kostis Solominõh.

Kubdja waatas kahe tõmmu lihahunniku,
Solominõh ja Selesnewi peale ja ta meel läks
nagu mõrudaks:

— Kas maast on kahju wõi mis? — küsis
ta terawalt.

— Maad, poiss, asjata maha jätta ei wõi.
Peab teadma, millas teda maha jätta... — sõnas
Selesnew kindlalt.

— Teda aga liialt armastada pole ka põhjust!
— Jumal ise on käskinud maad armastada.

— Ära waleta!.. Jumal andis ta inimestele
karistuseks, — hüüdis Bespalõh wahele, — et
orjake teda raibet!..

Selesnew kordas kangekaelselt:

— Sina, Bespalõh, ära kilka midagi. Wõib
olla et jumal pole õieti öelnud. Aga maa...

— Noh?

Selesnew wõttis sõetüki ja pani wilkale tuld.

— Minul on pea kõik segamine, Kubdja.

— Kahju poolakatest wõi?

— E-ei... Inimene — mis teda kahjatseda,
wõib alati uue teha. Inimene on põrm. Aga
waat et me siia kinnitatud pole!..

— Kelle poolt?

— Talupoegade poolt.

Kubdja sai tigidaks, nuuskas wihaselt nina,
kumardas paja kohale ja liigutas lusikaga.

— Kellele paganale seda tarwis on?

— Ilma selleta ei saa.

Kubdja waatas ta liikumata, karwadesse kaduwatesse silmadesse ja tundis nagu läm-matust kurgus.

— Olen ma mõni papp wõi?

— Wõib olla weel enam...

— Ah, mine sa.

— Peab, poisu, südamikult elama. Tähele panema, saad aru?

— Aga kas ma asjata ära tulin? Rööwin? Olen rööwel?

Nad rääkisid pikaldaselt ja raskelt.

Ajud, mis majapidamisest wäljapoole ula-tawate mõtetega harjunud polnud, ei kuulanud sõna ja iga mõte tiriti wälja nagu waluga, lihaga tükkis, nagu õngesattunud kala suust konksu wälja tiritakse.

Bespalõh istus aluspesu wäel, walge, justkui kollasepeaga tikk, tappis täisid ja wilistas mi-dagi tasa.

Kubdja näitas ta poole käega ja sõnas:

— Näe, elab ja pole ta kellegi päralt!.. Aga sina, Anton Semjoonõtsh, waewled. Pole sul kerge kodust lahti rabeleda.

— Kümme kodu wõiks jälle saada, kui aga aega jääks.

— Noh?

— Aga näe, ei tea mis...

Selesnew tõusis kohmakalt püsti, justkui müdast wälja ronides, ja sammus pimedusesse.

— Kuhu nüüd? — küsis talt Kubdja.

Niisama... te magage, ma tulen kohe.

Solominõh sõnas kahjatesewalt:

— Mehel on midagi südame peal.

— Ei mina tast aru saa.

— Sul on linna hing. Ega sa asjata seal aastate kaupa ole elanud.

Solominõh tõi lusikad wälja ja hakkas leiba lõikama.

— Nüüd hakkab meile rahwast tulema, — ütles ta rahulolewa häälega, noaga leiwakoori-kule koputades.

— Kust? — küsis Gorbulin.

— Niisugune on kord juba komme. Näe-wad et oleme asjast nagu kord ja kohus kinni hakanud.

Püksa üles tõmmates lisas Bespalõh juure:

— Minu arwates aga — wõtawad püssid kätte, püiawad meid kinni ja — linna.

(Lõpp tuleb

K ü l a k u r n a j a d

Barantsba külas, Kusshwa tehase lähedal, Permi kub., 1918. a. oktoobri lõpul pärast walgete taganemist punawäelase kätte juhtunud päewapildist.

Jutuajamine

Panteleimon Romanow

Maale wilja järele saadetud wäesalk afus kahes kaubawagunis. Kolmel punawäelasel olid kohad tühjal platwormil walmis waadatud — ise püsfide ja kompsudega seisid nad konduktori putkas.

— Siin pole tuult ja on hea ümber waadata, tähendas üks lambanahkse mütsiga mees. Kuulipilduja patrunitlint oli tal üle rinna tõmmatud just kui papil oraar.

— Siin oleks hea teed juua, ütles putka warjus kükitaw rõugearmiline piff pois püssi jalgewahel hoides.

— Küll külamehed joodawad, wastas kinnimäsitud filmaga kolmas seltsimees ja pilgutatas oma terwet filma.

— See ep see on... Paar päewa tagasi sind joodeti nii et film sinine.

— Romandöri-togu pärast. Mõelge ise: päise päewa ajal läksime rekwierrima ja saatsime weel delegaadidgi ette. Et nii ja nii, et waadake, seltsimehed talupojad, me tuleme teie käest wilja ära wõtma.

— Ja, napakas, tähendas patrunitega punawäelane. Meie omaga käime alati õõsel.

— Beaasi rekwierrimise juures on — teha kähku ja ootamata, ütles rõugearmiline sinelikäikfega püsfirauda nühtides.

— Ja põmmutamisega alata! Nagu meiegi käisime: õhtul wiskasime end küla ümber kõhuli maha, ootasime kuni pimedaks läks ja siis alles panime igast küljest trummid põrisema. Oh ja wennas, kus siis alles nalja näha sai!

— Olid filmapilk jalul?

— Oh ja isfameie! Hüppasid wälja, kuidas aga keegi sai. Ja kõigepealt loome ajama!

— Ja siis, waat wennas, kui läksime: poole tunniga rekwierrimise, mis teised ehk paari päewaga kätte ei saa. Kas tead, nali naljaks, meie aga saatsime selle moonaga terwe wäesalga idafronti.

— Ega nendega teistigi ei saa, tähendas mosfis rõugearmiline, lähed weel ilustaste: et kuule nii ja nii, et rewolutsioon on hädas, et kui kümnet puuda talu pealt ei anna, nii lähete uueste mõisniku löja otja — kae, milgi tingimisel ei anna.

— Ei anna, tee mis tahad!

— Puudagi ei anna! sähwas ärritatult patrunitega punawäelane.

— Algul käisime meiegi kui mõned papid, ütles rõugearmiline mosfilt kõrwale waadates. Saatsime kõnemeheid ette: Seltsimehed talupojad, teie kohus on aidata...

— Nu ja, harilik möga, ütles kärsitult loo lõppu ootaw patrunitega punawäelane.

— Nii ta on... tolku kiibetgi. Need saadanad mobiliseeriwad sel ajal, kui meie neile ette puhume, naised kokku ja peidawad kõik eest ära. Kõnemees pole weel oma laulu lõpetanud, kui neil juba kõik puhtaks tehtud.

— Kõige enam peidawad kanepi...

— Ja, esimine asi, mine kanepi, tähendas kinniseotud filmaga punawäelane.

— Hiljem märkasime meiegi seda ja kõne järele pistime kobe nii mis müdin kanepi. Ja töid sealt wälja mis jumal andis. Siingi tuleb welda — tee kähku, enne kui aimawadgi; hakkad wareseid lugema — wõid pika nina saada.

Rong lähenes jaamale. Tagumistes wagunitesse figinesid uued püsfimehed.

— Kuhu teie lähete? hüüdis patrunitega punawäelane, kes kuulnud juttude mõju all enam paigal ei saanud püsida.

— Selles rongis rekwiireritakse waguniteft, wastas küüfija peale waatamata waguni juures seisew mustawerd punawäelane.

— Kõneleb, pagan, ilma et ise waataksgi kellega, märkas laadimist jälgides rõugearmiline tufafelt.

— Külab wist salga ülem.

— Istandad... wastas uueste rõugearmiline pahalmeel — neil fiin mõnus wagunid pidi jalutada, jalutaksid õige korrafs külasse — küll fiis näeksid.

— Ja, seal on hullem kui sõjas; saawad kätte — matawad elufalt maha.

— Neil pole fiin muud kui suud pruufida. Wähe weel meiefuguseid külasse maetud.

— Uga wagunites on hea! tähendas patrunitega punawäelane. Ma olen paaril korral kaafas olnud. Näed et rahwast wagunitesse küllalt kogunud, pead rongi lagedal kinni, annad nii kui furd ja kohus paar pauku õhku ja fiis — mine ja wõta mis ise tahad.

Rong jäi äkki seisma. Tagumiste wagunite poolt kõlasid paugud.

Patrunitega punawäelane ühes mäfsitud filmalifega tõusid üles ja ruttasid ääre waatama.

Kohtu pidi kottifi eneste järele lohistades plagasid külamehed ja eided, üks ühele poole, teine teisele poole, lähedasfe metsa.

— Ah, hästi tabatud, tähendas patrunitega punawäelane, pani aga äkki peene heleda häälega kllkama, justkui oleks ta jäneseid taga ajamas:

— Ai, ai-jai!! Wõta kinni! Wõta kinni!

Isegi tufase rõugearmilife nägu läks rõemsamaks, nagu lootustkautanud muusikant, keda wana tutaw wiis läbi meelemõrudufe muigama ja läinud lõbusaid aegu meele tuletama paneb.

— Mis need kurdadi nannipunnid ometi pidid mõtlema, kui rongi metsa lähedal seisma panid, pomifes ta.

Patrunitega punawäelane aga trampis ja klfendas kannatamatalt edasi.

Kui rong juba minema läks ja kõif rahulikufs jäi, küüinitas ta end üle platwormi ääre ja hüüdis tagumiste wagunite poole:

— Palju saite ka?

— Uitab... kuulus tufane wastus.

— Ja, waat' see on alles teenistus, tähendas patrunitega punawäelane, ma sain ainult ühe kuu sedasi töötada, fiis määrati otse külasfe — kurdat neid seal wõtku.

— Teine furd weab külasgi hästi. Taipa ainult millal kufagil laata ehf turgu peetakse — küll läheb sealgi heaste.

— Dige jah, ega paremat paika ei ole. Seawad platfile potid ja rattad ritta, hobused wõetakfe eest lahti, aifad tõmmataksfe üles — ise lähewad möõda turgu wahtima.

— Waat fiis lafe käia.

— Paremat ära taha!

— Teifed peawad sõda, inimesed lõppewad nälga, nemad aga õgiwad faksf moodi sealiha ja kauplewad turul pottiftega. Lähed aga raswõrõtkfa järele — fiis on kõif waesed, ei ole kübetgi kellegilt wõtta.

— Turul on saaf kindel — tähendas patrunitega punawäelane. Korra (ta muigas selle juures ja raputas pead) tormafime ühe turu kallale. Hakkafime püsifidest põmmutama ja komandõr — oli naljawana! — käskis: klfendage et faks-lasf. Mis fiin fakslastel piftmist... Seafene küll, põmmufime ja klfendafime kõigest kõrif: faks-lasf, faks-lasf, põgenef!... Küll läks aga lugu lahti. Hobused panid wankrite wahel pottide keskel karglema, talunaisf, nemad need kaubitsejad olidgi, piftfid punuma kuhu kesgi sai. Meie aga tegime sõjakifa ja põmmufime õhku. Mis seal kõif meie saagifs sai — kes sedita jõuab rääkida.

— Ja, wennas, nüüd on külamehed juba wähe õppust saanud ja toowad mõnikurd ise. Hakkawad aru saama...

Kõif jäid wait.

Rõugearmiline filmitfes päifef ja tähendas:

— Pimedaks jõuame kohale. Parajaks ajaks. Rahju et kuwalge tuleb.

Ужиряст „Красная Нива“ Н. В. и

Mister Hopkinsi ööjuhtumised

Aleksander Deutsch'i jutustus

1. Wõti nr 3347

Jhusal suwijel õhtul kella 8 aegu lähenes Wallstreetil olewale signaalistile lihtsalt ja Forralistikult riides noormees. Mehepe, otjustawa liigutusega tõmbas ta palitu eest lahti ja wõtis taskust pika niffelketti otjas rippuwa wõtme kimbu wälja. Pistis pistikese looperguse wõtme nr 3347 wõtmeauku ja awas ukse. Kastis oli juur üheteistkümnemesse osasse jagatud numbrilaud pealkirjadega: „wargad“, „mörtšukatööd“, „uulitsafakelused“ jne. Noormees aaras kiirelt käepidemest ja seier peatas „mörtšukatööl“. Ta ootas aparaadi eel kuni elektrifell märku andis, et signaal on wasta wõetud ja politseiniikud sündmuselkohale jaadetud. Sellejärele wiskas noormees kastiukse kinni ja jäi rahulikult ootama. Paari minuti pärast ilmus automobil kolme politseiniikuga kohale. Enne weel kui auto seisma jäi, pööras üks neist otsekohe nooremehe poole küsides:

„Teie kutsusite meid? Kus oli mörtšukatöö?“

„Auto seijas. Politseiniikud tulid wälja ja piirasid nooremehe ümber.“

„Ja, mina kutsusin. Mörtšukatöö oli Long Branchil. Tarwis mörtšukas kinni wõtta.“

„Kus ta on? Kus ta on?“

„Mörtšukas olen mina. Minu nimi on Tom Prowdy. Muu üle räägin politseibüroo ülemale.“

Ja enne kui undishimulikud sel New Yorgi fäidawal uulitsal jõudsid kofku koguda, kihutas auto kurjategija minema. Kell oli kahelksa minutit üheksa peal.

2. Kurjategija waletas

„Mis te waletasite?“ küsis politseibüroo ülem uulitsal aresteeritu käest. „Te ütlesite enese nime olemat Tom Prowdy, aga minu raamatute järele on signaalistilt wõti nr 3347 „New-Yorgi Audiste“ sõnumisaaja Fred Hopkinsi käes, aadress: 18 avenue, 147, 13. Ford, Porter 445, telefon 1-77-77-25. Mis te selle peale ütlete?“

„Mina olen Tom Prowdy“, wastas wangistatu. „Wõtme nr 3347 wõtsin ma oma sõbralt Fred Hopkinsilt. Ma olin ühes temaga Long-Branchil. Seal panin ma ärritatud olekus mörtšukatöö toime. Ma tapjin oma mõrvoja,

mis Jenny Gray. Ta elab, õigem küll elas „Michigan“ suwemajas. Ma tungisin õffel läbi suure weranda tema tuppa ja lämmatasin ta patjadesse ära. Surnukeha toppisin kotti, wiisin enesega kaasa ja uputasin merde. Sellest kõigest pole kellelgi weel aimugi. Jägi Hopkinsil mitte. Mörtšukatöö põhjuste üle ei taha ma rääkida. Kella kahese rongiga sõitsin New-Yorki. Südametunnistus hakkas waewama. Otjustasin siis ennaft kohtuwõimude kätte anda.“

Bürooülem kirjutas mörtšuka tunnistused paberile ja põlistas selle järele „New-Yorgi Audiste“ peatoimetajale. See teatas, et Fred Hopkins tööpoolest on tema lehe faastööline ja paariks päewaks Long-Branchi sõitnud, aga oma sõidu eesmärgist ega ka sellest, kelle seltsis ta kuurordis on, pole ta sõnagi rääkinud. See on ka iseenesest mõistetaw. Mingit Tom Prowdyt, ei ka Jenny Grayd tema ei tunne ja selle jutt lõpetatud, sest praegu on teated tulnud Inglismaalt raudteetööliste suurest streigist ja tal pole põrmugi aega.

Kell oli kakskümmend minutit üheksa peal kui puhtsüdamlikult oma süüteo ülestunnistanud kurjategija eeluurimise wangimaja kambri nr 17 — ajutiiselt, nagu bürooülem teadustas — paigutati.

3. Kes ta on?

Kammer nr 17 on suur, hiljuti walgeks wärwitud, kus koos olid juba kõige mitmesugusamad kurjategijad: taskuwargad, mörtšukad, põletajad, wäiksed näppajad, kes ehk hädasunnil selle sammu astunud, samuti joobnud olekus uulitsalt leitud ehk politseiwõtmudele wasta hañannud isikud. Uuele küllaksile anti nari nurgas ühe wana punahabemiku ja noore, meeldiwa plika naabruses. Sügaw rahulolemine näol, nagu oleks ta kogu oma eluaja unistanud ainult sellest et wangi sattuda, silmitšes noormees seltskonda, kuhu ta sattunud. Wilistas moodsat lauluwiisi, westis heameelega juttu, päris kõigilt ükspärasjaltselt nende eluolu üle teateid ja usutles, mis neid wõrede taha toonud. See koguni äritas üht wangimajade alalist wõeraft, kes oma seltsimehele tähendas:

„Ole ettewaatlikum! Eks ja näe, see on jita meie juure pandud nuuskur, et wälja nuhkida, mis tarwis! Näe, ta märgib üles, mis juhmid talle jutustawad...“

Uus võeras pidas ennaft tüepoolest imelikult üleval: kogu aeg tegi ta oma suure blof-nooti märkusi, waadates sellejuures tihti kuld-wöruga käeseljäl olewat kella, mis omakorda wälkestes warastes fadestust ja segatud aukarust tema wasta äratas. Kellelgi ei wõinud pähegi tulla jeda eluröömsat noortmeest mõrtsukatööd kahtlustada: nähtawaste oskas ta üldästi enese üle walitseda. Praegu ajab ta juttu oma naisnaabriga, kel nii õrn näojume ja sinised silmad. Mis peaks küll see inimese-näoline ingel olema teinud, et siia kurjategijate seltsi sattus? Noor neiu jutustas naabrite beameelega lühikeste kurwa loo.

4. Noore neiu lugu

"Minu nimi on Ellen Drimmer", ütles neiu rahulikult tasase rinnahäälega. "Oma ema ma ei mäleta. Isa sõitis merele ja ei tulnud enam tagasi. Head inimesed kaswatasid minu üles. Õppisin omal ajal poolis ja kuulasin hiljem ülikoolis ettelugemisi. Käpelpõlwepäwi kaunistas wähe ihe lasteta abelupaari hoolitsemine minu eest. Aga need head inimesed jurid ära. Ei olnud midagi et ennaft üles pidada. Tööd oli wõimata leida. Igal pool liigtööstus. Nälg, wiletsus. Ettelugemiste kuulamine tuli ära jätta. Muusin mustatöölitseks — pesin pesu (noormees waatas sügawa kaastundmuslega neiu õrnaid walgeid käsi). Mine wal nädalal jään sellestgi tööst ilma. Hukkuisin siis rahwarikastel nullifatel ümber, wahtisin föögikaamikapluste afnate taga. Ei olnud raha leiwakoornuksegi ostmiseks. Lõpuks ei kannatanud enam wälja. Warastasin pagari juurest wäikese leiwapätsi. Wõeti sealsamas kinni. Istun juba teist päewa. Aga siin on parem kui wäljas wabaduses. Siin wähemalt söödetakse, olgugi odrajahukõrdiga."

Oma imeliku kombe järele märkis noormees jälle midagi bloffi ja wangutas kaastunlikult pead. Jutustas enesegi üle. Tema, Tom Prowdy, on rikka karjakaswataja perekonnas Lues-Orleanis üles kaswanud. Pundust pole ta kunagi tunnud. Mõrtsukatööd on ta romaanelistel põhjustel teinud. Selle eest tuleb raske karistus. On wõimalik et õigeksigi mõistetakse. Tapetud naisterahwas — oh, oleks see olnud nii armas, tasane ja õrn kui miss Ellen Drimmer — poleks tema, Tom, praegu mitte õnnetu mõrtsukas...

"Arge meelt heitke, õnnetuselstimees! Igaüks kannatab õnnamoodi — teie õnnetu armastuse, mina toidupunduse pärast. Mind, wõib olla, lastakse homme siit wälja, et wabaduses nälgiada, teie aga sööte ja joote wõrede taga."

5. Kurjategija teeb blof-nooti märkusi

Kell 12,13 min. "Kui imelik! Wangimajas, kus arwastin ainult kurbtust ja muret eest leidwat, leidisin korraga, õrna tasase olewuse, E. D."

12,42 min. "Kurb on tema jaatus, imes-tamapanew õrnus. Ta on tark, joowastaw, peenemaitseiline. Ma ei ole meel kunagi warem farnast naisterahwast näinud."

1,17 min. "Olen lõpulikult armastama hakanud."

6. Tom Prowdy ülestuunistus

Juba ammu magasid kõik nr 17. Kambris. Minult Tom Prowdy ajas oma naisnaabriga nurgas juttu. Nad kõnelesid südamlikult, wiisakalt, nagu oleksid nad kusagil peenes buduaaris wõi toredas kabinetis, aga mitte eeluurimisewangimaja kambris. Tekkis mingi imelik, mõistmata ärew ligidufetunne. Noormees jutustas nii tõsijelt ja otsekohefult kogu oma eluloo, ja neiu tundis end tahtmata temale lähewat, omaks saawat.

"Kui hirmus, et olete mõrtsukas!" hüüdis neiu.

Noormees nägi pisarat neiu sinistes silmades wilkawat. No see oli liig! Ta pole küll halemeele, aga nähes pisaraid noore ilusa naisterahwa silmist, temale kaastundmuse pisaraid — oh! Ta langes põlwili ja sojistas:

"Ande andeks! Kõik on wale. Ma ei ole kellegi Tom Prowdy, ei ka mõrtsukas. Ma olen Fred Hopkins, "New-Yorgi Uuudiste" kaastöölne. Ma kannatajin hirmsasti kõmulise aine puuduse all. Senator Bulveri järeleparimine wangimajade seisnõorra üle andis mulle idee — wä l j a n d e l d u d k u r i t ö ö t o i m e p a n n a , e t w a n g i s a t t u d a j a s e a l k a h e k ü m n e n e l j a t u n n i j o o k s u l k u r j a t e g i j a t e h i n g e e l u j a n e n d e l ä b i e l a m i s t e k o g u r e d e l i t t u n d m a õ p p i d a . H o m m i k u l p ä ä s e n w a n g i s t j a k e l l 1 2 o n l e h e s m i n u k ö m u : „ F r e d H o p k i n s m ö r t s u k a n a ! A g u p ä r a n e r e i s a r e s t i m a j a k o m m e t e t u n d m a õ p p i m i s e k s . . . " K u i d s e e k ö i k o n t ü h i n e s e l l e k ö r w a l , m i s m a s i n e l u s e s i m i s t k o r d a t u n d m a õ p p i j i n , m i d a o t s e k o h e t e i d n ä h e s t u n d s i n . M a p o l e k u n a g i e k s i n u d : m a h a k k a s i n t e i d a r m a s t a m a , m a a r m a s t a n t e i d . . . "

Noormees ei saanud aega oma armastuse-kõnet lõpetada. Miss Ellen Drimmer kahwatas walgeks kui sein, tuihus jalul ja kukkus minestanut põrandale.

Ehmatanud Hopkins kutsus wangiwahi kohale. Neiu wiidi wangimaja laatsareti. Hopkinsi süda palitses ärewuses: mis peaks küll temaga olema juhtunud? Ja ainult ameti-kohustusetunne sundis teda tööle ajuma, et korratuid blofi märkusi trükiwalmis materjaliks ümber töötada.

7. Wabaduses

Politseibüroo ülema meelehärmas polnud piiri, kui ta teada sai et oli ajalehe kaastöölise Fred Hopkinsi pettuse ohwriks langenud. Aga sõnumisaatjale antakse kõik andeks — see on ju kord sühke rahwas!

Kella kolme aegu õõsi saadi Long-Branchest teated et "Michigan" suwemajas pole mingit mõrtsukatööd olnud, niisama pole kuurordi wõeraste hulgas ühtgi Jenny Gray nimelist isikut. Wara hommikul toodi aresteritu uueste büroo-ülema ette, et oma pettusest aru annaks. Fred Hopkins tunnistas nüüd puhtsüdamliselt oma süü üles.

"Ma tean, kõneles ta, — et teil on foeraame Aga uskuge, meiegi töö pole põrmugi parem-

Parf-Row¹ on üks hirmus koht maakeral, see imeb kogu me südamevere, ajab inimese hulluks, paneb sind mis tahes tegema, et aga välja mõelda mingit uut, kõmulist, mis lugejate närvi fõtistaks. Ma otsustasin „kurjategija-dõ“ läbi elada ja teostasin oma plaani teie abiga. Oma artikli lõpul, mis juba kell 12 lehes ilmub, avaldan teile oma tänu, ja uskuge et ma seda puhtsüdamiselt teen.“

„Põrgusse te tänu!“ pahvatas bürooülem. „Ma võin oma koha kaotada! Öösel põgenes wang ära. Ta oli wist teiega ühes kambris.“

„Ellen Drimmer!“ hüüdis Hopkins. „Kus ta on? Mis ta'ga juhtus?“

„Ja tema see oli,“ vastas büroo ülem. „Nähtawaste moonutas ta end haigeks ja põgenes esimese abianõu ajal lastareisi. Teda otsitakse praegu igal pool taga.“

„Wannun teile,“ ütles Hopkins tõsiselt, „ma wõtan kogu oma sõnumisaatja osawuse kofku, et teda üles leida — mitte teie, waid enese jaoks...“

„Hopkins wõttis woorimehe ja oli mõne minuti järele oma lehe toimetuse ukse ees. Writawalt mõnus tundus wabadus.“

8. Skandaal Hopkins'iga

Toimetuses oli harilik kiire. Plagisefid kirjutismasinad, korrektorid küürnatafid wärske trükitusta järele lõhnawate weergude kohal, sõnumisaatjad sekeldafid edasi-tagasi. Toimetajad istufid oma laudade taga ja haarafid alataja telefonitorude järele.

Hopkins wõeti tema ääretumaks inestuseks wõimsa naeruga wasta. Ta kohmetas, läks peatoimetaja juure ja andis talle paki peenelt kirjutatud blok-noodi lehti... Ilma et peadgi oleks üles tõstnud, päris see naerdes:

„Ao, sõber kuidas wangis käsi käis.“

Hopkinsi inestanud nägu nähes kirjutas juure:

„Lugesime sellest „Globuses“. Soowite näha?“

Fred Hopkins põrnitses laialilaotatud aja-lehe numbrisje. Tähed hüppafid silmade ees, pöörlesid narritawas tantsus. Fred luges:

Kammer nr 17. Mister Hopkinji mistifikatsioon.

Kumb kumma üle trumpas?

Elawalt ja wärwirikkalt jutustati selles Hopkinji terawmõttelisest wangimaja-reisist. Kirjutuse allkirjaks oli: Ellen Drimmer.

Esimest korda elus oli Hopkins läbi kukkunud. Kogu dõ ärewus ja lootused kõmu peale olid tühja läinud. Taksuks sai pilkelauaks oma seltsimeestele. Ellen Drimmer — see seelikuga saadan trumpas ta üle. Wähe weel sellest, et ta selsama eesmärgiga wangimajasje pugest, ta oskas sealt weel õigel ajal minema pääseda ja oma kõmukirjeldusega temast ette jõuda. Aga tema pole niisuguste seast, kes pea kaotab.

Tema peas walnis kaks lõpuliikku ja otsustawat plaani forraga. Ta tahtis ühel ajal olla wõidetud ja wõitja. Esiteks wõttis ta toimetajalt käsitirja ja rebis selle puruks. Teiseks läks masinakirjutaja juure ja ütles ette, ükskõiksjes, ärilises toonis järgmise sedeli:

„Globuse“ toimetus, siin.

Miss Ellen Drimmer.

Tänasel juhtumisel ajasite eluteel minuist mõdda. Aga kes teab, mis meid tulewikus ootab? Edaspidiste arusaamatuste arahoidmiseks panen Teile ette käsi käes minna. Wasius kella 12-ni „New-Yorgi Undiste“ toimetusesse.

Sedeli alla wiskas ta lameda käekirjaga:

Teid armastades

Fred Hopkins.

Kõbus boy läikivate nõõpidega liwrees saatis kirja pneumaatilise postiga aadressaadi kätte.

9. Lõpp kroonib loo

Kell neli jooksiis lõetsutaw Hopkins „Undiste“ toimetuse trükitotta ja tellis kuulutusteosakonnamurdjat, et see tingimata weel ära mahutaks ühe wäikese kuulutuse:

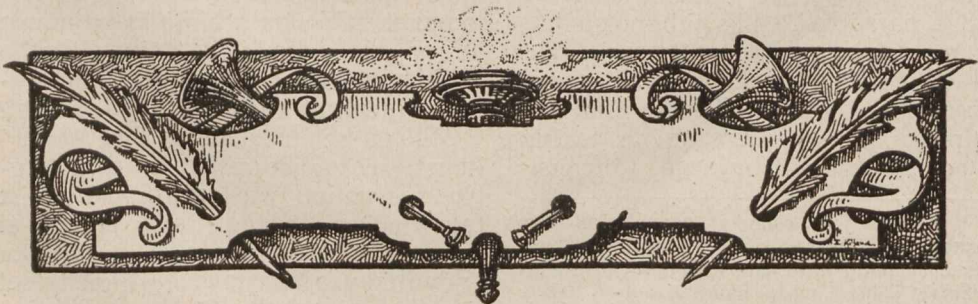
Miss Ellen Drimmer

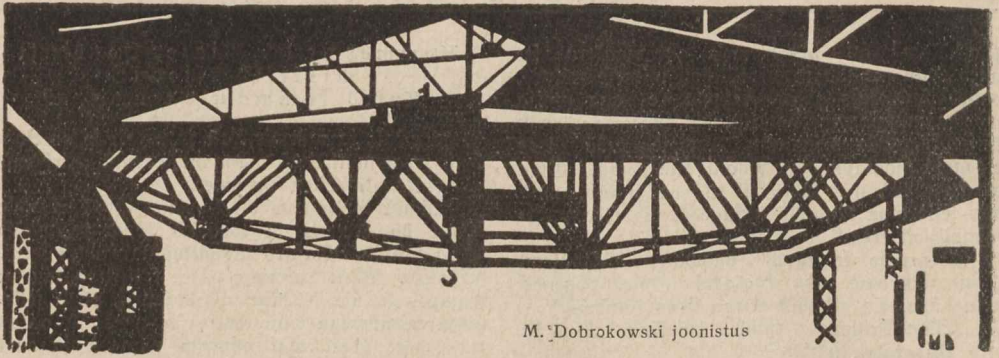
Mister Fred Hopkins

laulatatud

Noorepaari poolt korraldatud piduõhtule oli teiste hulgas ka politseibüroo ülem kutsutud.

¹ Parf-Row — ulits New-Yorgis, kus hulk ajalehtedetoimetusi, nagu Fleet Streetil Londonis.

M. Dobrokowski joonistus

Millest elab kunst Nõukogude-Liidus

Professor N. Lapshin ¹

On jubakäes üheksas oktoobriaasta, juba kaowad mälestused, isegi rewolutsiooniaalse aja mälestused, ununeb wana elukord, mis nüüdse aja tingimuste seisukohalt täieste pentsik paistab; kunstis aga näeme veel wanu asju, wanu wormisi, mis üleüldises sündmustelennus ikka veel kuidagi alal hoidunud. Kuidas nad siis alal on püsinud? Mis siis kütkestab veel pealtwaataja, uue pealtwataja, kirjaniku ja kunstniku huwi nende wasta?

Me teame bioloogiast, et elaw organismus kõigis oma osades iga seitsme aasta wältel uueneb, — kunsti organismus terwena aga ei käi nähtawaste selle seaduse alla. Waatame, milles siis asi seisab.

Oktoober, mis proletaariaadi wõimule aitas, mis järjelt kogu ühiskonna ehituse ümber muutis, tõstis loomulikult ka kunstiküsimuse päewakorrale. Kunst proletariaadile! — see on kunstielu juhtsõna ja kompass pärast oktoobrit. Kuid see juhtsõna sisaldab endas paradoksi,² mis juba tõsieluks on muutunud. Kunst töötawale rahwale! — Ühestküljest wõimaldas see juhtmõte töölistehulkadele laialist ligipääsu kunsti juure, neile teatrid awades, ekskursioonidega (õpereisi-

dega) näitustele ja muuseumidesse — juba olemas olewa kunsti juure, mis sinnamaani wõimultkukatatud kodanluse teenistuses seisis. Teisest küljest juhtis see hüüdsõna kunstitegelaste edaspidist tööd sisuliselt proletaarse kunsti loomisele, mis uut ilmawaadet kajastas.

Seesugune kunstitegewuse poolitus iseloomustabgi kunsti praegust seisukorda Nõukogude-Liidus. Me näeme, et ikka veel elutsewad iganenud akadeemialised teatrid ja lauldakse veel ooperisi nende weidra ja ebausutawalt kombelise sisuga; et tantsitakse veel balettisi, mis wõrsunud õuekondliste pidude wahepaladest ja mis endas kõiki „kõrgemate isikute lõbustamise“ tunnismärkisi kannawad; et mängitakse veel tüütawaid draamasid, passiiwseid ja individualistlike läbielamiste labase wenitusega würtsituid, — see kõik veel elutseb alles, seda kõike veel waadatakse, hoolimata tema ajast- ja arustlänud iseloomust. Niisama wõime ka kujutawa kunsti alal pea igal näitusel näha „päid“ ja „lillesi“ — „ammu möödunud minevikuwallast“ ja muud sarnast.

Millega seletada siis selle „wana“ kunsti seesugust püsiwust, tema jüngerite seesugust wastarewolutsioonilist tegewust? Tähendab siis ikkagi, et seesugust kunsti nõutakse, et elu-olu kodanlikkuse läpastawast wingust veel täieste tuulutatud pole.

Esiteks on meil veel alal need kehaliselt elusad kunstitegelased, artistid, kunstnikud, kes ainult nii oskawad „töötada“ — see on nende

¹ Käsi kiri on kauemat aega toimetuses seisnud ja sellepärast osalt wananenud — wiimased sammud uutes kunstiwooludes on puudutamata jäänud, mida muidugi autori arwele ei saa panna. Küll aga tundub puudusena ühiskondlise mõtte ja kunsti liig pealiskaudne ühendamine.
Toim.

² Paradoks — mõte, tõde, mis pealiskaudsel waatamisel wõimata wõi mõttewastane paistab olewat.
Tõlk.

„kool“; teiseks pole rewolutsioon veel mitte kõike ja kõiki „tuulutanud“. Tuletame kas wõi „neppigi“ meele. Kolmandaks aga, ja see wõib olla ongi kõige olulisem, on see, et pole veel loodud uut kunsti kui niisugust, waid on olemas rida tihti väga palju töotawaid, kuid ometi veel mitte täitsa kindlaks kujunenud katseid uut rewolutsioonilist oktoobri-järelist kunsti luua. See ongi just paradoksi „kunst proletariaadile“ teine tähendus.

Kunstitegelased, kes elawalt kaasa tunnewad oktoobrile, kuid mõnikord mitte niiwõrd erksad ei ole kunstile, mõistsid seda juhthüüet kui erilise kunsti loomise nõuet — proletariaadi ja o k s. Algades „uuendajatest maalikunstis“, kes kunstis oma oktoobrini jõudsid, terve rea rewolutsioonide kaudu oma ilmawaadetes, ja loogikaliselt oma kättesaamisi wõrdlesid sotsiaalse rewolutsiooni tõsiasjaga, tihti imestades, miks proletariaat „oma proletaarsest kunstist aru ei saa. Tuletame meele Proletkuldla väga kunstlikku kawatsust, kus jällegi loogikaliselt ja küllalt juhuslikult proletaarset kultuura ja kunsti ehitati. Ja lõpuks terve rea end tubliste laiutanud teatrite stuudiumide, draamaringide ja teiste tegewus. Loodi uusi teatri wormisi, mis oma lõpuastmeni jõudsid Meierholdi töödes ja mõnesuguseid tagajärgi on saanud „Punase Teatri“ lawastustes. Peaosa mängisid ja mängiwad kahtlemata weelgi hulgalised lawastused, pidustused, ja eriti terawalt — „elawad ajalehed“.

Uue kunsti tekkimist ei wõi isegi kõige ägedamad tagurlased eitada, kuid tuleb siiski tunnistada, et peale määratu eksperimentaalse (katselise) töö, mis praegu käimas, on waja weel loowat tööd uute wormide kohaselt; seda aga näeme meie praegu alles idudes. Seda näeme meie Meierholdi lawastustes. Kahtlemata on Punasel Teatril suured ulatused; „John Reed“, „Товарищ Семизводный“ on juba midagi, aga selle kõrwal näitab „Вождь“ täielik nurjaminek, et alus weel küllalt kindel pole.

„Rewolutsioonilisi“ katseid tehakse

ka akadeemialistes teatrites, aga kõik nad on alati äpandanud; wanad wormid, wanad aluspõhjad tikuwad igalpool esile ja rikuwad „uudsust“. Koguni äpandanud on seni katsed ooperit ja baletti „uuendada“, nagu Puccini „Igatsuse“ übertegemine „Wõitluseks“ niihästi muusika kui teatraalse tegewustiku poolest, seda kõike nurjaläinud agitatiooniliseks plakatiks muutes. Weel traagilisemalt lõppes, ilma et õitselegi oleks jõudnud, „uueste walatud“ balett „Punane tuulispask“. Näha on, et ooperi ja baleti wormid meieaja eluhoole omased pole. — Parema eduga lepitab kunsti nüüdse ajaga „Suur Draamateater“, kus painduwama ja elulisema näiteringiga wõimalik on „Gaasi“ ja Masinate Mässu“ „Kahe isanda teenija“ ja „Anna Kristi“ga“ kõrwuti lawastada.

Kui silmas pidada õige suurt teatrite arwu, millest igalühel oma ideoloogia, hulka stuudiumisi, j.m., — kõiki neid Ak'isi, Mhat'isi j.t., siis ei wõi rewolutsioonilikkuse ulatusi teatrites mitte väga suurteks ja püsiwateks pidada.

Kujutawa kunsti alal on oktoobrile järgnenud „nowaatorite“ (uuendajate) lained, kes praegu „konstruktiwistide“ sildi all esinewad, teatrites oma keerulisi „tööpinkisi“ teewad ja töötawate kihtide kunsti wäljendajatenä rappa on läinud. Ametlik rewolutsioonilikkus on keskenenud „Rewolutsioonilise Wenemaa Kunstnikkude-Assotsiatsioonis“. Juba see nimi tekitab kahtlust, sest mis tähendab see „Rewolutsiooniline Wenemaa“, kui meil ammuigi juba Sotsialistline Nõukogude Wabariikide Liit on? See kahtlus üksi juba seletab paljugi. Sama pealiskaudne ja juhuslik kui nimetus, on ka selle assotsiatsiooni „rewolutsioonilikkus“. Nähes et tööde aineid ikkagi peab nüüdse aja elu-olust wõtma, on siin tegelikult kõik need kunstnikud ühinenud, kes ennem „nowaatoritega“ oppositsioonis olid. Tuleb meeles pidada, et see otsus alles oktoobri 6-damaks aastapäewaks walmis! Sisuliselt on see samane „Igatsuse“ übertegemine „Wõitluseks Kommuuna

eest". Aga paljude rühmituste hulgas on üksikuid kunstnikka, kes juba mitte ainult aine, vaid ka kujutluse olulisest küljest täitsa uut moodi kunsti käsitavad. Siin tuleb nimetada A. Lebedewi, kes Rosta plakatitele täitsa uue stiili andis. Samuti ei saa mööda minna Proletkulda tööde stiilist, millel küll veel suuri tagajärgi ei ole, aga ometi uuele stiilile teed rajab.

Ilma oma stiili muutmata jätkawad rewolutsiooneelse ajajärgu suured meistrid — Golowin, Kustodijew, Tshonin, kelle tööd ka proletariaadile juhtumisi meeldiwad, oma „üleklassilise“ kunsti esitamist.

Et ülewaade täielikum oleks, tuleb nimetada veel väga laialt maad wõtnud poliitilisi nalja- ja pilkepiltisi paljusid ajakirjades, kus niisugused meistrid nagu Moor, Koslinski, Brodatõi ja teised töötawad. „Satirikon'ist“ algades, on need joonistused nüüd erilisel „rewolutsioonilise“ iseloomu omandanud ja seisawad kahtlemata siinpool oktoobrit.

Wõiks kunsti alalt veel mõndagi uue kunstilise tegewuse katset wõi ulatust ette tuua, aga mõnedeks järeldusteks jätkub sellestgi, mis toodud.

Ainult kinost veel mõni sõna. Waatamata et kino kõige eesrinnas käiwamaks kunstiks loetakse, kõige soowitamaks ja kõige aktuaalsemaks, waatamata suurele tööle sel alal ja määratumale huwile asja wasta — pole meil siin kuigi suuri, wõib olla koguni mingisuguseid eriti wäärilisi tagajärgi. Kino loetakse meil seniajani teatri traditsioonide — tihti pealegi mitte esimest sorti traditsioonide pärijaks, millega ongi seletatawad ühest küljest kinoartistide halwad grimmid ja pea alati märgataw ulatuse kitsus (prowintzialismus), mida silmatorkaw „ameeriklastele“ järeleaimamine veel enam alla kriipsutab. Nagu iga järeleaimamine, ei ole see enam kunst ja ei wasta ei Wene inimese ega teatud kooli psihikale, — see pole enam kunst, waid tihti ennem asja-armastajate töö, dillettantismus. Meie ei oska liikuda, ja siin ei aita misgisugune „not“ (teaduslik töökorraldus), meil ei ole oma miimikat, ega ole

me wälimuselt sugugi mitte fotogeenilised, nagu spetsiaalkeeles üteldakse. Ostarbekohasemad on juba puht-agitatsioonilised teaduslised filmid.

Pole palju rääkida ka muusikast — siin on uuendust kõige wähem märgata. Kui nimetada koorilaulude edenedmist, eriti „suurepäralist“ koori Nemtsewi juhatusel, kui meeletule tadata suurt hulka rewolutsioonilise sisuga laulusi punawäe, pioneeride ja komsomoli jaoks, — siis oleks sellega pea kogu uus muusika üles loetud.

Esimisel waatlemisel pole need oktoobrijärelise kunstitöö ulatused kuigi trööstiwad, näib nagu takistaks midagi uue kunsti waba arenemist, aga see paistab ainult esimesel waatlemisel nii olewat. On põhjusi olemas, mida arwesse wõttes imestades näeme, kui ruttu uus ilmamõistmine kaswab ja wanad pehastanud wormid kaowad.

Ilmawaade muutub kiireste loogiliste eelduste ja peaaegu teaduslise arenemise põhjal. Ilmamõistmine aga, millele kunst tugeneb, nõuab wäljat läbielamist, ümbersündimist. Tihti näeme ühes ja samas isikus silmapaistwat rewolutsionääri, suurepäralist poliitikut, proletaarlast oma waadete ja elu-olu poolest, kuid samal ajal leiame et tal kunstiwallas algeline kodanline maitse on. Elu-olu ümberehitamine läheb pikkamisi, ja alles sellest uuest elukorraldusest wõrsus uus ajanõudele wastaw kunst.

Uus kunst „õpib alles käima“, aegamööda „taadikuube“ seljast maha kiskudes, aga hoolimata oma noorusest ja nõrkusest asub ta juutiwale kohale Eroopasgi, kus kodanluse wanadusest wäeti kunst eklektika ja eksperimendite teel alalist noorendamist tarwitab, ikka enam ja enam wärsket werd nõudes, kord orientalismust, kord neegrite kunsti, sellest kõigest tähelepandawat tühja-tähja luues.

Kõige selgemine on meie kunsti edusammud ja veel enam meie kunsti tähtsus Eroopas näha, kus kunst üldiselt, sotsiaalses mõttes, lõbustuste pii-rist kaugemale ei ulata ja seega kogu

oma kultuurilise tähenduse on kaotanud. Tarvitseb ainult sealset ülemäärast kino edenemist nimetada, kui kunsti, mis peajasjalikult tehnikal ja kaelamurdlikkudel wõtetal põhjeneb ja ainult — puht-waateline, ilma mingi sisuta kunst on. Samaseks lõbustuste otstarbeks on ka kerge jandi ja opereti edendamise, mis elust küllanenud närwide kõdistamiseks pornografiaga württsitatud. Mitte millegi muuga kui kunsti nõrkusega on seletataw ka Prantsusmaa esimise järgu maalikunstnikkude pööre tagasi meie aja-loomjargu allikate juure, warase renes-

sangsi juure, kuna teised aga lihtsalt oma tarwitaja — sõjajärelise spekulandi — maitset tabada püiawad.

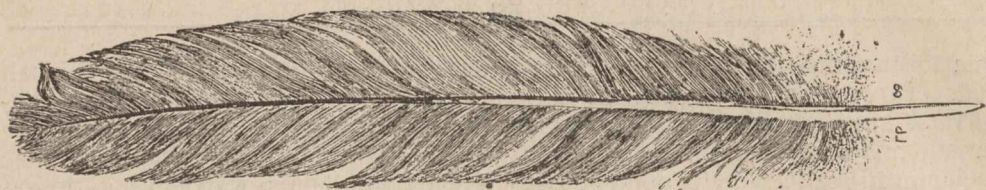
Nii siis hoolimata oktoobrijärelise kunsti wõrdlemisi wäikestest kättesaamistest, tuleb siiski tunnistada suurt ja tarwilikku tööd ses sihis, uue wärske kunsti, uue ajajärgu kunsti tekkimist, mis oma täiusele jõuab siis, kui kujuneb uus elu-olu; uus elu-olu loob uue kultuura, uus kultuur loob uue kunsti, mille alguse juures me seisame.

Toimetusele saadetud käsikirjast
tõlk. E. Jürgenfeldt

Wäiksed riigid: Aga mis meie sööma hakkame?
Suured riigid: Üksteist.

L. Brodatõi ajakirjas „Beremot“

Wälja kitsikusest!

Iga tõsine marksist mõistab, et pole klassita kunsti, pole mingit erapoole-
tut kunsti, kunsti enese pärast —
Ding für sich — nagu öeldakse, waid
analoogiliselt klassilisele moraalile,
ilumõistele on klassiline kunst, kul-
tuur üleüldse. Sellest, kuidas kunst,
näituseks kirjandus, on teeninud wõi-
mul olewa klassi ideesi, räägib aja-
lugu igal sammul selget keelt.

Selle kaheksa aasta kestel, mis
proletaarsest rewolutsioonist möödas,
on suurel Wenemaal nii mõnigi asi
muutunud, nii mõnigi asi kukerpalli
löödud, nii mõnigi uhke tammepuu
istutatud. On ka lähenetud proletaarse
kirjanduse küsimusele. Et see küsi-
mus lõpuotsuse oleks saanud, on
raske ütelda. Kes ei tunneks Wene
kirjandespõllul otsijaid entusiastisi,
Majakowski eesotsas (pahempoolne
tiib „Лев“)? Kes ei tunneks „Hulio
Hurenito“ looja Ehrenburgi, Fedini,
Pilnjaki (nimetades esimisi kättepoo-
tuwaid nimesid) ja paljude teiste
noorte kirjanikkude rasket otsimise- ja
loomisetööd käesolewal ajal?

Kuiwõrd „kõrgekultuuriline“ Lää-
ne (tuletagem meele tema surma-
tehnika kõrget arenemisejärge) ja
härra kapitalist-eksploraator meid
ignoreerida katsuwad, kuiwõrd nad
meie tulewast kunsti kui barbaarsust
hindawad, sedawõrd hele on simpaatia
meie wasta terve ilmakera proleta-
riaadis, niiwõrd igatsewalt waatawad
Nõukogudemaade poole miljonite töö-
liste silmad, lootes ainult siit uut
tulewikku, uut kultuura.

Me oleme asunud selle loomisele.
Juba idaneb ääretust stepist mühisewa
taigani nõukogude kool ja klubi,
juba tulewad Wenemaa sügawusest
esimised wabanemise akordid — töö-
liste- ja külakirjasaatjad — ja kõne-
lewad parteilisest, põllukultuurilisest
ja hariduslisest tööst hulkades.

Sealtpoolt tõuseb meile tõsine
klassiline kunst, tõsine klassiline
kultuur. Ta ühineb Gastewi tehase-
ritmusega ja annab meile tule-
wikukunsti — töölis-talurahwa kunsti,
proletaarse kunsti. Aastakümnete wäl-
tel kristalliseerib see. Ühes majan-
duslise wahejärguta elame läbi wahe-
järku ka kunstis. Pikkamisi wiilime
meie individualismuse pea ja rajame
kollektiwmuse.¹

Mõni aeg tagasi juhtusin „Päewa-
lehest“ lugema ridasid, kus keegi
Eesti „wabariiklane“ kaebas, et uue-
mas Wene kirjanduses puuduwat isik.
Selle tõttu olewat lõhkenud ka hing,
kirjandus olewat jäänud hingetuks,
mõttetuks, saanud kaootiliseks, pala-
wikuliseks. Naersin südamest selle
tahtmata kiituse üle. Mida wõisgi
kodanlise ideoloogiaga individualist
näha muud uemas Wene kirjanduses
kui mõttetust. Eks nähtud selles õpe-
tuses, et maakera päikese ümber
käib, omal ajal kah mõttetust. Wõib
iseegi nii öelda, et iga rewolutsioon
näib sellele, kes ise rewolutsiooni
kaasa ei ela, mõtteta olewat.

Aga tagasi kunsti juure. Ja nimelt
kirjanduse juure, meie, Eesti, kirjan-
duse juure Nõukogudemaal. Sest siin
ei olewat kõik korras, vähemalt
räägitakse nõnda.

Oleme sel alal rohkem kui millesgi
muus elanud sisseweost. Oleme toit-
nud end piiritaguste terwisewastaste
töödega, mis pööritamapanewalt
karjuwad — „made in Eesti“, ehk isu
kustutanud tõlgetega. Oma salwed

¹ Lunatsharski kirjutab: „Terwel kultuura-
wäerinnal wältab meie wõitlus, me oleme
kaugel eesmärgist, kuid me läheme edasi.
Idas waadatakse meie rewolutsiooni kui ilma
ärapäastmise peale. Läänes on kultuura raba,
ja seal oodatakse sõna meilt. Ainult meie
ehitame tõeliselt uue kultuura ja ei ehita teda
mitte üksi enestele, waid kõigile.“

on meil kaunis tühjad, ehk otsekohe tühjad. Olewal momendil võime näidata ainult paari ajakirja, „Orast“ ja „Sädet“, mis siamaani kidurate kadakatena joondunud meie ääretul silmapiiril, ja paari tõlget köidetena. Algupärased tööd on need, mis puuduvad wiimasiel aastatel. Ei ühtgi raamatut, mida võiks seada Eessaare Aadu tööde kõrwale.

Sellepärast on loomulik, et süüdistus on langenud kirjanikkudele ja luuletajaile. Sest kellest oleneb siis see Afrika põud ja see, et meie loome vähe ja halwaste, aga mitte hästi ja rohkeste? Kus puhkab proletaarne geenius? Äratage teda, äratage!

Seni on süüdistus olnud kaunis lihtne: süüdi on kirjanikud! Ja seda on põhjendatud väga mitmetwiisi, alates kaunis pealiskaudselt kuni eelwiimase „Orase“ numbrini (nr 2/8), kus R. Wasmi küünib märki laskma. Kuid ma arwasin siiski, et süüdistus on osalt tühja tulude lastud, sest „kirjanikke“, selle sõna tõsisel mõttes, meil ei olegi ju. Kirjanik saab oma nimetuse oma loomisetöö põhjal. Arusaadaw, peab awalik olema, et kui meil puudub kirjatöö, kust saime siis need kirjanikud.¹

Jah, see võib kõik olla, et meil on tõsiseid andeid, kuid — sellest allpool.

Muuseas on meil kõik 15 numbrit „Noori Kommunaarisi“, 8 numbrit „Sädet“, 8 numbrit „Orast“, üksikud köited „Edasi“. Olen neid lehitsenud täna koidul ja keskpäewal. Wahepeal on saanud õhtu, kuid mu meeololu

¹ See oleks õige muu ilma kohta, meil on aga, õnnetuseks, lugu nii, et iga õpipoiss, kel wast mõni wemmalwars on trükki sattunud, ennast juba meistriks — kirjanikuks — peab ja selles walearwamises ennast väga haawatud tunneb olewat, kui ta tööde puudusi puudutatakse, just niisama nagu teistelgi aladel meil õpilased endid — „teadlasteks“ peawad. See on muidugi meie ajalooline õnnetus, et meie nii jõuetud oleme, aga see ekslik enesewäärtuse ülehindamine — mis meil kahjuks ühine on narwataguste „suguwendadega“ — on kahtlemata üheks mõjuwamaks takistuseks ka kirjandusliste jõudude arenemisel. Sest see, kes tunneb, et ta puudulik on, on alati wastuwõtlikum õppusele kui see, kes ennast juba meistriks peab ja iga arwustuse pärast pahan-dab.

T. im.

on iga silmapilk walmis puhkema hommikuseks hüüks. Põhjuseks on — mu ees olew kirjandus.

See tüki ke ülesloetud kirjandust ei sisalda küll midagi erilist wäärtuslikku, kuid tema põhjal tohib „konstateerida fakti“, mis enesest väga eluline. Waadake ainult mäherdune murrang meie proletaarseis sulemeestes läinud 5 aasta wältel! Missugune wahel Kuna „Noorte Kommunaaride“ iga uus nummer uusi autorite nimesid toob, näib siin et järele jäänud on ainult tugewamad. Teiseks, kuna „Noortes Kommunaarides“ tihti allpool igasugust kriitikat seiswad tööd ilmusid, on iga aastaga nende autorid tugewamaks kaswanud. Tähen-dab — kuigi meie sulekangelased pole weel wäärt olla kirjanikud, ometi woiwad neist tulewikus kirjanikud saada. Kolmandaks, kuna „Noortes Kommunaarides“ iial töödest puudus pole, on nüüd neist alatihti nappus. Tähen-dab — arusaamine on kaswanud. Sest parem on mitte midagi kirjutada, kui kirjutada halbu luuletusi. Oo, ma wõiksin tuua süle ja seljaga näiteid. Wõiksin kõrwu seada salmid „Noortest Kommunaaridest“ ja „Orasest“ ja näidata nende wahet, kuid see pole praegu mu ülesanne. Tahan ainult näidata taktika wildakust, mis tarwitatud süüdistustes meie wasta, ja anda tõuget niihästi süüdistuse kui süü enese lõpetamiseks.

Algame juurtest. „Edasi“ nr 50, 4-ast märtsist 1923. a., ilmub Oskar Kullerkupu kirjatükk „Luulest ja luuletajaist“. See on esimene järelepärimine, et kuhu on saanud meie „poeetid“, et nad ei awalda end. Kullerkupp loetleb — Joh. Wiedemanni, Ain Rannaleeti, Eliise Tenterit, Arno Kewadet ja Kusta Üksperet ning seab küsimuse üles, miks nad waikinud, kurjaennustawalt tsiteerides Wiedemanni:

«Mult nagu tsitronilt sa imesid kõik mahla ja maha jätsid kuiwaks jäänud tahla.»

Sõna wõtab Eliise Tenter. Küsimusele, kas on meie kirjanduslik loomisewara tõeste nii ruttu läbi põlenud, wastab ta: ei iialgi („Edasi“ nr 63

sestas aastast, kirjatükk „Moodne antagonism“). Ta põhjendab luuletajate waikimist majandusliku eluga.

„See kompromiss kodanlusega (nagu E. T. uut majanduspoliitikat iseloomustab) tekitas nii majanduslikus elus kui ka proletaarselt mõtlewate ja tundwate noorpoetide hinges teatud antagonismi, mille tagajärjel kirjanuslik ja proletaarse idee ajutine kerge kriis.“

Agaga juba samas numbris ligineb K. Dixi küsimusele praktiliselt. Ta toonitab („Ei enam wiiwitust“) sideme, tsentrumi puudust kui üht produktiivsuse puuduse peapõhjusist:

„Me peame kogu jõu, kes suutelised on wõitlema ideoloogiasel wäerinal, ühe keskkoha ümber koondama.“

Kahju ainult, et need sõnad jäid tuulde õelduks.

Peale seda lahendab O. Kullerkupp ise oma ülesantud küsimust. Ta leiab, et majanduslikud olud, milles proletaarne sulekangelane elab, ja rasked aastad niiwõrd kurnawalt tööjõu peale on mõjunud, et on lämimatand selle tormi ja hoo, millest nii rikkad olid „Noored Kommunaarid“. Kullerkupp küsib:

„Ons meil õigus pärast seda, kui proletaarsed poeedid annud maksimumi energiat suurimale ülesandele, ülesandele,¹ mille kõrwal kahwatawad kõik teised teenused, nõuda neilt mingisugust teist energiat pingutawat loomistööd?“

Ja ta wastab: loomulikult ei!

Sarnased mõtted kutsuwad välja H. Pöögelmanni ütlemata terawaid sõnu meie luuletajate kohta üldse. Ta lausub („Edasi“ nr 73 samast aastast):

„Kahtlema paneb, kuiwõrd meil siin tegemist on proletaarsete luuletajatega — kui üldse kõnet wõib olla luuletajaist.“

Pöögelmanni on häbi poeedi Kullerkupu ideaalide pärast. Ta analiseerib neid ja leiab, et nad on puhas wäikekodanlikud. Agaga:

„Kui Engelsi uskuda, siis tuleb rewolutsiooniline luule otsekohe tühjast kõhust“, ütleb ta. Sest ainult tühja kõhu kaudu tõuseb rewolutsiooniline ideoloogia pähe. Kahtlemata oleks Pöögelmanni õigus, kui ta ei segaks aega, mis wõib olla kahe sugune: rewolutsiooni eelne ja peale rewolutsiooni.

Edasi leiab Pöögelmann kui wanem kirjanik noorte tindiwiskajate juures enam mängimist ja edwistamist kui tusedaid üleelamisi. Peame talle ses osakese tõtt andma, sest meele tule tades, „Noorte Kommunaaride“ aegu peab ütlemata, et see oli kewade, mil nooruse wallatu karnewaal, käis läbi maa, kus tihti agaga sellepärast kirjutati, et taheti kirjutada.

Kuid Pöögelmanni kohtumõistmine on karm ja armuta. Tema sulest on laused:

„Püüti keeleliste solkimistega waimlise sisu waesust kinni katta, wormiliste helpemistega ja kõlaliste kõlksutamistega ideaalide tühjust warjata. Kui agaga jõudis aeg, kus kõlksude asemel tõsist sisu, keeleliste wäänutamiste asemel tõsist luulet nõuti, mida ainult sügaw idee, tõsine ideaal wõib anda, siis oli pankrott majas, sest nagu ennem ei olnud tõsist proletariaadi wõitluse ideaali, nii ei ole nüüd uue, proletaarse ilma üleschitamise ideaali, seda ainukest, mis nüüd luuletajat wõiks tiiwustada.“

Siin on wäike wildakus. Pöögelmann, kui materialist, teab küll, et „ideaalide tühjuse“ põhjus ei peitu kusagil mujal kui majanduslikus, materjaalses elus. Need olukorrad, milles proletaarsed sulekangelased liikusid, pidid olema põhjuseks ideaalide lõhkemisele.

Ruum ei luba sellel pikemalt peatada, tähendan ainult et Pöögelmann tegi oma analiisi poolikult ideaalisi õhku riputades.¹

¹ Kui autor loogikaliselt järeldaks, siis peaks ta minu oletusi kinnitama, sest luuletaja, kelle ideaalid lõhkewad, kui ta proletariaati näeb raskelt jõudu pingutawat oma seisukorra parandamiseks, ei wõi olla proletaarne luuletaja. Kui tõeste proletariaat oleks sattunud seesugusesse meeleheitese nagu need luuletajad ja kaotanud oma ideaalid — kus meie siis praegu oleksime?! Need luuletajad pidid siis olema ainult kaasajooksjad, kes on pudenenuid maha töörahwa hõlmade küljest rasketel töödel. Eks ometi? H. P.

¹ Kõne oli klassiwõitlusest.

Aga kus on siin tõde?

Wõtame „Orase“ nr 2 (8), kus kõneldakse järgmist (R. Wasmi, lk 72):

„Tuleb meele üks kirjanduslikkude kalduwustega tunde-erk aktiivne seltsimees, kes... rewolutsiooni keerus wiibinud, tuhandete huwitawate inimestega kokku puutunud ja kellel selle tõttu kõik eeldused, huwitawa töö kirjutamiseks. Ja ta tegigi katse. Kuid „Oras“ ei saanud seda awaldada, sest see oli ainult kondikawa, tooresmaterjal, — puudus spetsiaalne ilukirjanduslik woolimine. Tähendab, mitte elulikkuse, ideelikkuse, waid oskuse puudus. Meie algawad proletaarsed kirjanikud tunnewad õieti ja näewad hästi, kuid nad ei suuda veel teistele näidata.“

Pöögelmann näeb ahtruse põhjust peaaegselt selles, et kirjanikud käesolewa elu ja aja poesiat ei näe ega tunne. Nad on wõõrdund elust, olles enamiste koolipingis. Walitseb ikkagi ideede puudus jne. Üheks selle tundemärgiks („Oras“ nr 5—6, „Ääremärkuste asemel“) olla worminarrus, keelehalpus. Peab jällegi tähendama, et Pöögelmann räägib ideedest ilma kindlaks tegemata, millest nad olenevad. Kas on kirjanikud otsekohe wäikekodanlased, s.o. rewolutsioonile wõõras element, wõi on põhjus teine?

Kuid lõpetame. Seep see wiga ongi, et raiskame liig palju asjata sõnu. Kindel on, et puudub meie sulékangelastel wilumus, oskus, wirtuositeet, mille tõttu nende tööd täidawad ainult paberikorwisi. Kuid seda puudust on wõimalik kaotada aastatega. Seda kaotame püsiwa tööga, harjutamisega ja eneseharimisega. Kuidas on meil lugu selle tööga? Wasmi karakteriseerib olukorda nii:

„Wiletsamast wilets. Waatamata kirjanduslise töö ülisuure ühiskondliku tähtsuse peale, on kirjanduslise spetsialisti loomine täieste tahaplaanile jäetud. Kantakse küll hoolt punaste õpetajate, agitaatorite, parteitegelaste moodustuse eest, antakse neile aladele ettewalmistajatele õppimise wõimalust, riiklisi abirahasid jne. Kes

oleks aga kuulnud algawate kirjanikkude toetamisest?“

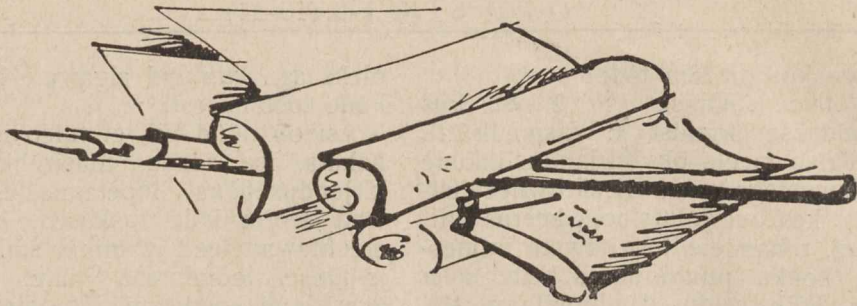
Asi on nüüd nii, et tuleb ise tööle hakata, ise asuda edasirühkimisele, kirjandusepõua lõpetamisele. Tulewad wõita kõik raskused, kõrwalemeelitawad teed ja minna sihikindlalt ja ühiselt loomisetöö juure. Mis on aga olnud siijamaani? Me oleme laiali, igaüks uppunud endasse. Oleme wõõrad, ei tunne üksteise kawatsusi, saadusi ega hädasid. Nii ei tohi see olla! Nii wiisi ei lahenda me iial kriisi oma kirjandusepõllul ega pääse kitsikusest. On tarwis liituda, luua kollektiiv, assotsiatsioon, ring. On ülem aeg astuda wenelaste jälgedesse ja sellal, kui Eestis kirjanikud käiwad rahukohtus üksteisega aukraadi haawamise pärast kisklemas nagu tigidad kuked, asuda plaanikindlalt enese kallal tööle mitte üksikutena, waid kollektiivina.

Selleks pakun mõlemaid käsi. Asugem kollektiivismile. Midagi head pole annud individualism. Kõik need minewikangelased, kõik need individualismi komeedid, Hamletid, Faustid, Don Kihotid ja Brandid on ainult passiwiteedikangelased, negatiivsed elujõuetuse ja üksinduse kangelased.¹ Meie kangelased peawad olema wastupidi aktiwiteedikangelased, geniaalsed juhid, kõnelejad, organisaatorid, kõik need kelle ümber koondub hulk. Õppigem tema psiholoogiat, tema elu.

Weel kord, liidu, kollektiivi loomine on meie noorte sulékangelaste hulgas päewaküsimus.

Am Rannaleet

¹ Ärgem ikka niikaugele mingem, et kiitleme: enne meid pole ilmas midagi head olnud; see oleks sisuliselt justament sama paha kui ütetus: Pärast meid tulgu kas wõi uputus! Ei maksa ka unustada, et Marx neist individualistlikkudest kirjanikkudest wäga lugu pidas ja et just üks ülemalnimetatuid — Fausti looja Göthe nimelt — tema armsam ja lugupeetum ilukirjanik oli. Meie oleksime tõeste liig — individualistid, kui ei näeks, et meilegi ühiskonnakord kõige selle suure — ajalooliselt kollektiivse — töö õladel seisab, mida miljonid individualistid eelmistel ajaloojärkudel on kokku kuhjanud. Toim.

Kirjandusliste jõudude organiseerimisele

Meie töörahwakirjanduse tegelased arutavad ajakirjades proletarise kunstipõllu seisukorda ja puudutavad ikalduse põhjuseid. Muuhulgas on meil seal isegi elukutselistest kirjanikkudest juttu olnud.

Pole sugugi liig, kui rewolutsiooni algus tõsiselt puudutame rasket küsimust. Muudkui teine asi on, kas rewolutsiooniline kunst sarnast elukutset tarvitab või küsimuse oopis teisel teel ära otsustab.

Eesti kirjanikud olid alati poolkutselised. Kui mõni kirjanik aeg-ajalt ideaalini jõudis, kirjanduse omale elukutseks tegi, siis tundis ta saelsamas oma seisukorra võimatust, otsides pääseteed ajalehelauda, kooli ehk kantsleisse.

Nii olid Eesti kirjanikud alati mingi kindla kutsega oluliselt seotud, ja — kui me siin lubame endile proletariseel keelel kõnelda — teenides kunsti wabatahtlikult, ületundidel end puhtale waimutööle andes, rehkendamata asjaoludega, et maksetaw honoraar wõimata wäike oli.

Siin sattumegi mõõdapääsematalt oma küsimuse kallale.

On kirjanikud proletarsetes elutingimustes alati wõimalust leidnud kunsti teenida, kuidas ei suudaks nad seda tänapäewal, kus juba nii mõnedgi eeldused wõrdlemata paremad on kui enne.

Tahtepuudus ei wõi siin põhjuseks olla. Elunähtused tõendawad, et intelligentsi keskkhiidestgi juba 50—70% on kahtluseküllast lahkunud ja rewolutsiooniteele astunud.

Kas peame siis oletama, et meil kirjanikka hoopis ei olegi?

Ei wõi olla tõsist proletarlist kunstnikku, kes tegelik rewolutsionäär ei oleks. Tema rahu, tasakaal, pidi kaduma ammu enne rewolutsiooni, ei wõinud ka siis veel tagasi tulla, kui nep wälja kuulutati ehk kui Inglismaa wormilikult NõukogudeLiitu tunnistas. Ja kogu aeg kuuleb see rewolutsionäär kahe ilma kutsumist. Ühelpool realne elu, teiselpool kunst. Ja kergelt wõidab esimene.

Murra katki sulewars, wiska metsa. Pigista käsi wabalt rusikasse, tule meiega kulaku wastu, tule rookima wanailma jäänuseid, kõndundit ja mülget, mis eilsel wõitlusewäljal õhku kihwtitab. Kirjeldada wõib seda wast kunstnik kümne aasta kauselt. Aga tänapäewal organiseerib kulak küla-ajakirjaniku tapmist.

Mõnikord ei tee kunstnik sarnaste oletustega tegemist, ei wõõrasta sellestgi, kui kui ta realsena tema ette astub. Wahest tõrgub kirjanik wastupidistel põhjustel sulge wõtmast. Pilt on ilus, selge, wärwiwäärt. Kuid katsu, kas sa tema edasiandmisega toime saad. Ei ole sul wõimalusi süweneda ega ulatada — ära puuduta rasket teemat. See on rewolutsioonipühadus, rewolutsiooni kõrgus. Ennem kirjuta nepmani ehk kulaku wäidetest, saada lihtsõnumid ajalehele ja kirjelda kui wisa hing on kolmepõllu sisteemil.

Aga kui seda wiimast — igapäiset materjaali — ka ei ole, kui meie ajalehed ja ajakirjad materjaali puudusel kuiwawad ja ühekülgeks jääwad, mis siis peame ütlemas?

Katsume õige küsida, mille wõi kelle peale me loodame. Kus see kirjanikukiht õige asub.

Eesti kirjanikud on enamiste kaswatajad, kooliõpetajad olnud. Ja kui meil teist kirjastekihti ei ole tekkinud, peab proletar-negi kirjandus katsesarwed sinneruole sirutama. S.N.W. Liidu territoriumil töötawad sadanded Eesti koolid ja õpetajad — kuidas oleks nende kirjanduslise jõuga lugu.

Muudku raske on siin kirjanduseni jõuda. Siin kunstiga kokku saada püüdes ruttame saja saatuse peale ja kolame kümned küsimused läbi, trehwame tungiwaid kohustusi, mida kool ja wäliskool täpseks täitmiseks õpetajale ette paneb.

Muidugi on see kõik wäga hea kool kirjanikule, sest talurahwa eluküsimusi arutades, pioneerisi ja noorkommunistisi organiseerides, kulakutega wõideldes, kooperatiivi elustades kogub õpetaja arutu hulga aineid ja materjaali — kirjanduslise töö tarwis. Aga — nädalas on ikkagi veel ainult 7 päewa, à 24 tundi = 168 tundi, millest kulub: koolitööle 62 t., ühiskondlisele tööle 26 t., muude tööde ja kohuste peale 45 t., s. o. kokku 133 tundi. Jääb järele 168—133 = 35 tundi nädalas.

Tahab nüüd õpetaja sõnumisaatja kohuseid täita, siis tuleb aega lugemiseajast ehk teistest tundidest wõtta. Kunstiwaartusliste kirjutuste jaoks ei awita siit ja sealt kärbitud tunnid. Selleks kulaks ära terwed päewad, wähemalt pikad, wahiwaband öhtud. Aga neid ei ole. Kõik 7 öhtut on arwele wõetud ja ettenägemata koosolekutele tuleb öödest lisatundisi wõtta.

Wõtke tegelasi maalt wõi linnast, wõtke neid misukeselt ühiskondliselt tööpõllult tahate, meieaegsed tegelased on halwad kirjanikud. Isegi wäikseid kirjamehi pole siginemas. Kellelgi pole aega sulega susida, nagu enne rewolutsiooni oli.

Pole waja näitusi muretsema minna maast ja ilmast. Paneme Demjan Bednõi kompleksiapostliks ja hakkame siis talt sütitawat waimutööd kirja-põllul ootama! Kas sm A. Gastew ei annud nii põhjatu ilusaid lootusi belletristika alal. Kuid tema kaunid laulud waikisid peagi, kui ta tööinstituudi juhtimisel tehniliste töödega ülepea koormatud sai.

Enne oli proletaarne kunstnik ilma publikumita, nüüd on proletaarne lugeja ilma raamatuta. Kuid rewolutsioonilises külas on rahwas oma luuletajatega paremas wahekorras kui kunagi ajaloos. Maal ei ole wist üle 10%, kes järjekindla ajakohase lugemisega hoobelda wõiks; 90% on rewolutsiooni mõjud ilma trükimustata saanud. Küla-teater, koosolekud ja miitingud rowolutsioonipühadel, puhkepäiwil — siin pole tegemist puupalja poliitika-agitatsiooniga, see on ühtlasi kibe kesakünd tulewiku kunsti külw le. Poleks meil tänapäewal seda — oleks meil mure rewolutsioonilise kunsti pärast. Aga nüüd on meil tema pärast rõõm. Sest me teame, et meil tema pärast rumalat kurtmist kuulata ei tule: „Rahwas ei saa kunstist aru, tõsine kunst on wäheste asi, on walitud publikumi pärisosa.“ Ta tuleb. Muudkui kolmat kella peame ikkagi ära ootama.

Ta on uus. Tal on ka uus tehnika ja dekoratsioon, mida kodanlisest kasumetsast walmilt wõtta pole. Ja mida enam ta wiib, seda hiilgawamalt täidab ta oma ülesanded. Ta tuleb ja häwitab wanailma wiimased wäed, mis klassisõja püssitikkude wahelt läbi läinud ja mida uus kool häwitada ei suuda, purustab põlised usujäänu-

sed, lõhub minewiku majapidamise mõistmata reeglid ja sulatab wana kultuura kiwinunud traditsioonid.

Kuid see ei tähenda, nagu oleks meil wara kunstist kõnelda.

Õpetaja, kes enne trükimasina jaoks üht ja teist kirja pani, organiseerib nüüd seinalehti, elawlehti, litomontaashi, teeb aruandeid, referaatisi... Järjelikult — nüüd on tema wabatöö kollektiivsem ja wiljakam. Ja kui ta seda kõike teeb pioneeride ja noorkomunistidega käsikäes, siis on asi kõige paremas korras. Ja meil polegi põhjust kirja-põllu pödemisest rääkida. Aga et me kõige lõpuks ikkagi peame ka trükimasina jaoks käsikirju tegema, siis on waja kohtadel kui ka keskkohas organisatsioonisi, kes meile kas wõi tehnilisigi juhatusi annaks ja läbi waataks needgi wähesed käsikirjad, mis me läbewast ajast „loome“. Aga kas on meil sarnased asutused olemas ja mis on nende algatuseks ära tehtud?

Me elame jõudude korraldamise ajajärgul, organiseeriwuse päiwil, kuid kirjandusliste jõudude organiseerimises ei ole meil kuigi palju näha, wähemalt laiemas mõttes mitte.

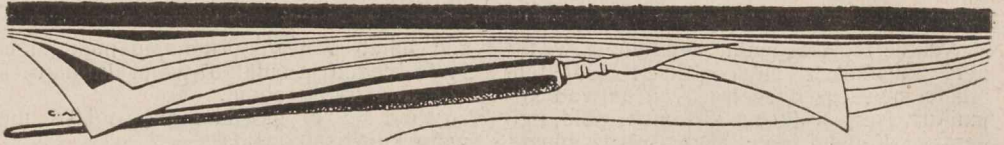
Ja just organiseerimatus tundemärk oli see, kui mõni noor kirjanik „elukutsest“ rääkima hakkas sel ajal, kus kunst ikka enam ja enam kollektiivse laadi hakkab kandma. Siin toonitame ainult seda, et uus kool õpetajatekihile kirjutamiseks enam seda wõimalust ei anna, mis wana kool andis. Kirjanduse alal oleme pöörepunktile jõudnud. Ja siin on esimene küsimus — organiseerimine, kirjandusliste jõudude seisukorra tundmaõppimine.

Leeningraadis on, kuuldawaste, noorte kirjanikude ring tekkimas. Loodame siis, et ta enda ümber koondab kõiki, kes rewolutsioonilise kunsti põllul tegewalt töötada tahawad.

W. Buk

Kolm joonistust — sel, eelmisel ja järgmisel leheküljel — ajakirjast „Журналист“

Kirjanduslised ääremärkused

1. „Elukutseline kirjanik“

Ja muidugi, W. Bukil on õigus — see on julge küsimus: elukutseline Eesti kirjanik. Aga selleks me ju rewolutsiooni-ajajärgus elame, et kõiki küsimusi julgelt päewakorrarele tõsta. Kus oleksime olnud ilma rewolutsiooniliku julguseta?!

Aga iseasi on küsimust üles seada, iseasi teda eluliselt lahendada. Wormiliselt ei saa ju midagi olla selle wastu, kui ühel ilusal päewal 25. Oktoobri prospektil käidawamal kohal, näit. Kaubahoowi wastas, ühel tore dal paraadiuksel suure sildi leiame pealkirjaga:

Jaak Jaagu poeg Jaakson

Elukutseline Eesti kirjanik

Julgust sel Jaagul juba oleks, aga kuiwõrd see ta korteritüüri ja muud maised kulud kataks, selle eest ei taha wist keegi meist wastutada. Sest lauludest ei saa ööbiku kõht täis, nagu Wene rahwasõna ütleb. Iga kirjanik aga on, kuigi see väga ebaluuleliselt, labaselt kõlab, ikkagi ka omajagu ärimees, kes oma kaupa pakub. Ja kuigi teatud piirini õige on, et kaupmees omale turu loob, siis ometi ainult piirides, mis talle tarwitajate nõuded ja ostujõud panevad.

Muidugi, iga ärimees ei tarwitse ju aasta lõpul miljonilise läbikäiguga arwestada — ka harjakas on kaupmees, justnagu kiisk on kala. Aga ka harjaka kaup peab ikkagi wastu wõetaw olema, peab müüdaw olema.

Missugune on ses asjas meie noorte algajate kirjanikukandidaatide pagaas? Ain Rannaleet tegi kord nende pampudes pisikese rewisjoni,

hinnates seda noorteringkonda, kes omal ajal õhinal „Noorte Kommunaaride“ ümber askeldasid, endile õige tõsise näoga kirjaniku-patenti nõudsid ja väga ennast haawatud tundsid, kui neile seda keelati. Ain Rannaleedi otsus oli kahtepidi huwitaw: esiteks olnud tööd weel väga ja väga nõrgad, ja teiseks — kaunud on pea kõik need kirjanikukandidaadid. Nende üleslugemiseks, kes weel järele jäänud, jätkub wist ühegi käe sõrmedest küllalt. Ja mis on needgi annud selleks, et neid wõidakas tõeliselt kirjanikuks nimetada? Ain Rannaleet hindas õ etimeil ei olegi ju weel kirjanikka. Tõepoolest, mõned luuletused, mis trükki läinud, mõned üksikud, arwad proosalised wisked, mõned tõlked... Peab julgust olema, et niisuguse pagaasiga — kirjaniku nime otsima minna. Kujutage endile silmapilguks ette, et mõni muusika- wõi maalikunsti õpilane sarnase kaubaga omal alal kunstniku nimetuse järele käe sirutaks. Wõi arwatakse, et Eesti keelepiirkonnas kunsti- ja kirjandusemeistri kohta teine mõõdupuu maksew on? Teatud piirini wõime ju endid petta, kui wemmalwärrside wõi mõne wiletsa jutujupikese kirjutajaid kirjanikkudeks ja maalikunsti alal käperdajaid kunstnikkudeks ülistame, aga see on väga kahjulik enesepettus, kahjulik kirjanikule ja weel enam kirjandusele: meie kaotame kunsti õige mõõdupuu silmast, lamene me ja labaneme.

Ja nüüd õppimise kohta. On nõutud, et noortele kirjanikkudele wõimalus antaks ennast täiendada, enam weel, et nende majandusline seisukord kindlustataks, et neile loomise wõimalust anda.

Kahjuks ei ole siia maani keegi weel asjalisemalt, konkreetsemalt

selle küsimuse juures peatanud, siis ehk oleks warsti selginud, et see nõudmine wäga liiwast laadi kannab. Kirjanikuks õppimine ei ole kingsepaks õppimine, isegi mitte ajakirjanikuks õppimine. Nagu muusika- wõi maalikunstnikuks õppima ainult raske eksamiga wõetakse, kus juba katsutawa and ja osawus silma paistma peawad, nii tuleks ka kirjanikkude koolitamisel talitada. Kus on meil selleks eeldused? Wististe ei ole kultuura-ajalugu weel ühtegi tõsist kirjanikku — kooli kaudu annud. Mis muidugi ei tähenda, et ka kirjanikule õppimist tarwis ei oleks; ei, on tarwis wäga palju õppimist, niihästi tehnilist kui ka loomise-wõime harjutamise alal. Meie kirjanikukandidaatide üks nõrkustest seisab just selles, et nad seda õppimist liig kergeks peawad, liig kiireste arwawad meistriks saada wõiwat, kuna õieti weel õpipoisigi kursust ei ole läbi wõetud.

Weel alustamata on nende kirjanikukandidaatide majanduslise kindlustamise nõudmine. Keda kindlustada? „Noorte Kommunaaride“ „poeetide“ peret? Wõi „Orase“ ja „Sädeme“ kaastöölisi, kellest weel raske on ütelda, kas neist üldse kirjanikka wõib walmida? Kuidas ja missugustel alustel peaks nende majandusline kindlustamine sündima?

Wõi konwerentsi kokku kutsuda, nagu seda keegi soovitas? Kirjanikkude? Ajakirjanikkude? Ajalehekirjasaatjate, wõi kõikide ühist konwerentsi? Kirjanikkude kaswatamiseks annaks see küll wähe.

Olen teinud need märkused, mitte et noortele jõududele, keda kirjandustöö tõsiselt huwitab ja sisemine loomisetung taga kihutab, takistusi teha, waid et ülearuseid illusionisi laiali puistata. Need on tööle kahjulikud. Peame tunnistama, et meie noortel äärmiselt rasked tingimused on oma wõimete arendamiseks, aga heidutada ega tagasi hoida see ei tohiks. Teadku noored, et wanad meistrid mitte wähem neist ei ole paberikorwi jaoks kirjutanud, mitte wähem walusaid arwustusi kuulnud.

Parem, kui neid noorelt kuuleb. Wana meister Tolstoi tegi oma suure romaani „Sõda ja rahu“ seitse korda ümber. Kas tohiksid meie noored pahandada, kui nemad oma nõrku töökesi, saadud arwustuse järele paar, kolmgi korda peaksid ümber tegema? Muidugi mitte. Nende õnnetuseks paistab aga seisukord niisugune olewat, et meil käepärane, asjalik, alaline arwustusgi (mis ühtlasi muidugi ka juhatus ja õpetus peab olema) puudub. Haridusemaja kirjandusering, kes seda ülesannet peaks täitma, põeb nähtawaste sedasama nõrkusehaigust, mida kogu oma kirjandusepõllul näeme, ja mis wast pikkamisi, wäga pikkamisi paraneb.

2. Mõned keelelised märkused

Ma ei ole keeleteadlane ja ei tule sellepärast järgnewate märkuste peale mitte kui teadusliste wäidete peale waadata, aga ajakirjanikuna, kelle woolimisesawi — keel, elaw keel on, ei saa mööda neist alalistest silmi ja kõrwu haawawaist, torkiwaist keele narrimistest, mida iga päew kannatada tuleb ja mis tarwilikkude näpunäidete korral ometi kergeste parandatawad oleksid. Ainult sel otstarbel tuleb järgnewaid märkusi wõtta.

Wenemaa Eesti keele üldine õnnetus on see, et ta igal sammul Wene keele mõju all waewleb. Meil ei ole keeleliselt küllalt tugewaks kaswanud selgroogu, kes selle wõõra mõju ees püsti suudaks jääda: pea kõik siinsed kirjanduslised tegelased on otsekohe Wene keele sees Eesti keelt kirjandusliselt tarwitama hakanud. Ja see annab ennast tunda.

Wõtke niisugused wärdjad, nagu: suhkru-liiw, mis eestlasele naeru peale ajab, sest eestlane tunneb seda ainet peensuhkru nime all; wõi — paks puu — jämeda asemel; wõi „suuteline olema“ — suutma; wõi niisugused ühekordsed eitamised, nagu „meie silume mitte ainult kassi, waid ka koera“, kus eestlane ütleb: „meie ei silu mitte ainult kassi“ jne.

Sellesse wigadeliki tuleb arwata ka arutumat wõõraste sõnade tarwi-

tamist, mis iseäranis selles rahwalikus kirjanduses, mida meie kirjaturg pakub, täieste lubamata on. Kui wõõraste sõnade tarwitajatel wähegi lugupidamist oleks lugeja wastu, siis otsiks ja leiaks nad wastawa tähendusega eestikeelse sõna wähemalt 90 korral saja hulgest. Puhastage keel ülearusest wõõraste sõnade pahast — lugejate pärast!

Eriti tuleks tähelepanekut juhtida ilukirjandusliste tööde tõlgetele, mis tihti pööritamapanewalt on tehtud — lihtsalt sõnad järjekorras ja kõige esimese kättesattunud wastawa mõisega ümber „pandud“. Meie tõlkijad näiwad arwawat, nagu oleks tõlkimine lapsemäng; ma ei räägi sellest, et isegi wastutawad tõlkijad, wastutawate tööde (näit. Lenini tööde) tõlkimisel waewaks ei wõta sõna õiget tähendustki järele waadata, waid silmanähtawast mõttewassingust hoolimata sootuks walesõna paberile wiskawad¹ — nõndanimetatud rahwakeelsete kirjatööde tõlkimisel tikub igasugune keelemõiste kaduma.

Tuleb tähendada, et just rahwakeeliste kirjatööde tõlkimine iseäralist hoolit ja kõigepealt wäga head oma rahwakeele tundmist nõuab, sest wõõra rahwakeelse töö peab oma keele keeleliselt ümber looma, ainult siis wõib ta lugejale selle iseäralise mõju anda, mida kirjanik talle rahwakeele tarwitamisega tahtis anda. Kahjuks tunnewad meie tõlkijad üleüldse wähe Eesti keelt, rahwakeelt aga pea sugugi mitte.

Sellega on seletataw weel palju muidki keelelisi konarlusi. Näit.: enam andelisem, enam wilunum jne, kus Eesti keel ainult ühte wõrdlussõna lubab: kas enam wilunud ehk wilunum, kas enam rumal ehk rumalam, mitte aga enam rumalam. See ei ole isegi Wene keele õige tõlge, waid Wene keele narritud tõlge.

Järjekindlalt segatakse ära sõnade „siht“ ja „eesmärk“ mõte. Igal sammul leiate ütelsusi: „lõpusiht“, „et

¹ Mäletan juhtumist, kus Lenini töös sõna „убожество“ (armetus) oli tõlgitud „jumalikkus“ (божество), hoolimata sellest, et juba mõttekäik seda ei lubanud.

seda sihti kätte saada“ jne, kus lõpu-eesmärk, ja esmargilejõudmine peaks seisma. Peetagu meeles: Jaak sõidab trammil 25. Oktoobri prospekti pidi Oktoobri waksali poole. Ta sõidab lõunaida sihis; ta eesmärk on Oktoobri waksal; tramm on abinõu edasiliikumiseks ja sõidu otstarbe on Moskwasse reisida, kus Jaagul teatud ülesanded täita on. Neid mõisteid ei tohi keeleliselt kunagi segada.

Meie keeletarwitajad — ja selles patustawad ka Narwa jõe tagused „suured“ keeletargad — ei taha aru saada pehme ja kõwa umbhäälikuga sõnalõppude wahest, mis wastawalt ka kas pehmet wõi kõwa häälikut kaasa nõuawad. Eestlane, kes mitte weel siirunenud ei ole, teeb wahet sõnade „tuur“ ja „uur“ lõputähe „r“ wahel: esimesel korral on ta kõwa ja sellepärast wõtab ta muudetes kõwa hääliku „a“ kaasa; wiimasel on ta pehme ja saab pehme hääliku „i“ (tuur, tuura, aga uur, uuri). Meil aga sumatakse edasi kultuuriga, just nagu oleks ka siin „r“ pehme, samuti dikatuuriga jne, kus kultuura, diktuura peaks seisma, nagu tuuras.

Teine samasugune silmatorkaw keelesolkimine tuleb nähtawale sõnade liitmise juures, kus nüüd moodiks on saanud ilma millegist küsimata nimisõna alguswormile (nimetawale) teist sõna „sappa lüüa“: metalltööstus, terastoodang, merilaine jne. Kõneldakse: metallsammas, s. o. metallist sammas, aga mitte metalltööstus, sest tööstus ei ole mitte metallist, waid töötab metalli kallal. Rahwakeeles tehakse wahet kuldkoti ja kullakoti wahel: esimene tähendab kotti, mis kullast, teine — kotti, milles kulda kantakse. Kes aga siin kui seal, „moodne“ keelerewolutsionäär olla tahtes, jonnakalt sama kuldkotti tarwitab, see ei ole tõeliselt mitte keeleline rewolutsionäär, waid ninatark, keele solkija.

Samati ei wõi ütelda Kunstlik kirjandus ja kunstiline wõi, waid tuleb ütelda: kunstlik wõi (kunstwõi, järehtehtud wõi) ja kunstiline kirjandus (kirjandus, mis kunsti käsitab).

On mõisteline wahe wennaliku ja andelise wahel, ja keele wastu patustab see, kes lõpud kas ühe wõi teise (-lik wõi -line) liistu peale tahab kokku kiskuda. See küsimus on siiski laiem, kui et teda „märkuste“ piirides ulataks lahendama.

Saagu neist märkustest — sekskoraks. Materjali nendeks wõtsin peasjalikult „Edasist“¹ ja käsikirjadest, mis „Orasele“ saadetud. Teda leidub aga küllaliselt ka mujal. Ja leidub sadandetes teisendites. Meie kõneleme kirjanikkude ettewalmistamisest, komberdame aga keeletehnikas weel nagu karkude otsas. Nii igatahes kiirjooksjaks ei saa. Keelerawitsemise peale tuleb tõsiselt rõhku panna.

3. Kuid mitte kehkenpükslikult

Nagu Narwa jõe taga. Seal ilmus mõni aeg tagasi Joh. Aawiku teos, mis — eelkiituste järele — pidi ütlema ennekuulmata sõna maailma keeleliste uuenduste kohta käiwas kirjanuses ja „awama awarad edenemise-wõimalused kõigi maailma rahwaste keeltele“ — nagu kord „Postimehes“ kelgiti, ja nagu kehkenpüks Aawik ise oma raamatus näib kõmutawat, üles kutsudes „ajawiimata algama seda suurt liikumist, Eesti keeleuudust tegema esimeseks maailmas“. („Waba Maa“, 53, 5. 8. 1925.)

Et Eesti isamaanarridel „Eestimaa käib üle kõige“ ja „esimene maailmas“ on, see ei ole uudis, ja sellepärast poleks maksnud Aawiku kehkenpüksitamisest eraldi juttu teha, kui mitte sellel kõmureklaamil teatud ideeline sisu ei oleks, sisu, mida „Waba Maa“ oma juhtkirjas „rahwusliku kultuuri aateks“ ülistab.

Mis Aawiku „kultuuriaatesse“ puutub, siis ei ole meil sellesse sest-saadik enam suurt usku, kui seda „aadet“ omal ajal „Noor-Eesti“ „Ruthi“ kaudu — naisterahwaste „tagumiste hemisfääride“ näol tundma õppisime, aga et teatud erakonna

häälekandja tema keelelist uperkuudilöömist ja weskitiibadega wehklemisel maailma esipoksija aunime taga-ajamist „rahwusliku kultuuri aatega“ seob, selle aate teostamise wõimalust ainult Aawiku keeleuudendamise gümnaastikaharjutuste kaudu näeb, see kõneleb meile selle „kultuuriaate“ täielist pankrotti.

Oleme ennemgi nii mõnel korral tähendanud, et Eesti uuematel keelenarrimise katsetel mitte niiwõrd keeleline aluspõhi ei olnud kui ühiskondline. Wäitasime siis, et kodanline noorsugu selle keelemoonutamise kaudu ennast „liht-rahwast“, pööb-lest, eraldada püüab, oma ette „kõrgemat kihti“ — „bessere Leute“ — luua tahab, kes ei oleks mitte „kui seesinane tõlner“ — töörahwas. Siis paistis see keelemoonutamine ikkagi weel ainult kui kodanlise kihi eraldumise abinõu olewat. Nüüd minnakse kaugemale ja lähendatakse teda aatele enesele: „Autor on siin üles seadnud kõrgema kultuuri idee...“ „sest kunstlik keeleparandamine ja täiendamine paistab talle olewat meie ainus pääsetee...“ (Minu sõrendus. H. P.)

Meie tahaksime sellest — et mitte kaua kodanliste sonimise juures peatuda — meie keele-moodinarride jaoks, kes uisapäisa Aawiku ja siurulate jälgil müttawad, ühe järelduse teha: kui kodanluse aatewaesed ja ideeliselt panprottijäänud waimlised sõnamehed ise awalikult tunnistawad, et keeleline uperkuuditamine neile nende ideelisest pankrotist pääsemise teeks ja abinõuks peab olema, siis peaksime meie, kes ju ometi pimedast peast kodanluse aatepankroti tühja kotti püsti ajama ei ole kutsutud, seda enam ettewaatlikud olema nende „uuenduste“ ja „täienduste“ wastu. Meie aaterikkusest ei annaks see mitte kõige hiilgawamat tunnistust, kui endid wabatahtlikult selle wankri ette rakendaksime. Meie keeleuudenduse pooldajad peaksid enne hoolsaste järele kaaluma, kui Aawiku „rahwusliku omapärase kultuuri“ kambaga — ühte rekke istuwad.

¹ Artikkel on kirjutatud 1925. a. algul, kuid seda keelesolkimist, milles „Edasi“ aastaid otsa meie noori keeleõppijaid kaswas, tundub weel nüüdki igal sammul.

4. Kirjawastuste asemel

Et see hoiatus mitte ammu liig wara ei tule, selleks lubatagu paar näidet tuua meie „proletaarsete poeetide“ sünnitustest, mis „Orasele“ awaldamiseks saadetud. Üks neist algab oma „tsüklust“ „Poet ja ajawaim“ järgmiselt:

Kes sind loonud
Ilma toonud
Surnupalgelise
Pilwi hõbewalgelise —
Õine — mustesilmiline
Ilmakurbus warjuline.

Ja lõpetab järgmiselt:

Jää wait oo inime — jää rahul weri keew —
On olewapäwil sündind see
Kõik seks —
Et ilmakorda heroilist luua
Uut aega rõhutuile tuua...
Et tugewamalt hoiduks
Mu kates purpurline wõidulipp.
Plebeide werest sündinud embleem
Jääks igaweseks helendama —
Wiisnurga kiirgaw diadeem..

Puhtkodanline „ilmakurbus“ ja wõõraste sõnade „hiinakeelse“ sodiga tööliisele läilaks solgitud „wiisnurga diadeem“ — selle „proletaarse poeesia“ häll on silmanähtawalt — Siuru.

Teine „proletaarne“ kannab töörahwale lauale pealkirja all „Kaks hirwitust“ sihukese „poeesia“:

Nagu mõnitus
mürk-muigeline,
huluw helwetine
hirwitus!
Naerge, hirwitage, õgardite orde
Kõrid! Kugistage kulda,
kunni määratsejad masendet teil mulda!

Mis too olnes?.. Mina küsin sedadasama... Et luuletus „proletaarne“, siis peaks arwama, et need „õgardite orde“ ikka midagi kodanlist peaks olema, aga mis keeles wõi kujul, selleks on erilist sõnaraamatut tarwis.

Lõpp on keeleliselt wähe selgem:

Kõik planeedid, Päike, Maa,
nüüd wasar-löögest rökka!
Päikest palute meilt? Ei, nüüd, päike meie!
Hilja teha nalja, teie peie
ajaks walmis meil tiwmasinate rongid:
Küll siis näete! Onnid keldrid, katus-
kongid!
tõuswad terastiiwul pilwi pääle üles,
ja waid naeratawad päikse süles,
nähes kui te sööte iseendi
weristades wennad wendi!
Oo, sel wiimsel pörgupidu laual,
haiswal kulla kalma-haua,
tulnd aeg meilgi hirwita!
Ha-ha ha!

Ka tööline — hirwitab seesuguse „poesia“ üle, kus onnid, keldrid, katuskongid (aga keskmised majakorrad, kas need maha jääwad?) terastiiwul pilwi peale wuhisewad, just nagu oleks see mõni krati killawoor. Ja milleks? Et „proletaarlased“ — põrgu pidulauai hirwitada wõiksid!

No ütelge, kellele on seesugust sonimist, seesugust pläramulinat waja? Mis on sel rämpsul tegemist töörahwaga wõi töörahwal selle rämpsuga? Seda enam, et ideeliselt siin pöörast juttu aetakse: töörahwas tõtaku pilwede peale ja oodaku hirwitades, millal kodanlus iseenese nahka õgib. — Seesugusel luulel on sama wähe prooletarsust kui wähil willu.

H. Pöggelmann

Tehnika ja arstiteadus

Rahwatomisjar N. Semasško ajafirjas „Техника и Жизнь“

Arstiteaduse arenemine on ajalooliselt tehnika ja kõigepealt looduseteaduse arenemisega kõrwuti käinud. Teaduslise meditsiini mõtte õitseage langes aja järele kapitali, s.o. tehnika arenemisega ühte. Reflektsed sholastikalised ja metafüüsikalised ettekujutused arstiteaduse (näit. eluelektsiiri) üle andsid teaduslistele ettekujutustele ruumi, kui tehnikaliste teaduste edenemine selleks tarwilise aluse lõi.

Nii mitmedgi teaduseharud arstiteaduse-wallas tekkisid looduseteaduse wõitude pinnal, need aga ilmusid omakorda kaswawa tehnika wõitude tagajärjel. Näit. bakterioloogia (pisielukate-teadus), mille wõimulepääsemine läinud aastasaja lõpul ja praeguse algul terwele teaduslise meditsiini ajajärgule oma wärwi andis, wõis areneda alles zoologia (loomadeteaduse), lihtrakufesteteaduse edenemise tagajärjel. Uued leidused zoologia-wallas pakuwad weel kuni praeguse ajani bakterioloogia edenemiseks uusi teadmeid.

Keemia- ja füüsikateaduse kaswamine wiimase aastakümne jooksul on teaduslise meditsiini mõtte peale oma kindla märgi wajutanud. Ja wiimaste aastate arstiteaduses on märgata kindlat pööret biofüüsika ja biokeemia poole. Tuba on Croopas ja ka meil Wenemaal sellekohased asutused tärganud (professor P. P. Lasarewi biofüüsika-instituut ja professor A. N. Bachi biokeemia-instituut Moskwas). Ja füüsika ja keemia saadud teadmeid kasutades teeb arstiteadus haiguste selgestegemises ja arstimises hüiglasuuri edusammusi.

Paljud kõige suuremad uudisleidused arstiteaduse alal ei ole sugugi arstide tehtud. Küllalt on kui suuremata Pasteuri nime meele tuletada, kelle leidused arstiteaduses terwe rewolutsiooni läbi wiisid.

Mõned pealtnäha puhttehnikalistid leidused ja wäljaarwamisid leiawad arstiteaduses täielikku tarwitamist. Mis ühendus oleks arstiteadusel näit. õhulaewandusega? Aga ometi kui wiimati Kirgiisi wabariigis ja kalmõkkide steppides katt-mõllama hakkas, tegime aeroplaanide tar-

witamise endile otsekoheseks ülesandeks. Määratutel liiwalagendikkudel, kus muudmoodi edasipääsemine wõimata, on aeroplaan paremaks ühendusepidajaks, tema kiirusest rääkimata, kuna aga wõitluses kattutaoliste taudidega iga päew wiibimist sadade inimeste elu wõib maksta. Tarbematerjalide kohaletõimetamine, haiguseraioonide järeleuurimine, haigete eraldamine terwetest, kõike seda wõib kõige paremine ja kiiremine õhuteel korda saata.

Meist näitustest on küllalt et selgeste teha, kui lähedalt teaduslise meditsiini mõtte arenemine üleüldse teadusega ja eriliselt tehnikaga on seotud. Mida kõrgemale tehnika jõuab, seda suuremaid edusammusi teeb ka arstiteadus.

Sellest järgneb kaks asja:

Esiteks: arstiteaduse tegelastel on täielik põhjus tehnika kaswamist terwitada. Sellepärast terwitame meie ka „Dobrohiimi“, s.o. keemiatööstuse toetamise wabafelsti asutamist. Mitte üksi sellepärast ei terwita meie teda, et ta meile kui rahwa terwise hoidjatele inimesesoo kannatuste wähenamist töotab selle sõja koleduste eest, mida imperialistid ette walmistawad. Meie terwitame teda weel sellepärast, et wähemalt lähemate aastate jooksul on arstiteaduse edu ligidalt seotud keemia ja füüsika eduga. Iga edu nende teaduste alal awaldab oma mõju ka arstiteaduste-walda.

Teiseks: kuna arstiteadus oma alal looduseteaduse ja tehnika wõitust ära kasutab, siis on selle teaduse tulewik suur ja hülgaw. Ta ei närbu kunagi, sest allikad, mis teda toidawad, on sügawad. Tehnika ja järjekult ka looduseteaduste edaspidine kasw on terwe inimesesoo edenemisega kindlustatud: kogu inimesesoo ajalugu kujutab inimese wõitlust loodusega, inimese wõimu kaswamist looduse üle. Aga ta walitseb looduse üle tehnika ja teaduse abil. Sellega on ka arstiteaduse jaoks elujõud kindlustatud. Tema kaswamine on lahutamata üleüldisest teaduse kaswamisest, ja järjekult ka inimesesoo tõelisest wabadusest.

Haigustest ja nende arstimisest

Prof. N. Pärne ajakirjas „Наука и Техника“

Haigus on inimese loomulik seisuford ja tahtmine terve olla on meeletus.

Nii kaugele kui inimesesoo mälestus tagasi ulatab, ümbritsevad neid haigused niisama kui õhk ja valgus.

Kõik aeg, ikka ja alati oleme meie üleni bakteeriatega ja kahjulike püsielute seas; nendega koos tuleme me ilmale, nendega läheme ka hauda. Nemad on meie loomulikud kaaselanikud, nad on osa meie elust. Nad on meie niisama tarvilikud kui õhk, sellepärast et nad — meie waenlased on. Nad sööwad ja kugistawad meid; nad ähwardawad meid ja kutsuwad endiga wõitlusesse.

Ja meie wõitleme. Kõik meie kehakoed peawad seda alalõpmatut meelegeitlikult pinewat ja igawest wõitlust. Selles wõitluses ilmutab end elu.

Peale wahetpidamata wõitluse ei tunne me muud elu. Meeletatud on need, kes rahu tahawad. Elu on wõitlus, millel wõidud ja kaotused kaasas käiwad. Kes kaotusi kardab ja wõitlusest eemale hoiab, see liikub wõidu endast eemale ja põgeneb elu eest. Ja sellepärast tunnistame me kõik, et wõitlus on meie elus tarwilik.

Aga waatame nüüd kaugemale ja me näeme, et ka meie keha sisemuses, ta kudedes ja elumahlades on wõitlus, kannatamine ja häwitus niisama tarwilik, sest ka seal hoiawad nad wõidu ja elu ahnuft püha tulena alal.

Ja see on tõeste nii. Uurimised on näidanud, et ei ole seda inimest ilmas, kes oleks täieste terve, kelles haigused ei peitfeks. Kõigil inimestel elutsewad suus alati kopsupõletiku, difteriidi ja teiste haiguste püsielulad. Kehakudedes wõib siin ja seal ühtealati tiisikuseiduleksi leida. Soolikas elutsewad soolikabakteeriad ühes oma lähemate hõimlaste — kõhutiisuse- ja difteeria-püsielulatega. Nahl kihilised lugemata hulgaft muudeft haiguseidudeft.

Ja need olewused ei maga. Nad piirawad meie kehakudesi ja -rakufesi, pea-

wad nendega alalõpmata sõda. Aga harilikult ei näe meie seda wõitlust, mis kehas ilma waheta käimas on, ei näe seal alatafa korduwaid filmapiltseid kaotusi ega uusi jõupingutusi. Sest kudedel on weel jõudu, et waenlasi tagasi hoida.

Aga mõnikord juhtub, et organismuse jõud nõrkeb ja ta ühe kaotuse teise järele wastu peab wõtma. Siis algawad waenlased üleüldist pealetungimist. Üleserutatud hulkadena haarawad nad organismuses uusi piirkonde endi alla, signewad kiireste ja lähewad tugewamaks. Nende uued sõjawäed on juba julgemad ja „kõhutiisemad“. Soolika-püsielulad tekitab wähehaawal uusi ja tugewamaid hõimlasi, mis kõhus ja põies põletikka tekitawad, lõpuks difteeria ja kõhutiisuse wälja kutsuwad. Naha sees elutsewad püsielulad tekitawad paiseid ja roosipalawikka. Haigus, mis seni tafakaaluastmel püsis, taganeb nüüd järgmisele astmele.

Püsielulad wõi bakteeriad on kahesugused — kahjulikud ja kahjutud. Pealegi on õpetlased selgeks teinud, et kahjutud bakteeriad wõiwad ifegi kasulikud olla. Nimelt on katsed näidanud, et loomad, kes n.n. „steriilsetes“ ehk bakteeriatega wasta täieste kaitstud tingimistes üles kaswanud, õige wifalt arenewad ja peagi surewad. Ja tõega on „kahjutad“ bakteeriad organismusele kasulikud ja tarvilikud — mitte sellepärast, et nad haigusi ei tekitaks, waid sellepärast et nad alati walmis on neid wälja kutsuma. Nad on kui hoiatawad hääled, mis kudedele ja rakufestele lõpmata meele tuletawad, et tarwis on tahta ja püüda; nad on hääled, mis kudesid tegewusele ja jõudu pingutama kutsuwad.

Sedawiisi näeme meie, et terwis on kudede elule niisama wähe tarwilik ja niisama wõimata kui rahu inimese elule. Sellega on arusaadaw, kui ekslikud ja ettewaatomata on need, kes alatafa „mif-

roobisi" kardawad ja endid karboliweega fastawad. Kas on võimalik enmast mikroobide eest veel kõrwale hoida, kui nad juba ammu meie kudesiid täidawad? Ja kas on üleüldse tarwis nende eest põgeneda, kui nad meie kehale jõudu ja eluwõimu annawad? See võib ju enesega ainult lodewust ja nõrgaksjäämist kaasa tuua.

Wastapidi, on tarwis julgelt külgehakkawate haiguste pefasse minna, seal nendega wõidelda ja mitte karta, just niisama nagu elus ka muid kannatusi ja raskusi wasta tuleb wõtta.

Sest iga terve inimene on ühtlasi ka haige ja tal ei ole tarwis püüda haiguse eest põgeneda, küll aga oma keha wõitluse tarbeks sõjariistu panna. Jõud on kõige parem kaitsesoomus.

Agas mis on siis „haigus“, kuida meie teda mõistame?

See on wõitluse teine järk. Ta tuleb siis, kui nõrkenud kehakoed waenlase juba piirist kaugemale on lastnud ja ikka edasi taganewad. Waenlased tormawad kahjurõõmsates salkades waremetele ja uued olewused, kes nüüd tugewaks on saanud, ehitawad wana kontkawa otsa oma uut riiki. Siis saadab organismus oma wiimased jõud wälja, algawad palawikud, mädanemised ja tekiwad muhud — kõik see on elu ja surma wahel wõitlewate kudede wiimase meelegeitmise awalbus. Ja kõik see lõpeb kas organismuse wõiduga wõi tema hääbumisega.

Niiwiisi on haigused, niisama kui tema arstimised, kaks järku, mis sündimisest saadik terve eluaja otsa wahetpidamata edasi kestawad. See on kudede ja mahlade wõitlus. Need loowad terwekstege-waid jõudusi, walmistawad wastakihwti, kaswatawad walgeid wereliblesid, ja kõige jõuga wõitlewad nad endi waenlastega.

Teine aste algab siis, kui wõitluse tase-kaal juba rifutud ja waenlased wõimust wõtawad. Siis ei jätku enam endistest abinõudest ja tarwitusele wõetakse uued ja mõjuwamad abinõud. Algawad palawikud ja mädanemised. Haigus läheb üleüldiseks; ta ähwardab juba terwet keha, mis oma harilikka toimetusi maha jättes wõitlusest osa wõtma asub, justnagu kogu rahwas wälja astub, kui riigi üleüldine saatus kaalu peal on.

Selle wõitlusega võib sel ajal ühineda ka inimese wäline wahesegamine rohtude ja muude arstiabinõude näol.

Agas need wiimased wõiwad ainult juhustlikku abi anda. Arstid ja nende rohud ei murra haigusi. Ainult mõnel üksikul juhtumisel wõiwad nad kudede seisuforda kergendada ja wõitlusekäiku juhtida. Pea- ja tähtsam osa selles wõitluses lasub kehaosade ja kudede, nende elujõu, energia ja liikumise kärmuse peal. Need omadused aga olenewad inimese eluwõidest.

Järjelikult peawad inimesed oma keha orgaanide ja kudede eest hoolt kandma, neid kõwendama ja wahetpidamata wõitlusele walmistama, aga mitte arstidelt ja rohtudelt imetegewat abi ootama. Arstid ja rohud ei suuda haigust ära wõtta, kui seda haige keha ise ei tee.

Ja weel ei pea inimesed haiguse peale waatama, kui mingi koleduse, ähwarduse ja needuse peale, ei pea enesewalitsemit kaotama ega hirmu ja walu pärast nutma, waid nad peawad haiguse ja kannatuse rahulikult ja julgelt wasta wõtma, sest haigusehoog on ainult loomulikult jätkuks sellele kudewõitlusele, mis meie kehas wahetpidamata käimas on ja meie elule tarwilik.

Dr. G. B.

Glu ja surm, ihu ja hing

A. Mihailowitsch ajakirjas „Образование“

Juba ammu ajast saadik walitseb inimeste hulgas arwamine, et meie kehas iseäraline olewus elutseb, keda „hingeks“ kutsutakse. See hing olewat meil elu põhjuseks, s.o. kõik meie liigutused, tunded, mõtted ja kõik teised eluawaldused olewat „hinge“ tegewuse tagajärg. Et kui ei oleks hinge, siis ei oleks ka elu. Ja kui hing kehast lahtub, siis me sureme. Niiwiisi mõtlewad hinge üle mõned teadwuseta inimesed weel meiegipäiwil. Weel enam, need inimesed arwawad ka seda, et inimese hing peale surma edasi elutseb, et läheb mõni aeg mööda ja siis ärkawad kõik inimesed surnuist, hinged ühinewad uueste surnud kehaga.

Nemad usuwad, et haua taga on weel teine, parem elu. Seda usku toetab neis usk jumalasse, mis kodanluse ja teiste kurnajate teenistuses seisab. Sest neile on see kasulik. Tööinimest kogu eluaja orjatööle ja kerjuse-elu elama sundides töötajid nad temale tasuks selle eest teise ilmas paremat elu.

Waatame siis, kas meil töepoolest lootust on ükskord selleks paremaks eluks surnuist üles ärgata, või peaksiwe seda paremat elu ilma ajawiitmata siinsamas maapeal ehitama hakkama.

Inimese keha on õige keerulise ehitusega. Ja niisama keeruline ja mitmemoodiline on ka ta elu. Esihise pealiskaudse pilgu järele näib selles paljugi saladuslikku ja arusaamatat olewat. Sellest ka tuleb, et teadwuseta inimesed, kel wõimalust ei ole wõi kes ei taha selle huwitawa elawa masina tööd lähemalt tundma õppida ega teda mõista, kõnelewad mingisugusest hingest ja „jumalikust algusest“, mis inimese sees asuwat.

Mitte wäga ammu, aastat 50 tagasi panid meie taluinimesed suures hirmus jooksu, kui nad kiireste edasikihutawat ja tuledes kiirgawat raudteerongi nägid. Kende arwates oli wanaajarwik ise waduri sisse pugunud, kus seda pöörase jõuga edasi ajas. Aga niiüd sõidawad nad kõige rahulikuma meelega selle kuradi seljas ja teawad, et mitte „paha waim“ teda käima ei pane, waid meie

wana tuttaw aur, milles taluinimene saunas niisuguse heameelega wihelda armastab.

Kui me ka seda teist masinat — elawat inimest — tähepanelikumalt läbi katsume, siis ei leia me ka sealt mingisuguseid saladuslikka jõudusi. Et selle wõi teise masina üle selgusele jõuda, selleks on kõigepealt tarwis teada, millest ja kuidas ta on ehitatud. Aga misugusest materjalist on siis inimene ehitatud?

Üks Ameerika arst on wälja arwanud, et keskmise kaaluga inimese kehas on: raswa seitsme seebitiiki jaoks; rauda ühe keskmise suurusega naela jaoks; suhkurt wäikse soolatoosi täis; lupja piipalju kui kanapuuri lupjamiseks tarwis läheb; wosworit 2200 tuletiku tarbeks; magneesiumi ühe niisuguse osa jaoks, kuipalju seda rohuma korraga sisse wõetakse; kaalit niipalju, et mängusuurtükist lasta, ja wäawlit niipalju, et koera firpudest puhastada. Kõik kokku 1 rbl 95 kop. eest. Niisugusest lihtsast ja odawast materjalist seisab meie keha koos.

Aga mõni ütleb, et peale selle lihtja ja odawa materjali asub inimese kehas weel „hing“, mida meie mõeta, kalluda ega hinnata ei saa. Waatame, kuidas sellega lugu on.

Muidugi olete teie joobnud inimest näinud, aga mitte kunagi selle üle järele mõtelnud. Ometi on see asi mõtlemise wäärt ja ühtlasi ka õpetlik. Wõtame näituseks inimese, kes waike ja tagasihoidlik, rahulik ja ara „hingega“ on. See inimene saab palka ja wõtab „napsu“ — ja kohe on ta muutunud: ta läheb tooreks ja hakkab märatsema, wõi wirutab weel kellegile pusliga sisse. Ühe sõnaga, kogu ta „hing“ on justkui muudetud, kõik ta mõtted, tunded ja olek teda ümbritsewa ilma wasta on kogu ni teistisugusteks läinud. Millest see muudatus tuli? Kuidas wõis tema n.n. „jumalik hing“ wiina mõjul sedawõrd ära moonduda, et teda enam tundagi ei wõi?

Terwe see asi aga on järgmine:

Kõik see, mida me hingeks nimetame: kõik me mõtted, tahted, teadwus, tunded

ja üleelamised, — kõik need on meie peaaegu omadused, tema töö tagajärg. Kui aju korralikult ja loomulikult töötab, siis on ka meie „hinge“ asjad korras. Rikume ja muudame aga meie ta tööd, nii kohe muutub ka meie keha töötamise viis: jalad hakkavad teistmoodi liikuma või peatawad päriselt ja ka „hing“ hakkab tembutama. Millest see tuleb? Ei muust kui sellest: Wiin, mis inimene ära jõi, satub weresse; weri jookseb peaaegu läbi ja annab seda wiina närwifudele, millest peaaegu koos seisab. Piiritus on väga kiwiline aine; ta kiwitatab neid närwifudeid, järjelikult ka peaaegu. Selle kiwiti mõjul hakkab aju waleste töötama, mis ka kohe terve keha tegewuses awalikuks tuleb.

Wõtame teise näituse. Inimesel on kõht kinni. Soolikates on wäljajehidete jäänused, need mädanevad ega pääse kehast wälja. Kiwitised mädanemiseained tungiwad weresse ja kiwitawad peaaegu; inimene hakkab wiistlema, jampsiima, kakkendlisi sõnu sonima. Ja jällegi on kõik see, mida „hingeks“ nimetatakse, enast muutnud. Andke sellele inimesele paras jagu kastoriõli, mis wea ära parandab ja kõik läheb endistwiisi.

Kõigest sellest selgib, et mingisugust hinge ei ole olemas, waid et kõik see, mida „hingeks“ nimetatakse, on ainult meie peaaegu tegewuse awalikus, kuna hing keha elutegewust kuidagi wiisi ei juhi. Inimese kehamašin töötab nagu kõik teisedgi masinad, siis kui ta selleks teatud kindlaid jõudusi (energiat) saab. Need jõud on teda ümbritsewast ilmast pärit, mida ta terveks hulgaks teistsugusteks jõududeks ümber töötab, niisama nagu seda teisedgi, eluta masinad teewad. Näit. erilise masin töötab kulluwa wee jõu elektriks ümber, mis omakorda mootori käima paneb ja meile walgust annab.

Inimene sööb toitu ja toimetab selle oma kehas olewasse keemialaboratooriumi, n. n. seedimiseaparaati, kus see toit mitmesuguste mahlade mõjul ümber töötatakse. Selle järele läheb ümbertöötatud toit weresse ja werrega ühes miljarditesse rakufestesse, millest inimese keha on ehitatud. Siin läheb osa sellest toidust rakufeste täiendamiseks ja uute uues ehitamiseks, kuna muu osa ära põleb. Aga kuidas see põlemine sünnib? Weri, mis

meil kehakudedest läbi jookseb, sisaldab weel gaasitaolist ainet — hapnikku. See satub weresse kopsude kaudu, kuna need õhku hingamise juures endasse imewad. See hapnik ühineb keha rakufestesse toiduolustega, ja sellest tekib soojus, mis organismusele ta töö juures tarwis läheb. Sellest ka tuleb, et inimesekeha alati ühemõduliselt soe seisab ligi (37 kraadi). Kui see temperatuur langeb, siis nõrgeneb ka inimesemasina töö; ja kui soojuse alanemine üle teatava piiri läheb (34 kraadi ümber), siis lõpetab see masin oma tegewuse täieste ja inimene sureb.

Misugused on need põhjused, mis surma ette kutsumad? Meie keha tööaparaatide hulgas on kolm elundit kõige tähtsamad. Need on: peaaegu, süda ja kopsud. Kui neist aparaatidest ükski rikki läheb, siis jääb kogu meie keha rakufeste toidu ja hapnikuga warustamine seisma. Toidust ja hapnikust ilma jäädes surewad rakufesed ära ja ühes nendega ka kogu inimese organismus. Aga kogu keha ei sure mitte ühekorraga. Elmistena hääbuwad närwirakufesed, wiimastena aga need rakufesed, millest keha wälised katted — nahk ja ta lihandused (juuksed ja küüned) koos seisawad.

Misugused on need muutused, mis inimese kehas peale ta surma sünniwad?

Meie keha sisefonnas, eriti jämedates soolikates elutsewad lugemata hulkadena nägemata elawad olewused — mikroobid. Meie elu ajal toowad nad meile kasu, kuna nad toidujäänuseid ära seedida aitawad. Ühtlasi hakkawad ka seedimata jäänud toiduosad nende pisioluwuste mõjul mädanema ja lahkuwad kehast wäljajehidete näol. Organismuse elu ajal ei tee need pisioluwused rakufestele paha; eht kuigi nad teatawat kahjulikku mõju awaldawad, siis õige aeglaselt ja tähelepanemataalt.

Kui aga organismus surnud on, siis ei saa rakufesed mikroobide häwitawale tegewusele enam wasta panna. Aga nende mikroobidega ühineb wäljsest õhust weel terve rida teisi mikroobisi. Isestuguseid mahlast endist wälja saates lahutawad nad keharakufesed nende algolusteks, millest nad olid ehitatud. Need algolused on: hapnik, wefink, süsinik, wäawel, lämmastik, magneesium, raud, tsink ja terve rida teisi wähem tuntud

aineid. Selle juures on wett ja gaasifi 95% ja tuhka 5%. Sellest ka tuleb, et kui me hulga aja järele puufärgi awame, ei leia me sealt muud kui natuke tuhka.

Mikroobid lahutafid furnud keha gaasideks, mis puufärgist wälja imbusid. Need gaasid annawad ka selle wastiku lõhna, mis mädanew furnukeha endast wälja faadab. Nende gaaside hulgas on: ammoniak, wääwligaas ja wääwliwefinik, mis ka mädanewas munas tekib. Üined, mis furnukeha mädanemise läbi saadud, lähewad jälle looduse üleüldiseks tarwitamiseks. Osa nendest wõtawad taimed endale, mille nad oma töökodades — lehtedes — uueks elawaks oluseks muudawad. Teine osa laguneb ümbritsewasse loodusesse laiali ja saab nii wõi teisiti ära kasutatud.

Sellest saab meile selgetks, miks taimed furnuaedades alati nii lopsakalt kaswawad.

Aga mis on siis see, mis inimesest peale ta surma üle jääb?

Ta peaaegu, nagu terve kehagi, laguneb kõige wäiksemateks osadeks. Peaaegu häwinemisega lõppes tema töö ja jär-

jekult kadusid ka kõik ta omadused, kadus ka ta „hing“. Rõgu ülejäänud keha pudenes niifama ümbritsewasse loodusesse laiali ja läks taimede, loomade ja putukate ja muude ehitusmaterjaliks. Ühe sõnaga, inimene kui see kadus ära kuna aga see kraam millest ta oli ehitatud, ei kadunud, waid läks üleüldisesse looduse ringkäiku.

Kas on furnute ülestõusmine wõimalik?

Kui me kõike seda, mis siin kõneldud, tähelepanelikult läbi katsume, siis näeme et ülestõusmiseks ei ole enam midagi üle jäänud. Seft kõik see, millest inimene koos seisib, on lagunenud ja mitme tuule poole kadunud. Kes on furnud, see ei tõuse enam üalgi.

Ja sellepärast heidame endist need rumalad muinasjutud ilusast teise ilma elust, milleks me kunagi üles pidawat tõusma ja hakkame siinamas maa peal paremat ilma ehitama, jättes taewase paradiisi neile, kes meid aastafadade wiisi ninapidi on wedanud.

Dif. G. B.

Pilt ilma sõnadeta

Mis on witamiinid?

Dr M. Dubjanškaja

Et seletada mis witamiinid on, selleks on tarvis kaugelt peale hakata.

Toit on tähtsam tarbe inimese elus, sellepärast on ka inimene toidu wasta alati huwitust tunnud. Ja niipea kui inimene teadusliselt mõtlema hakkas, asus ta ka toitmissetegewust ja toitude kokkuseadet uurima. Selle töö peale kulus väga palju aega, aga selle tagajärjel oleme kõigi toiduainete keemialisest kokkuseadest täieliku pildi saanud. Meie teame nüüd, misugustest algainetest liha, piim, munad, wiljaterad, jahu, tangud, aiawiljad, seened, marjad ja puuwiljad koos seisawad. Ka igasugused toitute juures tarwitatawad maitseained, nagu sinep, äädikas, pipar, loorberileht, kaneel, wanilje, muskatipähkel jne, on hoolega läbi uuritud.

Meil on juba ammu teada, et meie toidud sisaldawad munawalget, raswa, tärklisi, suhkurt, tsellulooset¹ ja tuhka. Meie teame sedagi, misugustest keemialistest ühendustest ja sooladest iga toiduaine tuhk koos seisab. Edasi oleme teada saanud, et elu alalhoidmiseks on muna walge ja tuhk meile tingimata tarwilikud, kuna rasw ja tärklis jälle täieste iiksteise aset wõiwad täita, kuna aga ilma suhkruta väga hästi läbi wõib saada.

Weel kaugemale edasi minnes saime teada, et ühed toiduained kergemine seediwad kui teised ja keha neid paremine omandab, ja et toiduaineid nii- wõi teistwiisi ümber töötades on võimalik nendest kõige maitswamaid ja toitwamaid osasid puhtas kujus kätte saada.

Seda kõike teada saades ja tahtes seedimist kergendada ja oma elu maitswama ja hästi toitwa söögiga mõnufamaks teha, wõtsime endile tehnika appi ja hakkasime loomulikkudest toiduainetest, nagu loodus neid annab, mitmesuguseid paremaid, maitswamaid wõi toitwamaid ja kergemine seediwaid aineid walmistama, näit.

kompwekid, puhas peedisuhkur, peenike walge jahu, mannatangud, makaronid, walge puhastatud (poleeritud) riis jne.

Riisiterad oma loomulikus olekus ei ole walged. Reid katab pruun õletaoline kest, mis samasugune ja sama kõwa on kui meie nisu wõi kaeraterad. Selle kesta all on teine õhuke foorefile, mis terale punaka wärwi annab. See file on väga sarnane meie wiljatera kllidega, ja et puhaft riisi saada, puhastatakse teda masinatega.

Puhastatud riis on see, mis witamiinide olemasolemise ära näitas. Ta tegi selgetks, et niisuguste kunstlikult saadud, kergeste seediwate ja maitswate toiduainete tagaajamine kahjulik on ja et organismuse terwis siis palju kindlamine alal hoitakse, kui ta loomulikka toiduaineid tarwitab. See awalikustulef sündis järgmiselt.

Mõned Aasia rahwad, iseäranis ida ja lõuna pool (Sõuna-Hiinas, Indo-Hiinas, Jaapanis jne) ei kaswata peaaegu sugugi meie wiljasi. Nende tähtsamaks wiljataimeks on riis, millega nad endid peajasjalikult toidawad. Siin selgis, et niikaua kui nad riisiteri oma koduste abinõudega ainult wälimisest pruunist õletaolisest kestast puhastawad, olid nad täieste terwed. Aga niipea kui nad „poleeritud“ riisi tarwitama hakkasid, millelt kllifileke masinaga ära kaabitud, tabas neid mingisugune uus seni tundmata haigus, mida beriberiks hakati nimetama. Haigus awaldas ennast selles, et inimese keha kõhnaks ja nõrgaks jäi, südamepeskmine tekkis, halwatused tulid ja tihti suri haige. Selgis, et kllifileke, mida puhastatud riisil enam küljes ei ole, mingisugust ainet sisaldab, mis terwisele hädaste tarwilik, sest niipea kui puhastatud riisile kllisid ehk nende leent juure hakata lisama, siis paranesid haiged.

See leidus wiis teadusmehed mõttele, et peale juba hästi tuntud pea-toiduainete: munawalge, raswa, süsinikuainete ja tuha, peawad weel mingisugused muud ained olema, mis toitmissetegewusele wähem tähtsad ei ole, aga meile weel

¹ Tärklisi, suhkurt ja tsellulooset nimetatakse ühise nimetusega süsivesiks (углевод, Kohlenhydrate).

tundmata on, kuigi nende olemasolemist mõnikord aimati. Ja kuna nad elule nii väga tähtsad on, siis hakati neid vitamiinideks nimetama (vita tähendab Ladina keeles elu).

Kohe hakkasid õpetlased vitamiiniisi ka teistest toiduainetest otsima. Ameerika, kui kõige rikkam maa, asutas omale esimesena suure laboratooriumi nende küsimuste uurimiseks ja seal hakati mitmesuguste loomade kallal toiduainete kõlblikkust järele proovima. Praegu on nii-sugusteks loomadeks peaaesjalikult rotid, kuna need kõige söövad, väga kiireste siginewad ja ruttu kasvawad, sellega rutem kui ükski teine loom igasuguste toiduainete kõlblikkuse kohta wastust annawad. Sedawiisi on praegusel ajal mitukümmend tuhat rottu teaduse teenistuses.

Praeguse ajani on kindlaks tehtud, et vitamiiniisi on mitu seltsi ja et iga selts isesuguselt mõjub. Ühed näit. aitawad lapse loomulikule kasvule ja arenemisele kaasa, teised hoiawad teda inglishaiguse (rahiidi), tsõnga ja beriberi eest, kolmandate puudumine toidus toob kontide pehmenemist, juuste peast langemist ja silmadehaigusi.

Zoomulikkudes toiduainetes, mis nii taime- kui loomariigist pärit, on vitamiiniisi kas suuremal või vähemal hulgal olemas. Iseäranis palju on neid kõigi loomade maksas, kalaraswas, wärskes piimas, munades, rohelistes taimelehtedes, kapsas, salatid, porgandis,

idanemahakanud wiljaterades jne. Kauane keetmine häwitab vitamiiniid ära ehk teeb nad hulga nõrgemaks.

Kunstlikul teel saadud toiduained, nagu korpwefid, suhkur, paastuõli, walge puhastatud riis, puhas sõelutud jahu, makaronid, sisaldawad vitamiiniisi kas õige wähe või ei ole neid seal sugugi. Sellega teewad need linnainimesed endile kahju, kes raha- või ajakokkuvõidmise mõttel endid ainult saialeiwaga ja teega toidawad. Need aga, kes kõigist neist haigustest puutumata tahawad jääda, mis igasugused „peened“ ja maitswad, aga toitumise mõttes wähesse wäärtussega toitumist teiwad, tarwitagu ikka loomulikke toiduaineid ja püüdku iga päew puu- ehk keeduwilja, piima, mune jne tarvitada.

Kui sel või teisel põhjusel wõimalik ei ole tooreid toiduaineid palju tarvitada, siis toome endile sellegagi palju kasu, kui neid wäheselgi mõedul pruugime. Igaiüks võib omale rahajõu ja kõhu kohast terwisliht toitu leida, nagu klaas piima, muna (kui seda mitte otsekohe toorelt juua, siis supi ehk muu toiduga [winigrett] segada), wärsket sibulat, kartuli ehk hapukapsa salatit, mis kõigile kättesaadaw on.

Maainimestele ei ole sellest tarwis kõneledagi, sest nende toidus leidub neid terwislisi aineid alati. Seda peab meelega tuletama nimelt linnainimestele.

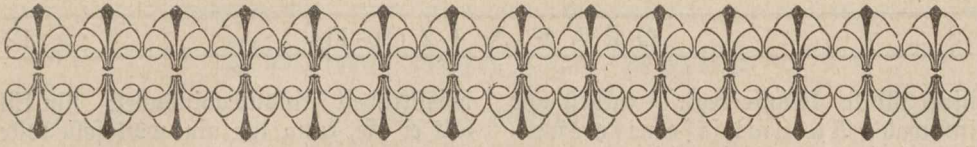
Dokt. G. B.

* * *

*Me koidu tõrwikute walgel
teed rajame uut hommikul.
Noor elu õitseb noorel palgel,
suu laulab hõiskel vallatul.*

*Joo päikest rind, joo päikest keha,
kuum elueha pakata.
Ees tuhat tööd on ära teha,
ees tuhat tegu hakata.*

Ain Rannaleet

Atomi sisemine jõud

Maailma sisetagawarad on piiratud. On wälja arwatud, et neist maaalustest tagawaradest, mis praegu teada ja enam-wähem tundma õpitud, jatkub veel ainult mõneks aastakümneks ja siis tõuseb tööstuse ette kohutaw näljasurema ähwardus: ei ole millega lugemata hulka aurumasinaid kütta ja mootorisi käima panna. See küttepuiduse hädaoht on muuseas üheks põhjuseks, miks käesolewa aja tehnikat nii agaralt selle poole püüab, et ka muud kättesaadawaid loodusejõudusi, nagu kuffuw wesi, merelaenetus, tuul jne inimese teenistusesse rakendada.

Alga kõige külgetõmbawamaks jõuallikaks on see mõetmata suur energia — jõu — tagawara, mis aine (materiat) aatomitesse (aine kõige pisemad algosad) kogunenud ja millest aimu wõib saada, kui raadiumiaktiivseid (raadiumi sisaldawaid) olusid tundma õppida. See küsimus ei eruta mitte üksi teadusmeeste meeli, waid ka kõige laiemad lugejatehulgad tunnewad ta wasta suurt huwi, kuna ajakirjandus selle küsimuse uurimisekäiku terawalt filmas peab. Sellejuures kõneldakse ka tihti neist hädaohtudest, millega aatomi sisemise jõu wäljaselgitamise töö, kui weel õige tundmata ala, ühenduses on.

Kui tulewikus forda peaks minema aatomite purustamist ja nende sisemise jõu wabastamist suurel wiisil ette wõtta, siis saab inimesesugu oma tarwitusele niisuguse määratuma loodusejõu, mille kõrwal kõik teised jõuallikad kahwatawad ja tühistena paistawad. Siis saawad tehnikale niisugused asjad, nagu reisid ühelt planeedilt teisele, külmade maade kliima muutmine jne kergeteks ülesanneteks.

Alga teaduse ajalugu õpetab meile, et inimesesugu on wõitude eest looduse üle õpetlaste eludega maksnud, kes wähetuntud loodusejõududele ohwriks lange-
sid. Ja sellest tõuseb küsimus: Kas ei peida materiat purustamise katsed endas

inimesesooale weel suuremaid hädaohtusi? Sest kui aatom puruneb, siis tungiwad temast suure kiirusega wälja kõige pisemad osad, mis endis päratu suurt jõudu (energiat) kannawad. Need wõiwad oma mõju awaldada ka teiste lähedalolewate aatomite peale ja ka nende lagunemise wälja kutsuda; wiimased panewad omafor-
da uued aatomitehulgad plahwatama jne. Niiwiisi progressiivselt laieneses wõib see lagunemine kõige ümbritsewa materiat purustamiseni wiia, üleilmse tulekahju sütitada ja terve maakera ainetekogu plahwatama panna. Maakera muutub alguslikeks uduks, wesiiniku, heeli-
iumi ja elektroonide koguks.

Seesuguse kartuse awaldusega esines mõni aeg tagasi kuuluis Inglise füüsika-teadlane Aston. Dr Aston on suuri teadusettevõtte awaldanud. 1921. aastal sai ta oma uurimistööde eest aatomite raadiumiaktiivsuse ja ehituse selgituse alal Nobeli auhinna.

„Kas on meil praegu wõimalik aatomi kunstliku plahwatust toime panna? Kas saame aatomi sisemist energiat wälja tuua? Ma wastan selle peale — ei, praegu ei saa me seda teha. Need jõud mis aatomiosakesi koos hoiawad, on nii määratu suured, et nende ärawõitmiseks mitmekümne miljoni wõrdilist elektrijõudu tarwis läheb, seega palju rohkem kui meie oma laboratooriumides kätte wõime saada.

„Õpetlastele on mõnigi fõrd meelitaw wabal tunnil selle üle kõnelda, kui hea see oleks kui meie aatomi sisemise energia oma wõimu alla saaksime, et temaga nii talitada kuidas heaks arwaksime. Alga ma hoiatan inimesugu selle hirmsa jõu külge puutumast, mida aatomi sisemiseks energiaks kutsutakse. Teadke, et till wett eneses niipalju jõudu sisaldab, et kõige suuremat laewa mere põhja wirutada.

„Alga need uued taewatähed, mis aegajalt taewawõlwiil nähtawale ilmuwad ja mille tekkimiseloo üle maailma teadus

hiljuti tähtsa leiduse tegi, — millest nad sünnivad? Aatomi siseenergia plahvatusest. Olgu see meie tõsiseks hoiatuseks. Ja kibe pilge on see, et inimesesoo kõik jõupingutused praegu selle poole on sihitud, et võib olla... meie planeeti ühes ta peal olewa eluga purustada, plahvatama panna ja pihuks-põrmuks teha.

„Mul ei ole mõttes kedagi hirmutada. Ma tean, et inimesesoo teadusejanu õpetlasi alataja nende saladuste avaliku-tegemise poole tõukab. Ma kutsun ainult ettevaatusele. Meie planeedi, meie maa-keri saatuse ja julgeoleku on meie endi käes.“

Dr Astoni kõrval nimetab üks Wene parem keemiateadlane prof. Kurbatow aatomi purustamise katseid tulefaamiseks piisirohukeldris. Kas ei ole võimalik sellest õnnetusest mööda pääseda? Kas ei ole võimalik katsete tegemist niiviisi korraldada, et proovitawa aine aatomi lagunemine ümbritsewale materjalile külge ei hakkaks? Siin tuleb filmas pidada, et

harilikudest eralduseabinõudest siin küllalt ei ole, kuna iga aine võib selle kõikehäwitawa tule põlemisematerjaliks saada.

Prof. Kurbatow arwab, et selle uue looduse jõu üle walitsemine ometi võimalik on. Näit. võime me kiireste lendawaid heeliumiosakesi, mis positiivselt elektriseeritud, sellekohase magnetiwälja abil sinna juhtida kuhu tarwis. Elektriwälja abil on võimalik nende liikumisehoogu wähendada ja järjekult ka kahjutaks teha, sest ühes kiiruse langemisega wäheneb ka nende purustaw jõud õige ruttu.

Niiviisi näeme me, et teadusel leidub ka neid abinõusi, millega selle uue häwitusejõu wastu wõidelda ja teda piiridesse suruda. Me võime loota, et see uus jõud, kui ta inimesele täieste alla on heidetud, tema kõige tarwilikumaks teenijaks muutub ja niisuguseid teadustechnikalisi küsimusi ära aitab otsustada, mida me praegu endile waewalt ette oskame kujutada.

G. B.

SOOSERWAL

On päike wajunud metsa taha.
Tuul kõhistab kuiwanud pilliroogu,
Sooaur on langenud rohule maha
Ja niisutab poolel-jäänud kuiwa loogu.

Udusse uppunud kidurad pajud,
Soosse suikunud mõte ja meel,
Aurawad mädasoo wesised lajud,
Walitseb pimedus igal pool eel.

Ilmub ka ööseti helendaw kuu,
Saates soomülkasse tumedaid kiireid.
Mõtetes uinub kidur sammeldand puu,
Heites rohule mustawaid jooni.

Raputab kadakaid öösine tuul,
Sahiseb kuiwanud kuluhein.
Kadakad, sooaur, röske tuul,
Walitseb üldine kidurus, lein.

A. Päärson

Kuidas maatera liigub

Prof. A. Murawjof

Ameerika ajakiri „Science“ („Teadus“) tõi hiljuti teate, et Clevelandi professor Dr. Millerile on 1000-dollariline auhind määratud selle eest, et ta maatera õige liikumisesihi on kindlaks teinud.

See on väga wana küsimus. Tema algust tuleb otsida weel õige kaugest hällist ajast. Sel ajal aga piirati seda küsimust väga kitsa raamiga: Kas seisab maatera paigal või liigub ta päikese ümber?

Nagu teada, andis Kopernikus selle küsimuse peale oma-aja kohta lõpulistiku wastuse: maatera liigub päikese ümber. Hiljem selgus, et sedawiisi liikudes maatera ühe sekundi jooksul 30 kilomeetrit läbi jookseb.

Aga mis teeb päike? Kas seisab paigal või liigub ka tema?

Täheteadlased jõudsid juba läinud aastajal lõpuotsusele, et kinnistähedega võrreldes ei seis päike paigal, waid liigub ka 20 kilomeetrit sekundis edasi. Tema liikumine ühes teda ümbritsewate planeetidega, mille hulgas ka meie maatera, on sihitud Herkulese tähekoogu poole.

Edaspidistel uurimistel jõudsid täheteadlased selgusele, et kõigil kinnistähedel, mis taewawõlwlil näha, on weel oma iseseisew liikumine mitmesuguses sihis ja et kõik nad kuuluvad ühte tähtede koondusesse või tähekuhja, mida nimetatakse Linnutee tähekuhjaks. Selle kuhja hulka käib ka meie päike ühes maatera ja teiste planeetidega. Selle tähekoogu ulatusest saab aimu, kui öelda et täheteadlased arwawad ta läbimõõtu 60 000 000 000 000 kilomeetri peale.

Walgusekiir jookseb ühe sekundi jooksul 300 000 kilomeetrit läbi. Maakeralt päikeseni (ligi 150 000 000 kilomeetrit) jõuab walgusekiir 8 minuti jooksul. Et aga selle tähekuhja ühest äärmisest tähest wastapidise täheni jõuda, selleks kuluks walgusekiirel üle 6000 aasta.

Aga kuidas on Linnuteega lugu?

Mõni aasta tagasi tegid Ameerika täheteadlased selgeks, et ka Linnutee tähe-

kubi ise liigub, teiste tähekuhjadega võrreldes. Aga need wiimased liiguwad omakorda ka. Nõnda on siis wõimata kindlaks teha, kes ehk kuhu keegi liigub.

Riwiisi näis nagu oleks küsimust maatera õige liikumisesihi üle wõimata lahendada. Ja täheteaduse-abinõudega on see ka tõeste wõimata.

Aga siin asusid füüsikateadlased selle küsimuse selgitamisele. Asi seisab selles, et terve ilmaruum on täidetud iseäralise olusega, mis on nii õre ja peenike, et teda ühegi nõu sisse kinni püüda ei saa: nähtawaste jookseb ta iga nõu seintest kergeste läbi. Seda olust nimetatakse eetriks. Ja kuna ta meile walguft edasi kannab, siis nimetatakse teda weel walguse-eetriks.

Füüsikateadlased on juba ammuft ajast saadik selle mõtte wasta huwitust tundnud: kuna terve ilmaruum eetriga on täidetud, maatera aga selle eetri sees edasi liigub, siis peab selle liikumise juures eetrituult tunda olema, nõndasama nagu automobiilil või raudteel sõites tuul tuntawaks saab. Ja kuna eeter walgusekiiri edasi kannab, siis peab eetrituul oma teel walgusekiiri kõrwale puhuma.

Ja kui seda tuult awalikuks teha, samuti ka kustpoolt ja misuguse kiirusega ta puhub, siis saaks wõimalikuks küsimuse peale wastust anda: Kuhupoole maatera lendab?

Juba ammu alati katseid selle tuule ülesleidmiseks. Esimine uurija sel alal oli Ameerika professor Michelson Clevelandis. Ta awaldas 1881. aastal oma uurimiste tagajärje: „Eetrituult ei olnud leida.“

Ta jätkas ühes professor Morley'ga weel kuus aastat tööd ja teatas siis: „Ka seekord ei olnud eetrituult leida.“

Peale füüsikateadlaste kongressi Pariisis 1900. aastal algas prof. Morley ühes professor Milleriga uueste otfirmisi. Ja 1905. a. awaldasid nad teate, et ka seekord ei läinud korda eetrituule olemasolemist selgeks teha.

Õtsumisi maha jätta oli aga võimata, kuna õpetlased kindlad olid et nad eetrituule warem wõi hiljem awalikuks teewad.

Ja 1923. a. läks nende ridade autoril lõpuks korda Moskwas katseid teha, mille tagajärjeks oli aruanne astrofüüsika-instituudile eetrituule awalikuks-tegemise üle.

Aga ka Ameerika õpetlased ei jätnud oma uurimisi katki. Kui prof. Morley 1906. a. suri, jatkas prof. Miller seda tööd ükfinda edasi. Ta wiis oma tööabinõud Clevelandi laboratooriumist Wilsoni saarele Kalifornias, 1800 meetri kõrgusele. Ta oli arwamisel, et mäe otsas eetrituule awalikustegemine kergem on kui madalalmaal. Ja tal oli õigus.

„See ford sai eetrituule olemasolemine selgeks.“

Selle teate awaldas ta 1925. aastal. Enne 1925. aastat toimetas Miller 5000 korda eetrituule kiiruse ja sihi mõõtmist. Ja 1925. a. tegi ta seda weel

12 500 korda. Nende mõõtmiste kordasaatmiseks tuli tal, nagu Ameerika aja-firi wälja on arwanud, oma aparaadi ümber terwelt 190 kilomeetrit ära fäia.

Aga mis tähtsus on raskustel, kui eesmärki tahetakse kätte saada! Ja ta on kätte saadud. Selgis, et maakera lendab ilmaruumis ligi 200-kilomeetrilise kiirusega sekundis, pidades oma lennu-sihti selle taewawõlwi punkti poole, mis asub Draconi tähe-kogus. (See punkt on Suure Wankri tähe-kogu lähedal.)

Ja niiviisi määrati doktor Millerile Ameerika Teadusetoetamise Seltsi poolt „tema hoolsa ja püsiva töö ja teaduse teenimise eest,“ nagu otsuses öeldud, „1000-dollariline autasu selle tunnistuseks, et tema tööd kogu looduse ja taewalaotuse ehituse põhi-idees sügawaid muudatusi ette wõiwad tuua“.

I. E. B.

Mägedetütar

Kõrgetes Kaukaasia mägedes, mille tipud pilweteni ulatawad, kust iialgi lumi ei sula, kuhu loojaminewad päikesekiired kuldsed lossid ja tornid ehitab, nende kõrgete ja toredate mägede keskel elas Kuara, mägedetütar. Ta silmad olid mustad kui öö, ta juuksed olid kui must siidimantel, mis tal peaaegu maani ulatas.

Aga sel ilusal mägedetütrel puudus wabadus, ta oli oma wanemate pärisori. Isa wõis teda müia sellele kellele ta tahtis, ilma et tal temalt tarwis oleks olnud selleks nõu küsida. Ta pidi palawa ilmaga alati kaetud näoga käima ja ennast inimeste eest kõrwale hoidma.

Kord käis Kuara isaga ja wemmaga linnas ja nägi seal ennekuulmata uudist: paljuid Põhja- ja Ohtumaa näisterahwaid, kes kõik wabalt ühest kohast teise liikusid ja kelle nägudel wallatu naeratus lehwis.

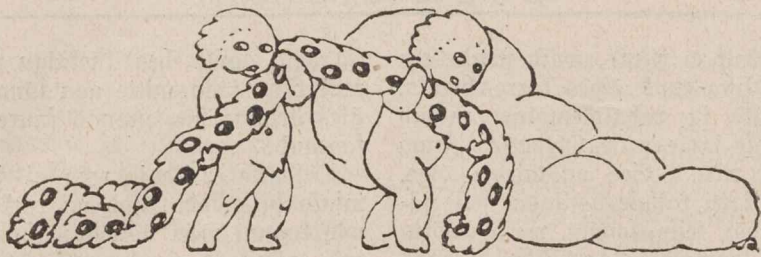
Suur tung tärkas Kuaral wabaduse järele. Kui ta koju jõudis, ruttas ta õitswasse aeda, heitis ühe õunapuu alla pikali ja hakkas oma saatuse üle järele mõtlema, kuni ta silmad kinni wajusiwad. Seal näeb ta unes et see mees, kelle pilti ta linnas mitmel pool oli näinud, tuleb ta juure, lautab walge loori tema üle ja ütleb:

„Mägedetütar, sa oled waba.“

Kui Kuara ärkas, oli jahe mägedetuul õunapuu õied maha raputanud ja mägedetütart walge looriga katnud.

Nüüd on ta waba.

E. Heidpark

Urge lööge lapsi

Dr A. Dernowa-Farmolento järele

Ruda, lapsi ei wõi liia?

Kas wõib ilma pefjuta toime saada, kui nad sõna ei kuula ega karda. Muidu nendest ju jagu ei saa.

Niiwiisi kõnelewad harilikult need wanemad ja kaswatajad, kes kaswatuseteküsimuse üle ei ole kunagi järele mõtelnud; kes arwawad et kuda nendegi wanemad neid ilma ühegi kaswatuseteaduse tundmiseta hästi üles kaswatanud, niisama wõiwad nemad nüüd ka oma lapsi kaswatada. Aga kas nad ka kunagi selle peale on mõtelnud, mida nad omal ajal üle elasid, kui neid peksti ja nuheldi? Kas mäletawad nad weel seda wiha, kui nad ise nõrkade ja abitute, ülekohtu all kannatawate lastena oma isas ja emas enda waendlasti ja piinajaid nägid?

Wäikest, nõrka last peksta, niiuitelda maaslamajat liia?! Ja kus? Koduses perekonnas, kus wihawaemu ei tohiks olla. Aga ta on olemas, ja on sügawalt elusse juurdunud, mida rewolutsioon weel külalisdaselt ei ole uuendanud.

Boolkirjaoskamata wanemad, kes hea kirjatuiki ja raamatu järele jänunewad, aga selleni weel pole jõudnud, elawad wanade perekondliste wahelkordade pimeduses. Nad ei tea, mis nende olekus lapse wasta õige ehk mis wale on, nad ei ole selle üle weel mõtelnud ega seda tundma õppinud.

Kaswatuses on õige kõik see, mis lapse terwisele, jõudsale kaswule ja arenemisele kaasa aitab: puhast õhk; sündimisest saadik kõigi kitsenduste kõrvaldamine, mis lapse liikumisewabandust takistawad; toimine teatud tundide järele; puhtusele õpetamine juba 3—4-daist kuust peale; korralik keha pesemine; päikesepaistelisel ajal jalutamine. Üleüldse on tarwis kõige selle järele talitada, mida väikese lapse

terwishoiuteadus õpetab ja mis lapse terwiseks tarwis läheb. See on keha kohta üldine.

Edasi tuleb lapse isiku kaitse, kuna isikul on oma wäärtus nii perekonna kui ühiskonna liikmena, selle sõna laiemas mõttes.

Ei pea lapse peale waljult karjuma ega ta wasta jämedalt wälja astuma, seda wähem tohib teda liia wõi nuhelda, sest väike laps on ilma selletagi üleüldisele erutusele liig wastawõtlik (erguka wata tähtsamate kofkohtade liialdatud äritus). Seda ärewust oma kiswa ja mürawa ülespidamisega weel enam suurendada ei ole wanematel õigust, kui nad lapse terwist ei taha rikkuda. Lapse sündimist oodates peawad wanemad omawahel aegfaste kofku rääkima, et oma kooselamist ühisel jõul korraldada, seda k u u l t u r a e l u raamidesse asetada.

Braegu wõib tähele panna, et mitte ükski emad, waid ka isad lapse wasta isearaliselt armastust awaldawad. Abordijuhtumiste kõrwal wõtawad teised lasteta abielupaarid isegi wõõraid lapsi omale kaswatada. Lapsele ostetakse tekkisi, pesu ja walmistatakse talle ase. Aga harwa mõeldakse selle peale, et väikesel ka n ä r w i k a w a, on nimelt see, mis inimeses kõige kalliwäärtuslikem, mis tema tegusid juhib ja awalikuks toob, millega terwe tema elu ja mis peafsi — lapse kui inimese ühiskondlik-walmistusline wäärtus on seotud.

Lapse jaoks kõiki tarbeasju ostes peawad wanemad temale ka seda kõige wäärtuslikemat muretsema — r a h u, s. o. õigusemõõdulist ja korralikku ümbritsewat elu. Wanemad peawad oma töö ja puhkuse niiwiisi korraldama ja oma isiklik wähe-korda niiwiisi seadma, et see nende elu-

käifu terawalt ei rikufs, waid nende elu ja ühiskondlist olemist õiges korras hoiaks.

Iga riid ja rahulolematuus mõjub kõige esmalt lapse peale. Seltskond: „Ema piim läheb rikki.“ See on täieste õige. Kui koera kassi kallale äsfitada, selle järele selle wõi teise looma werd wõtta ja terwele loomale sisse pritsida, siis jääb wiimane haigeks, nagu oleks ta kihwtitatud. Millega? Sellesama kihwtiga, mis selle ülesäritatud, tigeada kassi weres tekkis, kui ta koeraga tiilitses.

Järelikult on asi nõnda, et kui wanemad riidewad, äritatud ja waenulised on, siis saab ema weri kihwtitatud, kuna kihwt were kaudu piimasse satub ja lapse enam wõi wähem ära kihwtitab. Laps on rahutu, nutab ja ei lase magada; isa wõi ema lööb teda pahameeletuhinas, teda jonnakaks nimetades. Aga sellest on wähe. Närwi-energia läheb, nagu seda teadus selgeks teinud, ühelt inimeselt teisele otsekohe edasi. Ühe äritus äritab teist, paha wõi hea meeolelu läheb kohe teisele edasi, iseäranis aga lapsele, kes peale selle, et ta kergeste äritataw on, weel kõike järele püiab aimata. Kas te tahate, et teie laps oleks äkilise meelega, toores, tige ja taltsutamata? Et ta riidleks, sõimaks, sõnades ja tegudes toorust awaldaks?

Kui te seda ei taha, siis ärge seda ka ise tehke, muidu karistate te last selle eest, mida ise talte õpetasite.

Seltskond et mis täiskaswanule lubatud, ei ole seda lapsele mitte. Dsält on see õige, aga pisike laps ei mõista weel wähet teha, mida wõib ja mida mitte, ja ta ei ole selles süüdi. Isa wõi ema mõistlik õigel ajal õeldud sõna, mis näitab et seda, mis lubatud ei ole, ka teha ei wõi, on õige kaswatuse aluspõhi.

„Ei wõi“ — see tähendab et ei wõi. Sellega õpetate last wõimalusega rehtendama, ja mis peaaegu — teie sõnaga. Kui ta aga teie sõna kuulab ja seda täidab, miks teda siis weel liia? Kui aga laps ema sõna ei kuula, siis ei oleks mitte tarwis last liia, kuna teda ei ole sõna-kuulmisele õpetatud, waid ema, kes ei oska last oma sõna kuulma õpetada.

Kui wanemad selle oma wahel selgeks on teinud, et nende ülespidamine ja wastastikkune wahetord paratamata lapse ülespidamise peale mõjub, kui nad luba-

sid oma lapse hea käekäigu nimel üksteist rahustada, mitte aga sõna wõi teoga üles äritada, siis on nad suure teo tõrda saanud.

Seltskond et isa ja ema ei jõua alati tasakaalu pidada, nad on raskest päewa-wõi koguni weel õõtõöst wäsinud ja jõuetud, mõnikord ei ole neil dieti süüagi, pahandusi juhtub neile weel töökohas ja mujal, neid pahandab rahapuudus...

See on täieste õige. Rasket tööd tegeval isal, aga weel enam emal, kelle hooleks on kogu majapidamine ja lapsed, on elu waga raske.

Sellepärast olgu nende esimeseks hooleks, kellel ühiskondline kaswatus ülesandeks, wäikeste laste hoiu- ja lastemajade, mängukohtade jne asutamise. Ühiskondline lasteasutus, mis praegu ka noorukesi oma hulka wõtab, on see koht, millela tööliste perekond loomulikult wiisil elada ei saa. Kui emale neist asutustest abi ei tule, siis on ta wäljapääsemata seisukorras; ta elu on raske ja mureline, kuna lapsed aga järeelwaatuseta uulitsal üles kaswawad.

Raistööliste endi ülesandeks on selle poole püüda, et ette wõtete ja töökohtade juure lastemajad, n.n. poolinternaadid asutataks, kuhu päewaseks ajaks igasuguse wanusega lapsi wasta wõetaks. Selleskohaselt õpetatud kaswataja käib lapsega hästi ümber, ei riidle ega löö last. Laps kaswab rahus ja areneb õigel wiisil. Ema aga, kes lapse murest mõneks tunni wabaneb, jõuab oma perekondlisi ja ühiskondlisi ülesandeid paremine läbi mõelda, kodu eest rohkem hoolt kanda ja perekonnaelu paremale järjele seada. Tal ei tule meelegi hoiu- ja lastemajast tagasi tulnud last liia; aga ka lapsel on rõõm ema uueste näha ja tema sõna rohkem tähele panna, sest et lastemajas, kus ta oli, on ta sõnakuulmisele ja korrale õppinud.

Kui nüüd esiteks see selgeks on tehtud, et lapsi lööwad ainult need wanemad, kes iseendid pahaste ülewal peawad, õelad on ja kergeste wihaseks lähewad, ja teiseks et töötawate inimeste ülesäritatud olek nende rasquete elutingimistega ühenduses on, ja kolmandaks et lasteasutused siin tingimata tarwilikud on, siis tuleb weel mõni sõna õelda laste karistamisest üleüldse, wäikeste laste karistamisest aga eriti.

Wõtame esiteks selle, et last nurka ja mujale seisma pannakse. Lapse kondid on pehmemad kui täiskaswanutel, ta kondid kasvavad ja sellepärast tunnewad lapsed sagedaste jalgades walu. Pikaajaline seismine ei ole lapsele mitte ainult walus, waid kahjulik — rikub loomuliku kasvufäiku.

Teiseks wõtame söömatajätmise, mis perekonnaelu korda rikub, sest niiviisi peab last pärast eriti söötma, mis teda wahepalade wiisi sööma õpetab.

Kolmandaks: lapse löömine, kuigi see nahka ei rikuks. Onnaks jääb peksmine meie perekondades ikka harwemaks, kuna tahaotsa löömist ikka weel lubatuks peetakse, mis aga wastawaidlemata kahjulik on. Need löögid ajawad naha punetama, kisuwad werewoolu löödud kohale ja sinna ümbrusesse suguosadesse. Tihti hakkab laps peksmise tagajärjel onaneerima, see on oma suguosafid õõrumisega üles äritama. Kes nüüd lapse paha ameti juures süüdi on?

Weel lubamatam on last pähe löüa. Teaduslised uurimised on selgeks teinud, et üksainusgi hoop, näit. wasta palet, terwe selle kehapoole tundelikkust hulgak ajaks wähendab.

Niiviisi ei too üksainusgi löök lapsele mitte üksnes walutunnet, waid ka kahju.

Kui löök aga tugew on, siis võib ta noore kõwenemata pealuu wasta otsekohe aju wigastada.

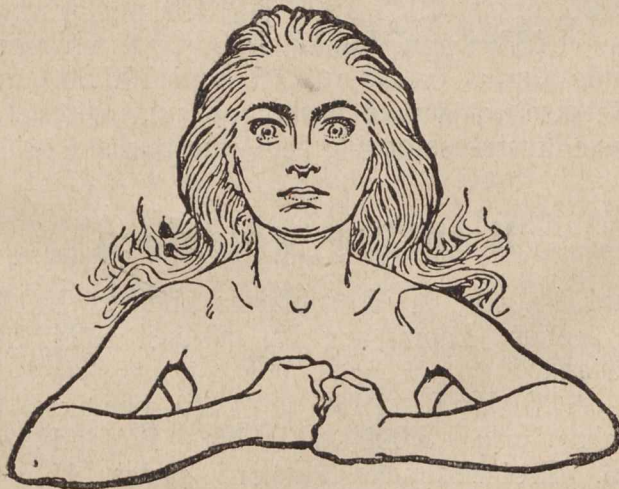
Kes pekstud last on näinud, see mäletab tema tõmpi näoilmet, tigidat ja arglikku altkulmu waadet, kõssis kehakuju. Tal ei ole mõistlikku ülespidamist, tihti on ta kuri-kangekaelne ja ei kardagi enam löömist, teeb aga lõpuks ikkagi seda, mille wasta wanemad peksuga wõitlewad.

Kes on lapse raistuminemises süüdi?

Wanemad kes selle eest hoolt ei kannud, et last juba esimesest kuust peale oma sõna kuulma õpetada; wanemad, kes oma olekuga lapsele pahaks ülespidamiseks eestkuju andsid; wanemad, kes uue elu ülesehitamisest kõrwale jäädes oma lapse järelwaatuseta jätsid ja teda päewastesse lasteasutustesse ei wiinud.

Laps ei ole süüdi. Ara kalla oma wiha, oma wäsimust, oma eluoskamatuft lapse peale, kelle süü ainult selles seisab, et ta tähelepanelikku ja mõistlikku ümberkäimist nõuab, ilma wanemate elu seisukorral küsimata.

Tõlk. E. B.

Fidus'e joonistus

Sotsialistliste Nôukogude Wabariikide Liidu laenu

Riigilaenude obligatsioonid (piletid) wôetakse kautsjoniks kroonu tööde ja kraamimuretsemise puhul, niisama ka tollimaksu kindlustamiseks.

Riigilaenude obligatsioonid, sissetulek nendest ja nende wôidud on igasugusest kroonumaksust wabad ja ei käi nende summade hulka, mis sissetulekumaksu alla arwatakse.

Loosimisele läinud laenuobligatsioonide kupongid, niisama ka wôitude wäljanôudmise tähtaeg wältab kolm aastat.

Riigilaenu koteeritakse börsel.

Pangad ja hoiukassad ostawad ja müüwad riigilaenude piletid piiramata summal.

Riigi 6-protsendiline kullalaen

on wälja antud 5- ja 25-rublastes piletites 100 miljoni rubla peale, alates 1. detsembrist 1922. kuni 1. detsembrini 1932 aastani. Piletite kupongide wäljamaksmine on kaks korda aastas: 1. juulil ja 1. detsembril.

Aastal 1926, 1927, 1928 ja 1929 peetakse weel 6 wôiduloosimist, kus 64.183 wôitu, kokku 4.500.000 rubla eest wälja loositakse. Wôitude suurus on 20 rublast kuni 100.000 rublani.

Laen ostetakse wälja wiie aasta jooksul, alates 1. detsembrist 1928 igaaastaste kustutuselooside teel ühesuuruste osade kaupa.

II riikline wôidulaen

on wälja antud 5-, 10-, ja 50-rublastes piletites 100.000.000 rubla wäärtuses 20 seerias. Laenu aeg 15. märtsist 1924. kuni 15. märtsini 1929. aastani.

Aastatel 1926, 1927, 1928 ja 1929 peetakse 7 wôiduloosimist. Loositakse wälja 5.000.000 rubla. Wôidud on 50 rublast 5000 rublani. Protsendimaks ükskord aastas 15. detsembril — 6% aastas.

Laenu kustutamist toimetatakse 1926. aastast peale ühesuuruste osade kaupa igaaastaste 1. jaanuari kustutuseloosidega. 1926. a. 2. jaanuari kustutuseloosil langesid wälja 5., 6., 7., 8. ja 9. seeria. Nende seeriade piletite kapitali wäljamaksmine algab 15. märtsist s. a.

II talurahwa-wõidulaen

on 5-, 10- ja 50-rublastes piletitest 100.000.000 rubla peale välja antud. Käimas on wiis esimest seeriat 50.000.000 rubla eest. Laenuaeg on 1. novembrist 1925. kuni 1. novembrini 1927. aastani. Piletid toovad 12% aastas kasu. Protsentide väljamaksmine igakuuliste kupongide järele 1. kuupäeval. Aja jooksul 1. novembrist 1925 1 novembrini 1927 on 8 võiduloosimist. Igas loosimises tuleb väljalooimisele iga välja antud seeria peale 3281 võitu 125.000 rubla peale.

Wõidud 25 rublast 5000 rublani.

Laenude kustutamine 1. novembrist 1927. a.

Wõidulaenupiletid võetakse põllumajanduslikeks maamaksuks wasta.

Riikline 8-protsendiline sisemine kullalaen

on välja antud 100.000.000 kuldrubla väärtuses 6 aasta peale 10 seerias, igaüks 10.000.000 rubla 100- ja 1000-rublastes obligatsioonides.

Protsendimaks kaks korda aastas — 1. märtsil ja 1. septembril. Laen ostetakse välja 4 aasta jooksul ühesuuruste kustutuseloosimistega kaks korda aastas.

Ajakiri „Klassiwõitlus“

ilmub 1926. aastal kahe kuu kohta üks kord ehk 6 numbrit aastas.

Tellimisehind aastas 90 kop., pooles aastas 50 kop., 4 kuud 35 kop. ja 2 kuud ehk üksik nummer 20 kop.

„Klassiwõitluse“ lugejad, kes 1926. aastaks minewaaastase hinnaga (3 rbl 60 kop. aastas jne) tellisid, saavad „Klassiwõitluse“ arwel ühtlasi ka ajakirja „Orast“ kogu tellimiseaja peale.

„Klassiwõitlus“ nr 73 ilmus. Tekstis rohkeste kommunistide ja fasshistide piltisi. „Klassiwõitluse“ 74-75. kaksiknummer ilmub juuni algul.

Lugejad, kelle tellimiseaeg weebruarikuuga lõppes, uuendagu tellimist.

„Klassiwõitluse“ warem ilmunud numbrid 1—72 on talitusest weel saada, 6 köidet, igas köites 12 nrt, köite hind 2 rbl, wähe-malt 3 köidet korruga wõttes à 1 rbl 50 kop. postiga kätte saates.

Aadress endine: Ленинград, Фонтанка 53, „Классивыйтлус“.

Tallinna „Spartakuse“ nais-jalgpallikomando suvel 1923.

Gesti noortöölaliste spordifelts „Spartakus“ asutati Tallinnas 1922. a. lõpul. Seni olid teiste tööliseühingute juures tööliste spordiringid. Ühes teiste seaduslikult registreeritud tööliseühingustega juulis valiti 1924. aasta 21. jaanuaril ka „Spartakuse“ löögi teistes linnades ja mitmes kohas maal olivate ofonadadega (neid oli kokku 11). Kõik nad tunnustati revolutsioonilisteks löögiühimadeks ja anti nagu muudgi tööliste ühitinged „riigikaitumise“ päraft lohtu alla. Doome siin nendel „riiklistest kurtategiatelt“ 6 pilti. Suurem jagu neist õhujaja walgufarmastatatep elurõemjateft noortest inimestest ja lastest mõisteti Gesti wabariigi lohtu poolt „149 protsessis“ ja teistes protsessides kaunaks ajaks wangimüüride wahela, mitmed lasti maha, ja aiunt wähesielu it on täini wõimalik waba õhtu hingata. Mitmed on üle piri Kõnugunde-Piitu põgenenud.

Iludus ja terwis

Ühels kindlaks ja filmatorikawamaiks terwisetundemärgiks on inimese üleüldine wäljanägemine, sale kehakuju, kerged ja kindlad, tarbe korral ka kiired liigutused. Muude ühesuguste tingimiste juures oleneb see peaaesjalikult inimesetegewuse mitmekülgsusest ja korralikust toitmisest.

Kus neid tingimist filmas on peetud, seal üllatab inimene oma kaunide kehawormide ja hiiigama terwisega; kus aga seda ei ole, seal on kehawormide ja terwise kottukõla rikutud. Näit. wanas Greekas, kus iga kodanik ühtaegu seltskonnategelane ja spordimees oli, näeme niisugust kehawormide ja jõu täielikkust, et meie seda weel praegugi eestujuls peame. Seal olid paljudel wäljapaistwatel tegelastel, mõtteeadlastel ja riigimeestel aubinnad olemas, mis mitmesugustel spordimõistlustel saadud.

Ühekülgne ja wahelusteta tegewus surub oma piksati kogu inimese wäljanägemise peale ja kujundab tema ajajooftul niisuguseks, mis täielikkusest ja järjelikkusest ka terwisest kaugel on. Tähelepanelitud inimesed on seda juba ammu märganud ja selle kahju wasta wõitlemiseks mitmesuguseid seadusi loonud.

Wiimastel aastatel, iseäranis peale ilma sõda, mis näitas kui kaugese praegused kultuurarahmad endistest terwiseteadalidest läinud, tõusis meie ja kõigil sõjast osawõtnud rahwastel püie ilusa ja tugewa kehaehituse juure tagasi pöördra.

Selles shtis awaldataw meie ühiskondlised ja riiklised organisatsioonid agarat tegewust. Aga on tarwis, et ka iga kodanik ühtlult sellest tööst teadmuslikult osa wõtaks ja riiki wabalt ja heatahtmisega aitaks. Meie noorsool on juba teadmine kehakuultura kasu üle, aga paljud täiskaswanud inimesed waatawad selle peale kui mitte päris waenulikkult, stis vähemalt ükskõikset ega asu oma termist kindlustama.

Räesolew kirjutus on mõeldud just nimelt niisuguste täiskaswanud ja elatanud ini-

meste jaoks, kes istumisetööd teewad ja weel ühegi kehakultuura wõi „Spartakuse“ ringi liikmeks ei ole astunud. Siin ettetoodawaid terwisemäärusi tuleb soowitada linnainimestele iseäranis suwiselks puhkeajaks.

Spartakus nimetati mehi enne 30. eluaastat noorteksmeesteks ja nad tegid tingimata asjatuundja jubatusel kehaharjutusi. Alles peale gimnastikaturjuse läbitagemist ja tähendatud wanadusesse jõudmist omandasid nad kodaniku ja täiskaswanud mehe õigused. Aga sellega hoidsid nad jõu, terwise ja nooruslise kehakuju kuni kõrge wanaduseni alal.

Sedasama näeme praeguselgi ajal paljude rahwaste juures, kes liikumat elu elamad. Tuletame meele Kaukaasia mägilasi, endiseid kajakaid ehk meie igameste rändawaid mustlasi. Kende wanu inimesi ei ole wõimalik seljatagant ehk kaugelt waadates kehakuju wõi käimise wiisi järele ära tunda.

Sedasama näeme ka inglaste ja ameeriklaste juures. Wiististe wahje on meie hulgas neid, kes imestusega ei ole tähele pannud, kuidas Ameerika kinopiltides esinewad wanemad inimesed noortest kehakuju poolest peaegu sugugi lahju ei lähe. Ja see ei tule mitte sellest, et wanainimeste ofakid noored näitlejad etendasid, waid asja seletus seisab selles, et Ameerikas ja Inglismaal on paksu kehaga ja lõdwaiks läinud inimesed teoga haruldane nähtus. Seal peetakse paksu kehanaotuks ja terwiselks kahjulikkuse, misparast ka tema kujunemist takistatakse. Ja nagu me allpool näeme, elamad inglased meist wõrdlemislt kauem (tabel 143. weerul).

Meie juures, aga weel enam Saksa maal peeti enne revolutsiooni jämedat keha pärisloomulitiks nähtuseks, iseäranis wanemas eas. Eriti lähewad linnainimesed, kes istumisetööd teewad, nagu mitmesugused käsitöölised, kontori- wõi kantseleiteenijad, meistrid, wädagoogid, koduperenaised, koduteenijad ja muud wabaametiga isftud, kelle töö suuremat liikumist ei nõua, harilikult 50 eluaasta paiku õige lihawaks. Neid elatanud inimesi,

Tallinna metallitöölise jalgpallikomando 1922. a. kevadel.

nii meeste kui naisterahvaid, võib ilma et nende nägu näeks, juba eemalt ära tunda üleüldise patfuse, kühmus teha, suure pundunud kõhu ja raske käigu järel, justkui ei tahaks neil jalad enam põlvist painduda.

Liisugusele rasvaläinud inimesele ei ole liikumine enam kerge asi ja peale kõige tarvilikuma töö, mis talle elamise alammäära findlustab, ei jõua ta enam midagi teha. See ei ole lihtne haigus, vaid see on haigusline seisukohane, organismuse algav ja kahtlemata enneaegne närstmine, mida ühel ajal mitu põhjust tekitab: korrawastane elu ja toitmisewiis ja liikumise wähesus. Need inimesed on töega haiged: lihaste tegevuse wähesuse tõttu on neil kõhulihased raswa läinud ja nõrgaks jäänud, millest kõhuseinad ripakile wajunud. Rippuvad kõhuseinad ei jõua enam kõhuruumis olemaid elundusi, nagu neerud, põrn, maks, magu kõhunäärmed ja soolikad, kuidas kord ja kord ülemal hoida ja need kõik kõlguvad peenikeste köitmete, peasjalikult weresoonete ja närwiniidikeste küljes. Aga kõige kehale tirib ka neid weresooni ja närwiniidikeid, sellega kõhus paratamata walu ja paha tunnet tehes, mis ka koge südames ja terves tehas wastutaja leiab.

Need halwad tunded rikuvad meeleolu ja meie mõtlemise tõsiselt et oleme wäsinud ja wanaks jäänud, et elu, mure või töö on meid läbi purenud ja kõneleme meel muid haledaid sõnu. Väriselt aga on see wale. Wiiekümne aasta wanaduse ei tohi meie elu loomulikus käigus veel lõppeda, nagu meile seda meie läänepoossed naabrid — inglased ja prantslased — tõendawad. Seitsemekümne aastased käiwad samamisi riides kui nooredgi inimesed

ja tantfimid ja lõbutsewad nendega ühtewiisi. Prantslased aga peawad 50—60-dat aastat kõige paremaks elueaks, mil inimene juba lõpulikult selle või teistsuguseks asjatundjaks kujunenud ja endale teatava kindla seisukoha loonud, sellega ka õiguse saanud iseenda jaoks elada. Meie aga toimetame wastawidi. Just 50. aasta wanaduses, kui me oma lapsed juba jalule oleme aidanud ja wanemate wasta wiimast kõhust täitnud, kui me lõpuks oma isiklikkude ja perekondliste kõhustustega ausalt toime oleme saanud, peaks meil täieline kõlbline õigus olema humitawama elu

peale, et puhufetunnil feltfondliste küsimustega, teaduse ja kunstiga tegemist teha ja oma tööst woba aega sedawiisi mööda saata, kuidas me siis unistame, kui meid wäikesed lapsed käsit ja jalust köitsid. Meie aga ei taha selles eas enam midagi muud kui rahu.

Aga see ei ole loomulik. Selle wasta on tarwis woidelda, on tarwis kõikabinõud tarwitusele wõtta, et elu ja tema rõemusi omale pitendada.

Kui me endid teiste Groopa rahastega förwu seame, siis näeme, kui palju neist maha oleme jäänud. Kuni 50. eluaastani elab meil tats forda wähem inimesi, kui teiste Groopa maade enamuses. (Waata tabelit järgmisel leheküljel.)

Kui meie aga tahame, siis wõime ka meie liisugust terwist fätte jaada, et me 50. a. wanaduses endid weel tangelaatena tunneme.

Enese terwendamist ja noorendamist võib peale alata ainult suwel. Talwel on külm ja pime, ka on tahtejõudu palju wähem, kuna aga tööd ena kallal rohkesti on.

„Spartakuse“ jalgpallikomando ja juhatus 1923. a.

Tallinna „Spartakuse“ kergejõustiku salk 1923. a. suvel.

Viimaste teadete järele enne sõda elas igast tuhandest ühel ajal sündinud inimesest:

Maa nimetus	Runi 50. a. manu- feni	Runi 75. a. manu- feni
Benemaal	361	117
Inglismaal	530	158
Prantsusmaal	538	178
Belgias	548	178
Daanimaal	612	245
Rootsimaal	611	272
Norramaal	582	279

Silmas pidada ja täita tulewad järgmised reeglid:

1. Kui võimalik, siis „Spartakuse“ spordiringi fiske astuda.

2. Kõigeks suveks, või vähemalt nii kauaks kui head ilmad on, joogimajas istumisest lahti võtta.

3. Kui väematöö tehnikalt väsitav on, siis peale tööd pool tundi või tund puhata, et õhtuks jõuda koju.

4. Suvel elu, töö- ja magamisruumis aknad lahti pidada. Harjutada ennast tuuletõmbusega.

5. Ühe wersta pikkune tee välja mõeta ja endale ülesandeks teha seda teed 10 minutiga ära läia.

Harilikul sammul käies kulub inimesel selle maa peale 20 minutit, sellepärast ei ole ülemaloodud nõudmise täitmine elatanud ja jämeda tehaga inimesele kerge asi. Sammu peab kiirendama vähehaaval.

6. Kui selle ülesande täitmine sulle saadud ja ta juba harjumuseks kujunenud, siis werstade hulka suurendada, mida sama tiirelt ära läia. Hiljem on tarmis termise ja noorusel alalhoidmiseks vähemalt kuus wersta ära läia, s. o. üks tund iga päem.

7. Kiidesse ennast seada võimalikult kergelt, et mitte liig sooja riide

pärast higistama hakata.

8. Tööle läia tingimata jalgi ja võimalikult päitepaistelistel uulitsa poolel.

9. Süia mitte üle kolme torra päewas ja wahepeal mitte midagi „eineks“ võtta ei teistega seltsis, ei külas olles ega oma juures olevate külalistega.

10. Ööfine ilma söögita waheag peab wältama vähemalt 12 tundi.

11. Söömise peale mitte waadata kui mõne püha kohustuse peale, waid meeles pidada, et söömine siis kahjulik amet on, kui tema peale ülearu aega ja tähelepanemist kulub.

12. Võimalikult vähem igasuguseid wadelikka juua, selleks soolase söömisest kõrwale hoida.

13. Suwise puhkuse ajal iga päew supelda ja ujuda, aga kui see võimalik ei ole, siis kodu ennast külma meega kasta ja keha õeruda.

14. Kõhulihakseid lõwendada; selleks wõdis lamades jalgu aeglaselt ülespoole tõsta.

„Spartakuse“ wõimlejate salk 20.12.1923.

Lukin ei avalda oma raamatuga meie kehval luulepõllul midagi uut. Ei, ta on lihtne reamees, kes oma silumata ja viilimata luuletused, mis mitmesugustel aegadel kirjutatud, kokku on kogunud, et ühes koos välja anda. Luuletusi lugedes saab tunde, nagu oleks neid ammugi juba kuski lugenu. Riimidgi on vanad tuttavad: meri — veri, laul — aul, käes — väes, kiir — piir, päike — väike, s.o. primitiivsed, igale algajale omased, saamatud. Nad on igapäevased, kulunud. Näituseks kordub esimese viie lehe peal (tühjad lehed välja arvatud) 4 korda igivana ja praeguste nõuete kohaselt vigane riim: rahvas — vahvas (rahvad — vahvad). Õieti peaks olema „vahva“, mitte „vahvas“, aga riimi pärast tarvitab autor vigast sõnavormi.

Keeleliselt kannatab raamat mitmesuguste puuduste all. Muidugi täieste veata kirjutada meie veel ei suuda; meie ei saa oma kultuuraga praegu veel uhkustada, aga keele asjus peame meiega üles seadma nõudmise: ei ühtgi viga! Kirjanik ei tohi käia keeleliselt (muidugi ka mitte kuulturaliselt) sabas, vaid peab olema ees, peab teed näitama, tulevast arenemist märkima. Selle vasta on meil patustatud hiiglakombel.

Käesoleva raamatu riim tundub kistuna, vägivaldsena, ebaloomulikuna. Näituseks tuleb ette: „käevarrad tugevad abiks meil sirgu“, mis täieste loomuvastane lause on. Võiks olla kas „käsivars tugev meil abiks sirgu“ ehk „käevarrad tugevad abiks meil sirgugu“ või „...siruta“. Samati on ütelnud „hambad nii toored“ ebamäärane. Hambad võivad küll olla verised, teravad, lumivalged, aga tooreid hambaid ei suuda me ette kujutada ja ütelnud jääb vägivaldseks, mis ainult riimi pärast tehtud. Vale on ütelnud „võimsavama“. Võiks olla kas võimsama“ ehk lihtsalt „kõikvõimsa“. Viimane vorm kui ülivõrre (superlatiiv) annab asja omaduse kõige suuremal määral. Võõrastav on ka sõna „särreldava“, mille mõiste tume. Halva lausena tundub sarnane nagu: „ilm pilkane kattund on üle linna.“ Esiteks ei tarvitata vormi „pilkanen ilm“, vaid ennem „pilkanen öö“, nii et lause kujuneks vahet sarnaseks: „öö pilkane katnud on linna“. Siis on „ära enam viitu“. Jälle uus sõna, mis sõna „viibi“ asemele pistetud riimi pärast. „Kuulgu maailm me trompeete kära“. „Trompeete“ võib olla ainult mitmuse partitiiv, kuna siin peab olema „trompeetide“. On olemas veel sõna „tõetruulist“, mille asemel täie õigusega aga võiks olla „tõetruud“ (partitiiv). Täieste arusaamataks jääb sõna „virgline“. Arvatavaste on seda murdesõnalisest mõistest tarvitatud. Aaviku sõnaraamat seletab teda nii, et virg on murdesõna ja tähendab: joon, vagu. Siit selgib, et järelikult „virgline“ on jooneline, vaoline. Luuletuses („Kominternile“), kus öeldakse, et „armastan ettevõttu virglist“

peab vist seda niiviisi mõistma, et armastatakse ettevõttu sirgejoonelist. Kuid sellele selgusele jõudsin peale pikka sibli mist alles. „Vendluse julguses tervitab.“ Missugune ebamäärane ütelnud: „vendluse julgus!“ „Las mässata, möllata elude tormil.“ Võiks olla ainult: „Las mässata elutorm.“ Samasugused ebamäärased ütelnused on ka „õhku säded särel lendvad“, „tarviduste mitmeviisne lagin“, „keeb veri rinnus tal võimu-vägeval aul“ („võimu-vägev au?!“), „nüüd täiuvad me ihaldused tööga“ ja nii edasi. Enamiste igas luuletuses on konarusi. Ainukesed enam-vähem läbilöövad ja õnnestanud on „Ta tuli nagu raugematu tormituul“ (Töö Messias), „Kõik loodus särab päikse kullast“ (Kevad) ja „Valvel olen, pole und“ (Jälle valatakse verd!).

Mis veel erilisel silma paistab, on see, et tundub nagu Visnapuu mõju järgmistest kohtades: „aeg ülim tulnud ajal“ ehk teises kohas: „Aeg elus ülim saabund“. Või sarnane rida: „Jälle öö, õudsest õudsem õud“. Ehk veel: „Oli öö, heinakuu. Hu-hu-hu-u!“

Luulekogule teisest küljest, nimelt värsimõõdu, rütmuse küljest lähenedes, kordub sama lugu. Ainult siin on lugu veidi parem, kuid sellegipärast parandusi nõude. Näituseks on terve 6-järguline luuletus „Oktoober“ kirjutatud ilma kindla värsimõõduta. Domineerib daktiil, aga üksikutes kohtades ilmub trohhäus. Sarnases eadäsiühkivas jõulises trohhäuses on kirjutatud Bloki „Kaks-teist“. Pahe ei ole mitte selles, et daktiili vahele trohhäus ilmub, vaid just selles, et daktiil ega trohhäus pole puhtalt esiteldud. Näituseks:

„Meil veel küllalt abiväge,
las kui tahes tuleb äge
lahing, pole olemas
alla andmist,
vastutuse kandmist
meie poolt,
küll aga hoolt...
Oodake veel,
pöörake meel!“

Üksikuid viperusi tuleb ette muidu paremas luuletuses „Meie“. Vigane on värsimõõduliselt ka terve „Mailaul“. Võiks veel tuua näiteid, kuid aitab sellest.

Ja mida ütelda nüüd lõpukokkuvõttes? Ainult laita? Ei. Raamatus leidub ka mõni kogemata heagi mõte, näituseks kujukas ütelnud: „õhtutuul tormiga tammub (soovitan parandada „tallab“ A. R.) lehti langenud puelt porri“. Sellest on aga muidugi vähe, et kogu soovitada eeskujuks kasvavast noorsoost võrsuvalde luuletajaile. Lageda teda küll soovitame, kuid hoolsa arvustusega. Näidatud puudused ja nõrkused aga hoiatagu teisi samu vigu tegemast. Vigadest õpime ja loodame, et järgnevad kogud meil sel alal edu näitavad.

Ain Rannaleet

Всесоюзный Секретариат Научно - Технической Лесной Секции союза с.-х. и лесных рабочих СССР с глубоким прискорбием сообщает о кончине члена Секретариата и Редколлегии журнала „Лесовод“

ПРОФЕССОРА

Георгия Митрофановича ТУРСКОГО,

последовавшей 27-го февраля.

„ГОЛОС КОЖЕВНИКА“ — ОРГАН ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО СОЮЗА РАБОЧИХ - КОЖЕВНИКОВ СОЮЗА ССР.

Журнал освещает вопросы союзной работы, производства, жизнь и быт рабочих кожевников, обувщиков, шетинщиков, меховщиков, шорников и др. родственных профессий в СССР и за границей.

Имеются отделы: руководящих и др. статей, производственный, охраны труда, культ., международный, „Страничка работницы“, „О чем пишут рабочие“, юмористический, литературный, местный и др. с большим количеством иллюстраций и снимков.

УСЛОВИЯ ПОДПИСКИ:

Журнал выходит 3 раза в месяц размером в 3 печатных листа (24 страницы). Цена отдельного номера 10 коп. Подписка платя: на 1 месяц — 30 коп.; на 3 месяца — 90 коп.; на 6 месяцев — 1 руб. 80 коп.; на 1 год — 3 руб. 60 коп. Подписка принимается в Редакции (непосредственно и по почте), во всех фабзавкомах, отделениях и отделах Союза Кожевников. Адрес Редакции и Конторы: Москва, Солянка, 12, Дворец Труда, 5-й этаж, комн. 569. Тел. № 5-08-09

„СЕВЗАПГОСТОРГ“

В СОСТАВ ЕГО ВХОДЯТ СЛЕДУЮЩИЕ КОНТОРЫ:

ТЕХНИЧЕСКИЕ КОНТОРЫ

КОНТОРА РАЗНЫХ ТОВАРОВ

ЛЕСНАЯ КОНТОРА

ДЕКАБЮРО

МЯСНАЯ КОНТОРА

СПЕЦИАЛЬНАЯ КОНТОРА ПО ВЫВОЗУ ЯИЦ И БИТОЙ ПТИЦЫ („ПРОДЭКСПОРТ“)

КОНТОРА „ТРЯПКОСТЬ“.

Проспект 25-го Октября, № 7-9.

Телефон коммутат. 535-61, 535-62, 156-07.

ЛЕНИНГРАДБУМТРЕСТ

продает БУМАГУ разных сортов,

ПРАВЛЕНИЕ: просп. Володарского, № 46.

Тел. отд. продажи 544-50.

ОПТОВО-РОЗНИЧНЫЙ МАГАЗИН

пр. 25 Октября, д. № 64, тел. 528-67.

ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ ПРОФСОЮЗА РАБОЧИХ САХАРНИКОВ

Гор. МОСКВА, Солянка, 12, Дворец Труда, комн. 238.

Телефоны: 5-08-27 и 5-09-19.

ВАЖНО

Для города, деревни, заводов, шахт, жел.-дор. вагонов, элеваторов, жел.-дор. бетонных сооружений, АНГАРОВ и т. д.

ТОЛЬ и РУБЕРОЙД ВЫСШЕГО КАЧЕСТВА.

Выполнение РУБЕРОЙДОМ кровельных работ по деревянным и железобетонным крышам, специально командированными бригадами кровельщиков-специалистов.

Трестом перекрыты РУБЕРОЙДОМ: Волховстрой, Штерстрой, Элеваторы Одесского и Николаевск. порта, Дело Северо-Кавказск. и Мурманск. жел.-дор. и другие бетонные сооружения.

За работы выдается гарантия. Трест изготовляет всевозможные асбестовые изделия.

Заказы принимаются Ленинградским Кровлетрестом, Ленинград, ул. Желябова, д. № 15.

Телефоны: 5-50-98, 581-46, 117-96, 506-42

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ТРЕСТ
ЛЕНИНГРАДСКИХ ЗАВОДОВ МАССОВОГО ПРОИЗВОДСТВА
== „ТРЕМАСС“ ==

Правление в Ленинграде: ул. Желябова, 19. Тел.: №№ 150-07, 166-09, 590-99, 173-69, 591-00, 575-23.

ОБЪЕДИНЯЕТ ЗАВОДЫ: 1) Механический Штамповочный (Промет), 2) „Гидравлика“, 3) Медно-Котельный Механический „Часовой Революции“, 4) Проволочно-Гвоздильный „Красный Гвоздильщик“ и другие.

ПРОИЗВОДИТ и ПРОДАЕТ: проволоку железную и стальную всех размеров, тросы стальные, упаковочное железо, гвозди, болты, гайки, заклепки, паро- и водопроводную бронзовую арматуру, вилы и лопаты, топоры и колуны, безопасную от взрыва посуду для легко-воспламеняющихся жидкостей, всевозм. противопожарный инвентарь, столовые приборы (ножи, вилки, ложки).

Московская контора треста — МОСКВА, Рождественка, 8.

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ
СОЮЗ
Советских и Торговых
Служащих СССР.
ЛЕНИНГРАДСКИЙ
Губернский Отдел

ЛЕНИНГРАД, Дворец Труда, Бульвар
Профессиональных Союзов,
д. № 23, 5-й этаж.

ТЕЛЕФОНЫ:

Председатель Союза — 550-53.
Секретарь Союза — 561-67.
О. Т. Э. — 149-14.
Орготдел — 609-81.
Культотдел — 609-80.
Статчасть — 602-99.
Финчасть — 609-79.
Касса взаимопомощи — 609-78.
Охрана Труда — 174-55.
Обслужив. безработных — 635-73.
Управ. делами — 173-16, 637-43.
Коммутатор Дворца Труда № 1.
Для телефонограмм — 173-16.

ВСЕРОССИЙСКИЙ
Профессиональный Союз Рабочих Водного Транспорта
ЛЕНИНГРАДСКИЙ РАЙКОМВОД

Бульвар Профсоюзов, дом № 19, II-й этаж.

ТЕЛЕФОНЫ:

Председатель № 571-28. Орготдел . . . № 582-82.
Секретарь . . . № 135-77. О. Т. Э. . . . № 594-04.
Общий № 193-19.

МЕДСНАБТОРГ

Awatud arstiabinõude-tehas (Aptekarski pr., 7). Walmistatakse ARSTIMISE-ABINÕUSI, MAJANDUSE- ja KOSMEETIKA-KAUPASI, KODU-APTEEKISI, MINERAALWEED, LASTEJAHU FOSFARIINA ja muud.

Awatud hirurgia- ja ambaarsti-ladu (Komissaarowskaja 9). HIRURGIA-INSTRUMENTAARIUM, AUTOKLAAWID, DESINFEKTSIONI-APARAADID, GUMMIASJAD, AIGERAUITSEMISE-KRAAM ja muud.

ЧИТАЙТЕ ГАЗЕТУ

„ПИЩЕВИК“

ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА СОЮЗА РАБОЧИХ ПИЩЕВОЙ и ВКУСОВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ СССР.

Адрес: Москва, Солянка, 12, Дворец Труда, комн. № 561.

ТЕЛЕФОН 3-83-28.

ЛЕНИНГРАДСКИЙ ГУБОТДЕЛ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО
СОЮЗА РАБОЧИХ БУМАЖНИКОВ СССР

Ленинград, Бульвар Профсоюзов, д. 19, ком. 4—6
Телефоны №№ 583-45 и 623-02

ЧЛЕНЫ СОЮЗА ДОЛЖНЫ БЫТЬ ПОДПИСЧИКАМИ СВОЕГО СОЮЗНОГО ЖУРНАЛА

ВНИМАНИЮ ЧЛЕНОВ СОЮЗА

Редакцией открыт прием подписки на двухнедельный журнал:

НА 1926 ГОД „ПРОЛЕТАРИЙ СВЯЗИ“ НА 1926 ГОД

УСЛОВИЯ ПОДПИСКИ для членов союза и уполномоченных.
на год (24 №№) . 3 р. 60 к. | на 3 мес. (6 №№) . 1 р. — к.
6 мес. (12 №№) . 1 „ 90 „ | 1 „ (2 №№) . — „ 40 „

Для учреждений и организаций на ГОД 4 рубля
Годовым подписчикам дается рассрочка — половина платы при подписке
и половина — к 1-му мая

Подписную плату следует направлять одновременно с заказом и исключит. по адресу Редакции.

В настоящем году формат журнала увеличен, введено много новых отделов.
Адрес редакции, по которому следует направлять заказы и подписную плату, — Москва, Солянка, 12, „Дворец Труда“, комн. 201.

Редакция журнала „ПРОЛЕТАРИЙ СВЯЗИ“

ЛЕНИНГРАДСКИЙ
ГУБЕРНСКИЙ ОТДЕЛ СОЮЗА

РАБОТНИКОВ

КОММУНАЛЬНОГО

ХОЗЯЙСТВА СССР.

ЛЕНИНГРАД, Набережная
Красного Флота, дом № 38,
комн. 60-69.

ТЕЛЕФОНЫ: 155-26, 177-59, 203-97.

RIIKLINE ELEKTROTEHNIKA-TRUST

ELEKTRILAMBID

õkonoomilised ja poolewatilised, odavamad kui kusagil mujal.

MAGASINID:

- № 1. 25. Oktoobri prosp., 11.
- № 2. Karl Liebknechti prosp., 31.
- № 3. Wassiili Saar, Andrei turg, kiwihoone, 21.
- № 4. 25. Oktoobri prosp., 65.
- № 5. Komissarowskaja, 34.
- № 6. Komissarowskaja, 7.
- № 7. 25. Oktoobri prosp., 54.
- № 8. Sagarodnõi, 13.

Трамвайные остановки.
... Гражданин, платите пожалуйста. Сколько раз говорить вам... Некрасиво даже с вашей стороны... Улица Некрасова!..
... Гражданка! Сойдите с полноточки. Встаньте на площадку!.. Площадь Восстания!..
... Мальчик, тебе сходить здесь... Проспект Юных Пролетариев!..
... У кого еще нет билетов?!.. Заячий переулочек!..
... Биржа Труда!.. Местов больше нет!.. „Бегемот“

ЛЕНИНГРАДСКИЙ ГУБОТДЕЛ СОЮЗА РАБОЧИХ
ПОЛИГРАФИЧЕСКОГО ПРОИЗВОДСТВА СССР

Бульвар Профсоюзов, дом № 19.

Тел. №№ 643-71, 129-67, 243-98, 558-57, 603 76, 502 22, 500-03

Адрес для телеграмм — Ленинград Союз Печатников

МАЛЬЦОВСКИЕ ЛОКОМОБИЛИ

Ленинград, Проспект 25-го Октября, 25

Коммерческо-Вспомогательные Предприятия Управления Сев.-Зап. ж. д.

1. Ленинградское Коммерческое Агентство.

Ленинград, пр. 25 Октября, № 60, тел. №№ 147-81 и 184-69. Контора складов: Лиговка, 262, тел. 147-83.

ПРОИЗВОДИТ СЛЕДУЮЩИЕ ОПЕРАЦИИ:

- а) Краткосрочные и долгосрочное хранение грузов, на льготных условиях.
- б) Всякого рода комиссионные поручения грузоотправителей.

2. Ленинградская Городская Станция Сев.-Зап. жел. дор.

Улица 3 Июля, д. № 35, тел. 565-29.

Кроме грузовых операций производит продажу пассажирских билетов на все пригородные поезда Сев.-Зап. жел. дор.

Для долгосрочного хранения грузов в распоряжении Ленинградского Коммерческого Агентства и Гор.станции имеются при товарной станции Ленинград Вит. складочные помещения.

3. Холодные склады (ледяного охлаждения).

В целях предохранения от порчи мяса и молочных грузов при перевозке на Сев.-Зап. жел. дор. построены специальные холодные склады, на станциях Шишково и Молокосовицы для молочных и Старая Русса — Сушево для мясных грузов.

4. Городские станции для операций по предварительной продаже пасс. билетов, приему багажа и грузов и пасс. малой скорости:

- а) в гор. Пскове — Губисполком, тел. № 141.
- " " Новгороде — ул. Урицкого, д. № 2, тел. 93.
- " " Рыбинске — просп. Ленина, уг. Преображенского пер., № 23 1.

ЛЕНИНГРАДСКИЙ ГУБЕРНСКИЙ ОТДЕЛ ПРОФСОЮЗА РАБОЧИХ КОЖЕВНИКОВ СССР

Адрес: Бульвар Профсоюзов, д. № 19, 4-й этаж, комнаты
№№ 154 — 159.

Т е л е ф о н ы :

Председателя Союза тов. Сивцова	№ 223-58.
Секретариат	№ 159-89.
Финотдел и Статистика	№ 486-96.
Организацион. отдел	№ 445-94.
Тарифно-Экономич. отдел	№ 445-95.
Культотдел	№ 103-44.
Общий отдел	№ 103-43.
Коммутатор Губпрофсовета	№ 70.

Н. К. Т.

ЛЕНИНГРАДСКИЙ КОМИТЕТ БИРЖИ ТРУДА

СЕКЦИЯ РАБОТНИКОВ ИСКУССТВ

И УПРАВЛЕНИЕ ТРУДКОЛЛЕКТИВАМИ

ЛЕНИНГРАД,
Кабережная Красного Флота, д. 34.

Т Е Л Е Ф О Н Ы :

Кабинет заведующего	595-42
" заместителя	580-77
Агентура	533-01
Управделами	637-51

LEENINGRAADI RIIKLINE NAHATÖÖSTUSE TRUST

WALITSUS: Leeningraad, Herzeni uul. 51.
Telefonid: 554-51, 576-82, 576-83.

„Skorohodi“ wabriku JALANÖUD, MASINARIHMAD,
OBUSERIISTAD, NANK-ILUASJAD.

ЛЕНИНГРАДСКИЙ ГУБОТДЕЛ СОЮЗА РАБОТНИКОВ ИСКУССТВ

Бульвар Профсоюзов. 19, 4-й этаж

Президиум	комн 148, тел. 629-22, коммутатор 67
Управление делами и Орготдел	" 147, " 169-89, " 90
Тарифно-экономический Отд.	" 151, " 609-76.
Культотдел	" 150, " 609-76.
Финотдел	" 142, " 185-10.

ПРЕЗИДИУМ

С. С. С. Р.

Государственный
Лесопромышленный
и Лесоэкспортный Трест
Северо-Западной
Области

„СЕВЗАПЛЕС“

ЗАВОДЫ и ЛЕСНЫЕ
СКЛАДЫ в губерниях:
Ленинградской, Новго-
родской, Череповецкой
и в Карельской Рес-
публике.

ПРОДАЖА ЛЕСНЫХ
МАТЕРИАЛОВ: досок,
пропсов, балансов,
брусев, шпунтованных,
строганных и прочих
лесных материалов. —
Принимаются заказы на
годовые поставки и от-
дельные поручения.

ПРОДАЖА БУМАГИ
Ф-ки им. тов. ЛЕНИНА
(б. Дубровки).

Для заказов обращаться
в Правление: Ленин-
град, кан. Грибоедова
(б. Екатерининск. кан.),
д. № 6.

Адрес для телеграмм:
СЕВЗАПЛЕС Ленинград.

Северо-Западное Областное Отделение „ГОСПРОМЦВЕТМЕТ“ ОТКРЫЛ

ОПТОВЫЙ МАГАЗИН

Банковский пер., № 18, тел. 220-00.
Бывш. Базсклад „ГОСПРОМЦВЕТМЕТ“.

ПРОДАЖА ПО ОПТОВЫМ ЦЕНАМ:

1. Листов: латуни, красной меди и др. сплавов; палок, прутков, труб, и др. полуфабрикатов из цветных металлов.
2. Посуды алюминиевой, латунной, медной и др. предметов обихода.
3. Кабельных изделий: проводов, шнуров и кабелей для сильных и слабых токов и т. п.

„ЦЕНТРОПРОБИЗОЛЬ“ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ТРЕСТ ПРобочной и ПРобково-Изоляц. Промышленности

ЕДИНЫЙ для СССР производственный и торго-
вый ОРГАН в этой отрасли промышленности

Фабрики и заводы: Ленинград, Одесса

ЦЕНТРАЛЬНОЕ ПРАВЛЕНИЕ:

Ленинград, канал писателя Грибоедова, № 6/2
ТЕЛЕФОН: Оперативно-Коммерческий Отдел № 586-97

Сеть торговых представительств, отделений и складов по всему СССР

Пробки всех сортов, размеров и качеств. Линолеум.
Пробковая изоляция для целей строительства, холо-
дильного дела железно-дорожного и водного транс-
порта. Пробковая виноградная и техническая крупа
и другие пробковые изделия. Металлические капсулы
для бутылок

ЛЕНИНГРАДСКИЙ ГУБОТДЕЛ СОЮЗА СТРОИТЕЛЬНЫХ РАБОЧИХ

БУЛЬВАР ПРОФСОЮЗОВ, д. № 19, III этаж, комн. 1 0—118

ТЕЛЕФОНЫ:

Председатель	— 150-55, доб. ком. Дв. Тр. № 39
Секретарь	— 207-47
Управляемые	— 215-25, „ „ „ „ „ № 74
Фин.-Счетн. ч.	— 227-17
Орготдел	— 609-24, „ „ „ „ „ № 32
Зав. Тар.-Эк. отд.	— 206-99
Тар.-Экон. отд.	— 609-25, „ „ „ „ „ № 38
Зав. Культ'отд.	— 503-05
Культ'отдел	— 561-73

ЛЕНИНГРАДСКИЙ ГУБОТДЕЛ СОЮЗА РАБОЧИХ ХИМИКОВ СССР

Ленинград, наб. Красного Флота 38, комн. 41-47.

ТЕЛЕФОНЫ:

Пр. Правл.	гор.	547-32	ком. Д. Т.	98
Орготдел	„	547-32	„	98
Культотдел	„	606-67	„	—
ТЭО	„	98-55	„	57
Финчасть	„	498-55	„	—
Статчасть	„	140-17	„	57
Управление дел.	„	52-47	„	69
Секр. Инжсекции	„	98-55	„	57

ЛЕНИНГРАДСКОЕ ОТДЕЛЕНИЕ „СИБТОРГ“

Почтовый адрес:

Ленинград, Пр. 25 Октября, 20, кв. 17

Ленинградское

„отделение“ „СИБТОРГ“

ведет операции в Сев.-Зап. области по продаже про-
дуктов Сибирского сель-
ского хозяйства — хлебо-
фураж, мясо, масло, дичь
etc. и изделий Сибирской
промышленности — валеная
обувь, полушубки и т. д.
ПРОДАЖА ТОЛЬКО ОПТОВАЯ

ОТДЕЛЕНИЕ ЗАКУПАЕТ:

фарфоровую и фаянсовую
посуду, скобяной товар и
кондитерские изделия,
охотничьи принадлежно-
сти, обувь, текстиль и во-
обще продукцию трестов
и госпредприятий Северо-
Западной области.

ТЕЛЕГРАФНЫЙ АДРЕС:

ЛЕНИНГРАД — „СИБТОРГ“

Телефоны:

5-89-94, 6-32-37 и 6-06-04

СССР

АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО

СССР

„СОВТОРГФЛОТ“ СОВЕТСКИЙ ТОР-
ГОВЫЙ ФЛОТ“
учредители НКПС и НКВТ — основной капитал 25.000.000 р.

ЛЕНИНГРАДСКАЯ ГОРОДСКАЯ КОНТОРА

Ленинград, ул. Ракова (б. Итальянская), д. 33.

ТЕЛЕФОНЫ: Каб. заведывающ. — 5-53-85, Зам. зав. к-торой и трансп.-э. сп. часть — 5-78-16, Погруз.-разгруз. и склад. часть и часть местных перевозок — 5-33-71, Бухгалтерия — 5-78-15, Склад № 3 — 6-10-38, Завед. гор.-станций — 2-45-13, Х. отд. гор.-станции — 6-07-98, Тов. к-ра в Новом Порту — 5-53-67, Тов. касса при станц. Финл. — 5-78-14, Агент погр.-разгруз. части Варш. тов. — 6-14-72.

КРОМЕ ВЫШЕПЕРЕЧИСЛЕННОГО, ПРОИЗВОДИТ ТАКЖЕ и СЛЕДУЮЩИЕ ОПЕРАЦИИ:
1. Прием к отправлению грузов всех скоростей на все станции СССР через отделения городских станций Октябрьской и Сев.-Зап. ж. д. при названной конторе. 2. Краткосрочное и долгосрочное хранение на льготных условиях всевозможных товаров и грузов до отправления, а также по прибытии. 3. Комиссионно-судные и инкассов. операции. 4. Авто-гузовой транспорт. 5. Ответственное сопровождение грузов с гарантией сдачи таковых адресату в пунктах назначения. 6. Погрузочно-разгрузочные работы.

Ленинградская городская контора „СОВТОРГФЛОТА“.

ОБЪЯВЛЕНИЕ.

Комиссия Истпрофа Ц. К. Союза Швейников СССР собрала все журналы Союза Портных, выходивших в дореволюционное время и приступила к их изданию. Во второй половине апреля месяца 1926 года выйдет „ЛИСТОК для РАБОЧИХ ПОРТНЫХ, ПОРТНИХ и СКОРНЯКОВ“ охватывающий период 1905-1907 г.г.

ЦЕНА СБОРНИКА 1 рубль 85 копеек.

Подписка принимается в Редакции журнала „ШВЕЙНИК“: Солянка, 12, Дворец Труда, 3-й этаж, комната 226. Телефон 1-75-71.

ЛЕНИНГРАДСКИЙ ГУБЕРНСКИЙ ОТДЕЛ СОЮЗА РАБОЧИХ ПИЩЕВОЙ И ВКУСОВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ СССР

Ленинград, Набережная Красного Флота, д. 38.

Телефоны №№: 564-49, 584-18, 528-07, 558-18, 544-63, 116-65, 494-11,
495-35 и коммутатор Дворца Труда №№ 63 и 64.

ВСЕСОЮЗНЫЙ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО СОЮЗА РАБОЧИХ ВОДНОГО ТРАНСПОРТА

МОСКВА, Солянка, 12, Дворец Труда.

ТЕЛЕФОНЫ:

Председатель Ц. К.	№ 188-32
Президиум	№ 181-80
Орг-отдел	№ 403-45
О. Т. Э.	№ 183-40

ОТКРЫТА ПОДПИСКА на 1926 год:
1) НА ЕЖЕНЕДЕЛЬНЫЙ ЖУРНАЛ

„МЕТАЛЛИСТ“

ВСЕГО В ГОД 48 №№

ОРГАН ЦК ВСЕСОЮЗНОГО СОЮЗА РАБОЧИХ МЕТАЛЛИСТОВ.
 Журнал, как и прежде, будет освещать текущие вопросы профдвижения металлистов в СССР и за границей, вопросы металло- и электропромышленности, жизнь заводов, быт и нужды рабочих металлистов и т. д.

2) НА ЕЖЕНЕДЕЛЬНЫЙ ЖУРНАЛ „МЕТАЛЛИСТ“ И НА ДВУХНЕДЕЛЬНЫЙ ЖУРНАЛ

„Техника и Металлист“

специально посвященный вопросам техники и ставящий своей задачей поднятие квалификации рабочего металло- и электропромышленности.

ВСЕГО В ГОД 72 №№

ПОДПИСНАЯ ЦЕНА:

„Металлист“: 1 мес.—30 коп., 6 мес.—1 р. 75 к., на год—3 р. 50 к.

„Металлист“ и „Техника и Металлист“: 1 м.—55 к., 6 м.—3 р., на год 6 р.

Заказы и деньги адресовать: **МОСКВА, Солянка, 12. Дворец Труда, комн. 108/312. Издательский Отдел ЦК ВСРМ.**

„ВЗОК“

СЕВ.-ЗАП. ОБЛАСТНОЕ
 ОТДЕЛЕНИЕ

ЛЕНИНГРАД, Пр. 25-го Октя-
 бря, 25. Тел. 111-51, 106-18.

**ПОЛНОЕ
 ПРОТИВОПОЖАРНОЕ
 ОБОРУДОВАНИЕ
 ОГНЕТУШИТЕЛИ
 НАЛОЖЕННЫМ ПЛАТЕЖЕМ
 ПРИ 25% ЗАДАТКА**

„WSOK“

PÕHJA-LÄÄNE OBLASTI
 OSAKOND

LEENINGRAD, 25. Oktoobri pr., 25.
 Tel. 111-51, 106-18.

**TÄIELIK
 TULETÕRJEABINÕUDE
 SISSESEADE
 TULEKUSTUTAJAD
 PEALEPANDUD MAKSUGA
 25% KÄSIRAHAKS**

≡ НА 1926 ГОД ≡

у строителей своя, самая
 дешевая, большая газета

ПОСТРОЙКА

3-й год издания.

Орган Центрального Комитета
 Союза Строителей, выходит два
 раза в неделю.

„ПОСТРОЙКА“ не только про-
 фессиональ-
 ная, но и об-
 щеполитическая массовая рабочая газета.

БЕСПЛАТНО ежемесячный иллю-
 стрированный, ли-
 тературно-худож-
 ественный, научно-популярный журнал

„КИРПИЧ“ получает регулярно
 каждый подписчик
 на газету „Построй-
 ка“.

ПОДПИСНАЯ ПЛАТА НА ГАЗЕТУ:

На 12 мес.	На 6 мес.	На 3 мес.
2 р. 88 к.	1 р. 44 к.	— 72 к.

С ПЕРЕСЫЛКОЙ И ДОСТАВКОЙ

ПОДПИСКА ПРИНИМАЕТСЯ:

В МОСКВЕ — Контора Редак-
 Издат. Отдела Ц.К. Союза Строи-
 телей: Солянка, 12, Дворец Труда,
 2 этаж, комн. 260 (тел. 5-93-14).

ЖУРНАЛ

„РАБОЧИЙ НАРОДНОГО ПИТАНИЯ“

Орган Центрального Коми-
 тета Профсоюза рабочих
 народного питания и обще-
 житий СССР.

ЖУРНАЛ ВЫХОДИТ
 ЕЖЕМЕСЯЧНО

Условия подписки:

на 1 год — 2 р. 40 к.
 „ ½ „ — 1 р. 20 к.
 „ 3 м-ца — 60 к.
 цена отдельного № 20 к.

АДРЕС РЕДАКЦИИ:

Москва, Солянка, 12, Двор-
 Труда, комн. 332.

без пересылки

ИЗДАТЕЛЬСТВО „РАБОТНИК ЗЕМЛИ И ЛЕСА“
ПРОДОЛЖАЕТСЯ ПОДПИСКА

на 1926 г.

БАТРАК

на 1926 г.

ГАЗЕТА СЕЛЬСКО-ХОЗЯЙСТВЕННЫХ И ЛЕСНЫХ РАБОЧИХ

ПОДПИСНАЯ ПЛАТА: 1 год—2 р. 20 к., 6 мес.—1 р. 10 к. 3 мес.—60 к., 1 мес.—20 к.

„БАТРАЧКА“

Ежемесячный журнал сельско-хозяйственных работников и батрачек. Орган ЦК союза сел.-хоз. и лесных рабочих СССР.

ПОДПИСНАЯ ПЛАТА: 1 год—60 коп., 6 мес.—30 коп., 3 мес.—15 коп.

„ЛЕСОВОД“

Ежемесячн. общественно-профессиональный и научно-производственный журнал Всесоюзной и Московской лесных секций союза с.-х. и лесных рабочих СССР.

ПОДПИСНАЯ ПЛАТА: 1 год—5 р. 50 к., 6 мес.—3 р., 3 мес.—1 р. 50 к.

**„РАБОТНИК
ЗЕМЛИ И ЛЕСА“**

Орган ЦК и Московского губотдела союза с.-х. и лесных рабочих СССР. Выходит 2 раза в месяц. ПОДПИСНАЯ ПЛАТА: 1 год—5 р. 50 к., 6 мес.—3 р., 3 мес.—1 р. 50 к.

„ЗЕМЛЕУСТРОИТЕЛЬ“

Ежемесячн. общественно-профессиональный и научно-производственный журнал Всесоюзной и Московской землеустроительных секций союза с.-х. и лесных рабочих СССР, объединяющих землеустроителей, мелиораторов и геодезистов.

Подписная плата: 1 г.—5 р. 50 к., 6 м.—3 р., 3 м.—1 р. 50 к.

„АГРОНОМ“

Ежемесячн. общественно-профессиональный и научно-производственный журнал Всесоюзной и Московской агрономическ. секций союза с.-х. и лесных рабочих СССР. ПОДПИСНАЯ ПЛАТА: 1 год—5 р. 50 к., 6 мес.—3 р., 3 мес.—1 р. 50 к.

БЮЛЛЕТЕНЬ

Центрального Комитета союза с.-х. и лесных рабочих СССР. Циркулярны, директивы, распоряжения, справочный материал.

ПОДПИСНАЯ ПЛАТА: 1 год—2 р. 40 к., 6 мес.—1 р. 20 к. 3 мес.—60 к.

Подписку, заказы и запросы направлять по адресу: МОСКВА, Солянка, 12, Дворец Труда, комн. 227

ЖУРНАЛ **„ГОРНОРАБОЧИЙ“**

ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА СОЮЗА ГОРНЯКОВ СССР.

ЖУРНАЛ ИМЕЕТ ОТДЕЛЫ:

СОЮЗНАЯ ЖИЗНЬ, ТРУД И БЫТ, ПРОИЗВОДСТВО, ТВОРЧЕСТВО ШАХТЕРА, КУЛЬТУРА, НАУКА И ТЕХНИКА И ДР.

В ЖУРНАЛЕ МНОГО ИЛЛЮСТРАЦИЙ, ФОТОГРАФИЙ.
ЖУРНАЛ ВЫХОДИТ ЕЖЕНЕДЕЛЬНО. ЦЕНА 40 КОП. В МЕСЯЦ.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: МОСКВА, СОЛЯНКА, 12, К. 438. ТЕЛ. 5-09-20.

AJAKIRI „MÄETÖOLINE“

Nõukogude-Liidu mäetööliste keskkomitee häälekandja Ajakirjas on osakonnad: Ühisuste elu, Töö ja olu, Tööstus, Kaewandusetöölise loovtöö, Haridusetöö, Teadus ja Tehnika jm.

Ajakirjas on rohkestes ilustusi ja piltisi.

Ajakiri ilmub iga nädal.

Hind 40 kop. kuus.

Toimetuse aadress: МОСКВА, Солянка, 12, к. 438. Telefon: 5-09-20.